

KAITSIE KOIDU!

11. NOVEMBRIL 1926.

NARVA LINAKETRAMISE MANUFAKTUURI ÜHISUS

end. linaketramisvabrik parun A. L. Stieglitz,
NARVAS.

JUHATUS JA MÜÜGIKOHT:

Tallinnas, Suur Brookusmägi nr. 10.
Kõnetr. 9-13. Telegr. aadr.: Tallinn, „Parus“.

VALMISTAB:

veekindlaid presendiriideid igas laiuses ja jämeduses, samuti ka valmis presente igas suuruses, purjeriie, vahevoodri-, käterätiku- ja põlleriie, kotiriie ja muid pleekimata, pleegitud, värvitud ja impregneeritud linaseid riideid, jute- (rohust) riie, jutekotte igasuguseks tarvituseks, purjeniiti, linast lõnga, linast sadulsepa-, kingsepa-, õmblus- ja sidumisniiti, nõõri jne.

PAELAVABRIK

„RAUANIIT“ A.-S.

Rannavärava p. nr. 7, Tallinnas, kõnetraat 15-42.

Valmistab:

SIIDSUKKI

SIIDRIIET

Siid- ja ripspaelu

Puuv. pesupaelu

Mütsipaelu

Mitmesuguseid garnituurpaelu

Kuld- ja hõbepaelu

Siid- ja puuv. kummipaelu

Korseti-, traksi- ja kardinanõõre

Mitmesuguseid kaelasidemeid

Mitmesuguseid salle

Mitmesuguseid tresspaelu

Müügil kõigis ärides

Kellele on tarvis kalapüügivôrke, nimelt : jõe- ja järve-
noote, abaravôrke (3-kordist)

(väga huvitav on abara-vörguga püüda, väike kogu, võib igale poole kergesti ligi võtta),

see tulgu

Tallinna Hollandi võrguladusse, Pikk tän. 48

R. Hanschmidt'i juure.

PÕLLUMAJANDUSLIK KESKÜHISUS

«ESTONIA»

TALLINN, JAANI T. 6. TEL. AADR.: ZENTRESTONIA.

Eesti ühistegelise või-väljaveo keskkorraldus.

O S T A B: oma liikmetelt ja võõrastelt
eksport- ja siseturuvõid, piima,
juustu ja muid piimasaadusi.

M Ü Ü B: igasugu meiereitarbeid, masi-
naid, piimaproovimise abinõusid, õlikooke,
kliisid.

Varustab Tallinna värsket piimaga oma keskmeierei kaudu.

Oma kauplustest Tallinnas: 1) Jaani t. 3, tel. 8-45,
2) Müttrivahe t. 10, tel. 23-09,
3) Tarabella t. 28, tel. 28-79,
4) C. R. Jakobsoni t. 4, tel. 5-18,

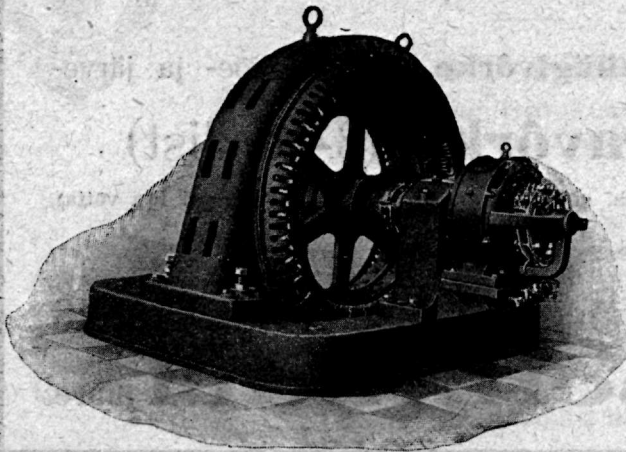
soovitab: võid, piima, juustu, mune, vorste, sinke, liha, konserve jne.

Eesti Elektrimasinate Ehituse A/S

end. „VOLTA“

Tallinn, Soo tän. 27.

Tel. 9-57 ja 34-28.

**ELEKTRI-
MASINAID**

0,5 kuni 1000 h. j.

**LÜLITUSSEADEID,
ELEKTRIVÕRKUSID,
VENTILAATOREID**

j. n. e.

A. TÕNISSON & K^o

Tallinnas, Rüütli t. nr. 28/30. Telef. 4-60, eratel. 11-83.
Telegr. aadr.: Tõnisko Tallinn.

Suurem fõöstus-kaubanduslik ettevõtte keskkütte, vesivarustuse ja sanitaartehnillise fõöstuse alal.

Puurkaevude ja pumpade fõöstus, aafog, keefmine.

Suur ladu

igafuguseid käsi- ja jõupumpi, kõiksuguseid torusid ja nende jagusid. Vanne, klosette, ventille, kraane j. n. e.

Nõuandeid

ja juhatusi eriteadlaste poolt anname tasuta.

Enne, kui meie fõöstusala materjale kuski ostate või teid tellite, pöörge meie poole, et tutvuneda meie töö ja hindadega.

Eesti Paberi A.-S.

Peakontor Tallinnas, Lai tän. 11.

Kõnetraadid: { juhatus 33-96
 üldine 33-97
 müügiosak. 33-98

Ladud: { Tallinnas, Viru t. 9, kõnetr. 1-49
 Tartus, Kütütri t. 5, „ 4-77
 Türi „ „ 11

Esitab: { 1) Põhja paberi- ja puupapivabrikute aktsiaühisus.
 2) A.-S. Tallinna paberivabrik E. J. Johanson.
 3) A.-S. paberivabrik „Koil“.
 4) Türi paberi- ja puupapivabriku a.-s.

Soovitab oma laost:

Kirjutuspaberit, kõrgeväärtuslikku.
 Postpaberit pakkides.
 Kantseleipaberit.
 Trükipaberit mitmes headuses.
 Alumpaberit, mitmevärvilist.
 Kartongi, mitmevärvilist.

Kaanepaberit trükitööde jaoks.
 Pakkimispaberit, õhukest, pagaritele,
 valget ja pruuni mitmes paksuses.
 Valget ja pruuni pappi.
 Paberist kotte (lõõtsu),
 1/2- — 20-naelal.

Narva Kalevi Manufaktuur,

endine parun A. L. v. Stieglitz'i kalevivabrik, Narvas.

Ladu ja suurmüük Tallinnas, Jaani tän. 11,

kõnetraadid: 13-84 ja 24-58.

**Ilmus müügile uus kaitseväriline (khaki)
 ülikonna- ja palituriie kaitseliitlastele.**

Peale selle valmistab suures valikus vastu-
 pidavaid, keni ja moodsaid meeste- ja naiste-
 rahvaste ülikonna-, palitu- ja kostüümiriideid.

Saada kõigis paremais kodumaa riideärides.

Kohv, tähtsam pereemanda joogiaine, peab olema ka eriti hea ja maitsev. Tulles vastu nende soovidele olen välismaalt tellinud erisordid, nagu **Marogogypp, Mocca, Jawa, Vera, Patz j. n. e.** Peale selle igapäev värskelt segatud **kohv nr. 1,** à 110.— mk. nael, **kohv nr. 2,** à 80.— mk. nael ja **kohv nr. 3,** à 50.— mk. nael. Kes kord neid on proovinud, jääb alaliseks tarvitajaks. Proovid hinnata saadaval.

P. S. Igasugust koloniaalkaupaa mõõdukate hindadega soovitab

Joh. Tusti

TALLINN, S. Karja tän. 17. Kõnetr. 908.

INGLIS MAGASIN

G. GUTKIN

TALLINN, VIRU TAN. 4. KÕNETR. 9-46.

Inglise kalevit, plüüsi, villast, siid-, voodri-, suve- ja pesuriiet suures valikus.

MÜÜK SUUREL JA VÄIKESEL ARVUL.

Soovitan publikule mõõdukate hindadega:

kõrgeväärtuslikke kraega

botikuid ja kumm-

kalosse

(Tretorn vabrikust),

mitmevärvilisi toa-kingi, brokaat-, siid- ja lakk-kingi.

K. GLASER.

Harju tän. 32. Kõnetr. 30-96. Tallinnas.

Tehnikatarbeid,
masinaõlised,
naftat,
bensini,
rauda kõikides sortides.

Eugen Christiansen

Tallinn, Kaupmehe tän. 11, tel. 6-50.

Ei ole
paremaid kui

Lux
taskulambi
patareid.

Igalpool
saadaval.

Ainuke tugevdamisvahend lastele, tervenejale ja kõhufaiigelle on

„Banania“

(banaanijaõu-kakao)

Nõudke koloniaalkauplustist ja apteekidest.

Peaesitaja ja ladu:

„Tschecoslovaki Centrokommise“ Tallinn, Estoonia p. 15, telef. 16-99.

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANNIDJA
ILMVB KAKS KORDA KVVJ

II AASTAKÄIK

Nr. 22

11. NOVEMBRIL 1926

Väljaandja: *Kaitseliidu staap.* Vastutav toimetaja: *V. Neggo.* Tegev toimetaja: *J. Jaik.*

Tellimishind: *aastas 600 mrk., poolaastas 300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus 50 mrk.*

Üksiknumber *30 mrk.*

Kuulutuste hinnad: *1/4 lehek. 4000 mrk., 1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja 1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj 50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.*

Toimetus Tallinnas, *Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teisi-päeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.*

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2. telef. 3-11.

Maailmasõja rahu kaheksanda aastapäeva puhul.

Kodus kaheksa aastat tegelikku iseseisvat tööd.

Serblaste revolvrüpaugud Sarajevo linnas, mis surmasid juunikuul 1914. aastal Austria-Ungari troonipärijapaari, olid algus-signaaliks suurele maailmasõjale, mis süttis 30. juulil 1914. aastal (vana kalendri järele 17. juulil) Austria-Ungari ja Serbia vahel, esimese sissetungimisega viimase piiridesse.

Teatavasti läks Serbia vahekorid Austria peale Balkani sõdade lõppu ja rahutegemist eriti teravaks Albaania liitumise küsimuses Serbiaga, millele Austria kategooriliselt vastu seisis, ja see pahameel kasvis veel enam, kui teatavaks sai Austria hilisem kavatsus Serbia riiki, kes, nagu teada, veel pealegi mõlemast Balkani sõjast (1912.—1913.) võitjana välja tuli, koguni ära kaotada ja teda ühes teiste Lõuna-Slaavi maadega liita Austria-Ungari kaksikriigiga. Üheks selle mõtte poolehoidjaks on olnud ka Austria troonipärija Franz Ferdinand ja kui ta juunikuul 1914. aastal Bosnias peetavatele sõjaväemanöövritele sõitis, tapeti ta ühes abikaasaga Sarajevos Suure-Serbia poolehoidjate poolt.

Sellesse ülemaailmasisesse heitlusesse vähe hiljem kisti kaasa hulk suuri ja väikesi riike, nende hulgas Saksamaa, Venemaa, Belgia, Prantsusmaa, Inglismaa, Itaalia, Türgimaa, Bulgaaria, Jaapan, Ameerika Ühisriigid jne.

See maailma ajaloo verisem heitlus kestis viis aastat ilma ühe kuu ja kolme

päevata, riisudes ja hävitades miljonite inimeste elu ja aastakümnete jooksul kogutud vara. Kogu maailm viskleb veel tänapäev selle hävitava ja laastava sõjaga kaasaskäivates viletsustes ja hädades. Nii mitmedki suurriigid on selle tagajärjel pidanud üle elama raskeid vapustusi, mõned neist isegi kokku varisema. Riigikordades on viidud läbi põhjalikke uuendusi, mille tagajärjel hulk monarke on pidanud loobuma troonist ja andma aset rohkem rahvavalitsuslikule riigikorrale.

Täna, 11. novembril, saab kaheksa aastat täis sellest päevast, mil tegelikult lõppes maailmarahvaste surmaheitlus ja Rethondenis (Prantsusmaa pinnal) kirjutati alla sõjariistaderahu lepingule liitlaste ja Saksamaa vahel. Vähe on niisuguseid suupäevi, mis nii kõidaks kõiki maailmarahvaid, kui seda on 11. november — suure maailmasõja rahu-aastapäev.

* * *

Veel 1918. a. suvel tegi Saksa sõjakuulsus ja anderikkam liikumissõja juht feldmarssal Ludendorff viimaseid meeletlikke katseid murda vastaste väerinda, kuid kõik lõppes tagajärjetult.

Ka liitlaste ridades ei olnud tol ajal meeletulu kaugeltki rahulik ega seisukord hädaohutu, kuid viimastel ei puudunud mehede, nagu kindla iseloomu ja raudsete erkudega Lloyd George, kes ükski vahet-

pidamata üle nelja aasta maailmapoliitikas juhtivat osa etendas, siis hiljuti surnud Inglise lugupeetavam riigimees ja peaminister Bonar Law, vana „tiiger“ Clemenceau, endine president ja Prantsuse praegune pea- ja rahaminister Raymond Poincaré, kes oma külma rahu ja kindlate sõnadega suutsid liitlaste võidumeeleolu kindlustada, ja see oligi üheks võidu peateguriks. Edasi ei saa jätta nimetamata ka liitriikide suuremaid ja anderikkamaid väejuhte, nagu kõigi liitriikide sõjavägede ülemjuhatajat marssal Foch'i, hiljuti surnud marssal Wilson'i j. t.

Feldmarssal Ludendorff, kes ikkagi veel näis olevat kangekaelselt kindel Saksamaa võidu sisse, riskeeris sellega, et pani kõik oma viimased jõud tegevusse, et aga kiiremlt saavutada võitu vastaste üle- ja mitte palju ei oleks olnud tarvis liitlaste väerinna purustamiseks — seisis ju kõik noateral, kuid suures Marne lahingus sai aga Saksamaa, liitlastele kardetavamat hoopiski valmistades, ise ootamata raskesti lüüa, mis ka saatuseks sai edaspidiste võitluste kohta.

Selle järele hakkas feldmarssal Ludendorff juba vähe teist keelt kõnelema ja pidas Saksamaa sõjalist võitu liitlaste üle võimatuks. Nädalapäevad hiljem kadus ka viimane vastupanekulootus, mis sisemaal meeleolu niivõrd halvas, et viis Saksamaa sisemiste vapustuste lävele.

Novembrikuu algul (1918. a.) saadeti Erzberger Saksamaa esitajana vaherahu sobitama liitriikide sõjavägede ülemjuhataja Foch'iga.

Kokku saades Compiègne'i metsas, püüdis Erzberger teada saada ülemjuhataja marssal Foch'i ettepanekuid vaherahu

asjus, mille peale aga marssal Foch nähtavasti võidujoovastuses vastas, et temal mingisuguseid ettepanekuid ei ole, ütles Saksamaa esitajalt otsekoheselt küsides: „Kas Teie palute rahu?!“

Jaatava vastuse saamisel dikteeriti ette kiires korras tingimused, mis nii rasked, et Saksamaalt täiesti võtsid igasuguse edasisõdimise võimaluse ja sama kuu 11. päeval kirjutati juba alla sellele suurele ajaloolisele dokumendile, mis tegelikult lõpetas üle nelja aasta kestnud maailmasõja.

Sellest ajaloo suuremast heitlusest võttis osa rahvaid kõigest maailmajagudest. Sõjavankri ette oli rakendatud kokku üle miljardi inimese. Üksi langenute arv tõusvat üle 12 miljoni ja sõjakulud 300 miljardi dollari peale.

* * *

Ka meie, eestlased, ei saa omal kodumaal vaikides ega meeletuletamata minna mööda sellest ajaloo suurpäevast, sest 11. novembril saab täis 8 aastat, kui Eesti ajutisel valitsusel avanes võimalus põrandalt ilmuda päevavalgele ja kadunud Jaan Poska juhtimisel jätkata oma katkestatud tegevust, peale 8½ kuud kestnud Saksa okupatsiooni surve purunemist.

Seda päeva võime täie õigusega pidada ka Eesti iseseisvuse tegelikuks algpäevaks. Nende iseseisvuse aastate kestel on Eesti rahvas ilmutanud end tõsiselt loovas töös ja oma suure enamikus näidanud, et tema tahab ja suudab olla oma kodus ise peremees ja oma saatuse juhtija.

Neil tähistel jätkame julgesti ja kartmatult oma iseseisvat elu.

K. P a h k.

Mõnd Soome kaitseliidu liikuvatest laagritest.

Viimastel aastatel on leidnud aset katsetamine n. n. liikuvate laagrite läbiviimisel mitmel pool meie naaberriikide sõjavägedes. Nii on praktiseerinud liikuvaid laagreid N.-Vene sõjakoolid, Soome kaitseliit jne. Et meil enestel sel alal alles kogemused puuduvad, siis ei oleks vist ülearune tutvuda naabrite õpistega, sest kahtlemata võivad liikuvad laagrid meiega kaitseliidu malevais tulla päevakorrale.

Kuidas soomlased endile kujutavad ette liikuvaid laagreid ja milliseid tulemusi nad on annud, selle kohta tahaksin allpool tuua lühikese ülevaate, baseerudes Vene sõjaajakirjanduse andmetele. Tüüpilise näitena olgu selleks kirjeldatud Viiburi kaitseliidu ringkonna liikuvat laagrit 1925. a. suvel.

Juba alguses peab tähendama, et Soome kaitseliidu liikuvad laagrid on lühikeseajalised (5—10

päeva) ja nendest võtavad harilikult osa mitte teatud üksused tervikuina, vaid selleks kogutakse üksikuid igapäevasest (kodanlisest) teenistusest vabu kaitseliitlasi üle kogu ringkonna, üldiselt umbes ühe pataljoni suuruseks üksuseks.

Eelnimetatud Viiburi kaitseliidu ringkonna liikuvail laagriõppusil vormeeriti üle ringkonna kokku tulnud kaitseliitlastest üks 3-rühmaline kompanii (rühmas 4—5 gruppi á 9 meest) ja üks raskekuulipildujate rühm. Peale selle anti kompaniile juure üks jagu mäekahureid (Jaapani), millised kaitseliidus on tarvitusel jalgväe saatjate kahuritena, ja sidekomando. Kompanii voor koosnes kolmest veoautost (2 kuulipildujatele ja suurttükidele, 1 toiduainetele) ja väljakõõgist: viimane kinnitati tootlusauto taha. Kogu kompanii oli jalgratastel. Juhatusel tarvis oli kaks korviga mootor-ratast.

Õppused kestsid viis päeva ja viidi läbi järgmiselt:

Viiburi linna koondatud osad viidi raudteel SSSR piirile Kuokkala jaama, kus välja laaditi (v. skeemi). Peale- ja mahalaadimine oli seega kompaniile esimeseks praktiliseks harjutuseks. Väijalaadimise järel sihtjaamas vormeeriti kompanii lõpulikult ja määrati ülemad, keda iga päev vahetati, sest kompanii koosseisus oli mitu kohalikku ja kaugemalt tulnud ülemat. E-imene päev pühendati tutvumisele riigipiiriga, suplemisele Soome lahes ja relvade puhastamisele. Öömaja leiti noorsoo ühingu majas.

Teine päev algas suplemisega ja riviõppusega.

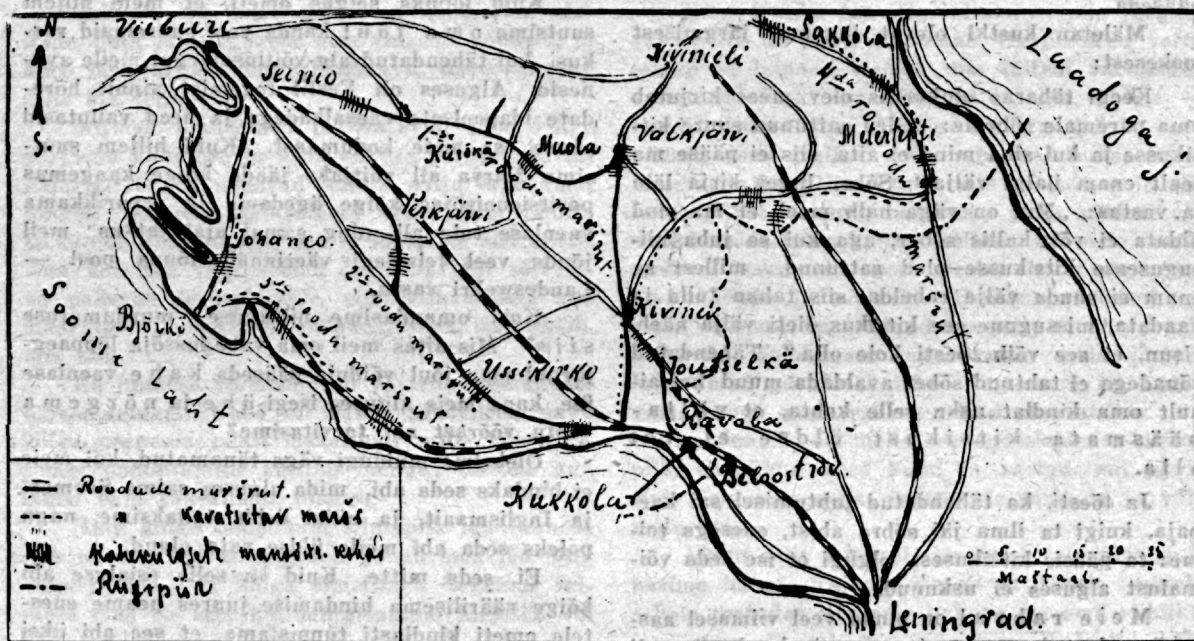
Teel Viiburi tekkis Seinio jaama juures kokkupõrge Viiburi ja kohaliku kaitseliiduga; viimaseid toetas ka soomusrong. Koiduajal lõppis lahing ja kompanii jõudis Viiburi. Sellest momendist loeti liikuv laagriõppus lõpnuks.

Viie päeva jooksul tegi kompanii jalgratastel üle 150 km. rännaku ja viis läbi 3 kahekülgist taktikalist õppust.

Millised oleksid siis seesuguste liikuvate laagriõppuste tulemused?

See asjaolu, et koondõppused peeti N.-Vene piiri lähedal, lubas kaitseliitlastel tutvuda tulevikusõja arvatava lahingväljaga, muidugi sõjakorral SSSR-iga.

Viiburi k. l. ringk. „liikuvate laagrite“ skeem.

Peale keskhommikut võeti ette esimene rännak maanteed kaudu p'ki piiri Joutselkä mõisa. Siin oli lõuna ja anti esimene lahingülesanne. Häirega kokkukutsutud Joutselkä-Kivineki rajooni kaitseliitlased pidid riigipiirilt pealetungiva kompanii pidama kinni kuni reservide kohalejõudmiseni. Lahing arenes Lintula küla rajoonis ja lõppis pealetungiva kompanii võiduga. Öömajale asus kompanii telkidesse Kivineki lähedal metsas.

Kolmandal päeval — pühapäeval — puhkas kompanii lõunani ja peale jumalateenistust laagris algas liikumist Valkjärvi suunas. Tähenatud asulani jõuti 5 tunniga ja jäädi öömajale metsas.

Neljandal päeval kujunes lahing Valkjärvi kaitseliitlastega, kes õsel ootamatult kompaniile tungisid kallale. Ülestõusmine häire järele teostati 1 min. 46 sek. jooksul, ja 10 minuti pärast oli ka kompanii ülemal käsk valmis. Peale lahingkäigu arutamist liikus kompanii edasi Muola ja Kivineki sihis. Öömajal oldi kasarmutes Kivineki külas.

Viiendal päeval oli nähtud ette kahekülgne taktikaline õppus kohaliku kaitseliiduga, kuid äikese tõttu jäi see ära. Selle asemel peeti teoreetilisi õppusi ja arutati läbi olukord eelseisvaks rännakuks Viiburi suunas.

Kompanii, liikudes mitme päeva kestes ühest kohast teise, viibis seega tingimustes, mis kõigiti lähedad tegelikule lahingolukorrale. Ja et taktikalisi harjutusi peeti igakord uuel maastikul, siis oli olukord rohkem tegelik kui ta seda on harilikus laagris.

Igapäevane ülemate vahetus võimaldab kogemuste omandamist tundmata osade juhtimiseks ja harjumist võraste seltsilistega (seda enam, et mehed olid mitmesugustest üksustest üle ringkonna).

Muutlik olukord õpetab temas kiiresti orienteeruma, otsustama ning tegutsema.

Harilikku laagrisse võidakse koondada kõige rohkem mõnisada kohalikku kaitseliitlast. Liikuv laagriõppus aga suudab meelitada kokku mehi suuremal arvul ja mitmesuguseist malevaist.

Kohalikele kaitseliidu üksustele antakse võimalus jõukatsumiseks kaugemalt tulnud osadega. Tundmatu vastane, tundmatu olukord ja loomusunniline võistlustunne sunnivad kohali kaitseliitlasi võtma õppusi äärmise tõsidusega ja panema tähele niisuguseidki maastiku tingimusi, mis muidu harilikult jäävad kahe silma vahele.

Mitme maleva kaitseliitlaste koondamine üheks

kompaniiks (pataljoniks) võimaldab meestele tutvumise üksteisega. Kasvab laialipillatud suure pere ühistunne.

Neil motiividel kavatakse Soome kaitseleit korraldada liikuvaid laagriõppusi edaspidi sageda-

mini, hoolimata sellest, et nad harilikult laagri-elust lähevad pisut kallimaks. Kahtlemata kaaluvad aga nende õppuste positiivsed tulemused üles väikesed ainelised lisakulud.

—ms—

Kui rahvas leiab iseene, siis suudab ta rohkem kui ise julgeb uskuda.

Nii sagedasti, väga sagedasti tuleb üksikuil isikuil elus ette seisukordi, mis paistavad nii raskekena, et ei ole lootust neist omal jõul üle pääseda.

Mäletan kustki olevat lugenud järgmisest lookesest:

Keegi täbaras olukorras olev mees kirjutab oma paremale sõbrale: „Olen sattunud suure kitsikusse ja kui sina mind ei aita, siis ei pääse ma sealt enam iialgi välja.“ Sõber luges kirja läbi ja vastas: „Mul on väga halb meel, et ma sind aidata ei või, kallid sõber, aga kui sa juba niisugusesse kitsikusse oled sattunud, millest sa enam ei suuda välja rabelda, siis tahan tulla ja vaadata, missugune see kitsikus õieti välja näeb. Usun, et see võib tõesti kole olla.“ Tähendatud sõnadega ei tahtnud sõber avaldada muud kui ainult oma kindlat usku selle kohta, et välja-pääsmata kitsikust üldse ei või olla.

Ja tõesti, ka tähendatud juhtumisel sai kabaja, kuigi ta ilma jäi sõbra abist, enesega toime: ta pääsis kitsikusest, olgugi et ise seda võimalust alguses ei uskunud.

Meie rahval on olnud veel viimasel aastakümnel umbes samasugune seisukord. See oli 1918. aastal, kui Eesti piiril okupatsioonivägede võim kokku varises ja meie avasilmil otse näkku pädime vaatama idahädaohule, millest teadsime, et see tähendab meie rahva uut orjastamist. Olime tol silmapilgul abitumad kui kunagi enne. Meie oma sõjaväeline jõud, millele revolutsiooni päevil Eesti diviisi kujul aluse olime pannud, oli okupatsioonivõimude poolt hävitatud, — laiali saadetud. Varustuse tagavarad — need olid laiali kantud või kõlbmatuks tehtud. Olime paljakäsi ja nõutumad.

Mis ime siis, kui rahva südames nii laialdaselt maad võttis lootusetuse tunne.

Mis ime siis, et tol silmapilgul isegi mitmed meie rahva juhtivamad pead kitsikuse niisuguse arvasid olevat, et meil võimatu sellest oma jõul välja pääseda.

Ja meie kuulsimegi, nagu tollest aegjärgust nii selgesti mäletame, päevast-päeva suust-suhu käivat ainult üht: kui meie sealt ja sealt abi ei saa, siis oleme kadunud.

Ning nagu eelpool kirjeldatud isik oma sõb-

ralt, nii otsis ka Eesti rahvas tol ajal oma juhtide kaudu abi igast ilmakaarest: Soomest, Inglismaalt ja mujalt.

Kuid lõpuks selgus ometi, et meie hiljem suutsime oma jõul kanda veel suuremaid raskusi kui tähendatud alg-võitlusejärgul meile avanesid. Alguses oli Eestil tegemist ainult hõredate idapoolsete väesalkadega ja need vallutasid suure osa meie kodumaast. Kuid hiljem suutsime Narva all võitjaks jääda kõige kangemas positsioonisõjas kõige ägedama ja arvurikkama vaenlase tule all, ning samal ajal jatkus meil jõudu veel teiselegi väerinnale lõuna pool — Landeswehri vastu.

Kust omandasime niisuguse murdumatuses siis? Mis aitas meil oma vabadussõja lõppaegjärgul oma jõul võidule pääseda kahe vaenlase üle, kuna meie alguses isegi ühe ja nõrgema vastu võõrast abi tarvitasime?

Oleksime muidugi väga tänamatud, kui meie ei hindaks seda abi, mida alguses saime Soomest ja Inglismaalt, ja nüüd tõelda tahaksime, nagu poleks seda abi meile üldse vaja olnud.

Ei, seda mitte. Kuid ka selle esialgse abi kõige väärilisema hindamise juures peame enesetele ometi kindlasti tunnistama, et see abi ükski ei oleks suutnud luua iseseisvat Eestit, kui mitte Eesti oma rahva põues ei oleks sündinud midagi, mis selle abi tagajärjed lõpuni arendas.

Mis see oli?

See oli rahva eneseleidmine, asjaolu, mis suudab alati suuri asju teha kui üksiku inimese nii inimühiskondadegi elus.

Keegi mõtteteadlane, mäletatavasti tuntud elutarkuse apostel Swett Marden, ütleb, et kõige tähtsam asi, mis inimesele elus võib juhtuda, on see, kui ta satub niisugusesse olukorda, milles ärkvele pääsevad kõik temas unuvad võimed ja jõud.

Maailma kõige suurematest kindralitest jutustatakse, et nende võimed vaevalt kunagi oleksid nii täielikult esile puhkenud, kui nad mitte ei oleks olnud sunnitud rasket võitlust pidama oma isamaa eest.

Inimlikud võimed näivad igas inimeses unuvat nagu kihtide viisi. Kooliõpetaja paljastab

neist kõige esimese kihi ja annab meile hämara aimduse selle üle, missuguste ülesannete täitjaiks meie kõlbame. Sõber, kes meid mõistab ja meist aru saab silmapilgul, mil kõik teised meid mõistavad valesti, paljastab meie salajasi kaldavusi natuke sügavamini. Armsate omaste surm või mingisugune raske õnnetus võib meis aga esile tuua meie iseloomu seesuguseid sügavusi, millest meil varem ei olnud aimugi.

Kes soovib tagajärjekalt elada ja kordaminekuid maitsta, see peab juba algusest peale selgusel olema, mida ta eneses sisaldab. Ta peab täielikult tundma, kuipalju jõudusid ja abinõusid on temal iseeneses käepärast, millede peale ta igal silmapilgul võib loota ja kindel olla.

Suurem osa meie noorsoost asub oma elutööle, ilma et ta tunneks oma vaimlisi võimeid, ja alles järk-järgult ning vähehaaval pääsevad nad selle üle selgusele.

Mitmed lõhkeained plahvatavad juba kõige nõrgema kuumuse ja üsna vähese põrutamise tagajärjel; teised nõuavad selleks palju tugevamat tõuget. Mõnesid lõhkeaineid võib maha pillata ja kuuma ahju panna, nad ei lõhke ka siis mitte. Aga kui nad vägivaldselt lastakse läbi sõjalava paksude terasplaatide, siis plahvatavad nad määratuma jõuga, purustades oma teel kõik, mis ees.

Ka inimese võimeid võib võrrelda seesuguste lõhkeainetega. Ühed on sama tundelised nagu kõige peenema püssi lasketihvt, mille kõige pisemgi puudutamine sütitab laengu; teistele aga läheb vaja tugevamat tõuget.

Ning kõige õnnelikum silmapilk iga inimese elus on see, kui ta selgusele jõuab oma jõu ning võimete üle. Ja kõige õnnelikum kogemus inimese elus on see, kui mingisugune kirjatöö või kõne, mingisugune juhus, õnnetus või pööre puudutab tema sisemise olemuse kõige sügavamalt joont ning ärkvele äratav kõik temas pesitsevad võimed.

Kõik see, mis eelpool öeldud üksik-inimeste kohta, on täiel määral maksev ka rahvaste kohta.

Meie, eestlaste, kõige viimase aja saatust tõendab seda kõige selgemini.

Nagu öeldud üksikuist kindralitest, nii ei oleks vististi ka meie rahval tema kangelasmeel ja tema kangelashing ilalgi niisuguse suurepärase ilu ja jõuga esile tunginud, kui ta olukorra paratamatusega mitte sunnitud ei oleks olnud nii rasket võitlust pidama oma isamaa eest.

Ja seejuures näis, et vaimlised ja hingelised võimed meie rahvagi hinges olid puhkamas nagu kihtide viisi. Esimese — kõige pealmise kihi olid aastate jooksul temas paljastanud need tema õpetajad ja juhid J. W. Jannseniga ja C. R. Jakobsoniga alates ning nooremate tegelastega lõpetades, kes kuulutasid talle rahvusliku ise-

teadvuse tähtsust, kes äratasid ja vaimustasid teda ning kes elus hoidsid tema rinnus elutungi ja vabadusejanu.

Sellest esimesest võimetekihist jatkus, et revolutsiooni keeristes kohe kinni haarda kõige suuremaid võimalustest, mis Eesti rahval tol silmapilgul teostatavad paistsid olevat.

Kui meid nende võimaluste teostamisel aga järjekindlalt valesti mõisteti, kui meid meie püüetes vahetpidamata kahtlustati ja haavati, siis paljastasid meie sõprade arusaamiseavaldused, mida tähendatud aegjärgul kuulsime, meie vaimliste ja hingeliste võimete teise kihi: tungi iseseisvusele ja usu selle teostamisvõimalusse.

Ning lõpuks see vägivaldaine, mis järgneval aastal üle meie kodumaa veeris, need vereloigud ja laipade virnad, mis täitsid vaenlasest vallutatud Eesti osa kõiki nurki, ühe sõnaga — meid tabanud suur õnnetus ja häda, see päästis meis valla selle viimase, äratas meis elule selle kangelaslikkuse, mis kroonis meie viimast uhket elutungi-avaldust, meie võidurikast vabadussõda. Hoolimata sellest, et meie varemalt ei uskunud eneses pesitsevat niisuguseid jõude ja võimeid. Hoolimata sellest, et meie varemalt ei teadnud eneses pesitsevaid niisuguseid lõhkeainete tagavarasid, mida järjest tugevamad põrutused ikka tugevama ja tugevama jõuga meie rahvas panid plahvatama.

Ja õnnelik oli meile see eneseleidmise-silmapilk, õnnelikud need kuud ja aastad, mil jõudisime selgusele meis pesitsevate jõudude ja võimete üle.

Ainult selle selgusele jõudmise tagajärjel julgeme hakata rajama iseseisvat Eestit, ainult sellele toetudes suudame uskuda ka oma riikliku iseseisvuse ja vabaduse püsivusse, kuipalju talle ka kadu ei kuulutata idast ja läänest nende poolt, kes meie vastu südamepõhjast on vaenulised.

Paari aasta eest oli meil veel kord üle elada aegjärg, mis uue selgusega tõendas kõige eelpool öeldu tõsistust.

Idapoolne punane naer irvitas meie üle. Laialiste rahvahulkade hinge kallal peeti vahetpidamata sissisõda ja kanti punast irvitust ka meie oma rahva lihtsamatesse ridadesse.

Julgeti ähvardavalt meelt avaldada isegi kohtuvõre taga ja ilmutati oma halvakspanu kohtuotsuste puhul riigiläraandjate üle.

Ning lõpuks — 1. detsember: uus häda ja õnnetuse-märk...

Milleks aga muutus see? Mitte millekski muuks, kui uueks tõukeks, mis meie rahva ridades plahvatama pani uue jõuallika, mis seni temas oli peitunud uinumisseisukorraks.

Ja tõesti: üks olnud meil varemalt nii sagedasti kuulda kahetsevaid arvamisi, et meie oma

kaitsekorraldusele kuidagi viisi ei suuda luua niisugust vabatahtlikku tuge oma rahva ridadest, nagu see on juba vabadussõja päevil loodud Soomes.

Kuid nüüd ärkas see ometi! Ja niisuguse ürgjõuga, millist varemalt keegi ei osanud kujutleda.

Punane irvitus, mida kroonis 1. detsember, suutis nii sügavasse rahva hinge-varaasta tungida, et ta sealt päevalgele tõi kõige murdumatumana enesekaitse-meeleolu, mis kaitseliidu korralduses enesele nähtava kuju otsis.

Vaenlased lootsid lüüa meid, aga löid iseennast!

Oleme seni kõnelnud minevikust.

Kuid tulevik? Mida lubavad kõik need mineviku nähtused meid järeltuleviku kohta?

Minu arvates ainult üht: meie võime kindlad ja julged olla.

Meie kõige lähema mineviku kogemused õigustavad meid selleks, tõendades, et meie rahvas suudab ennast leida.

Ta on iga raskuse puhul ennast väärikselt leidnud, üllatades seega igakord raskuse tekitajaid. Ei ole seepärast kahtlust, et ta end väärikselt leiab ka iga uue raskuse puhul, mida vaenlased tema vastu peaksid välja mõtlema ja tarvitusele võtma. Lejab ennast ja suudab kindlasti rohkem kui ise kunagi on julgenud uskudagi.

Ja nii ongi see parem, sest meie ei ülehinda end niisugusel korral iialgi, vaenlastel, — neil aga on kiusatus meid alati alahinnata. Ei võiks neil ju muidu mõttesegi tulla meid asuda murdma Birki, Abramsoni ja Riismanni taoliste äraandjate abil!

Niisuguseid ei karda ükski eneseleidlik ja eneseuhke rahvas. Ka Eesti mitte!

A. Tamman.

Narva maleva 2. aastapäeva puhuks.

14. novembril pühitseb Narva malev oma teist aastapäeva. Sel puhul olgu toodud lühike ülevaade selle maleva tegevuse ja arenemise üle möödunud aastal.

Suuremaks sündmuseks maleva teisel arenemisaastal oli vahest maleva lipu õnnistamine ja selle üleandmine omanikule, mida toimetati vabariigi 8. aastapäeval — 24. veebruaril s. a. See ilus päev jääb nii malevale kui ka kogu Narvale kauniks mälestuseks. On ju lipp me sümbol, meie koondus- ja ühinemispunkt isamaa kaitsmisel. Jäägu ta meie järeltulevaile põlvile samaks sümboliks, nagu ta seda on meile.

Maleva organiseerimise algusest saadik tegutses malevas juhatus, mis oli valitud Narva kaitseliitlaste üldkoosolekul 29. detsembril 1924. a. Et see ei vastanud kaitseliidu uue põhikirja § 35, siis kutsuti oktoobrikuus 1925 kokku malevkondade esitajate koosolek, kus maleva uus juhatus valiti — nimelt: k.-l. Ado Välja, Adolf Kolk ja Jaan Klaus. Revisjonikomisjoni valiti samal koosolekul k.-l. Eduard Seeman, Paul Hausvalter ja Leon Roos. Aprillikuus 1926 lahkus juhatuselt A. Kolk ja tema asemele kutsuti esimene kandidaat, k.-l. Johannes Prommi.

3. jaanuaril s. a. vannutati Vaivara malevkonna kaitseliitlasi vaimulikult talitusel. Vannutamisel oli kogukas malevlaste pere. Paistis silma palju hallpäid kui ka noori. Avarad Vaivara seltsimaja ruumid olid rahvast tungil täis — on ju maal sündmusi, mis rahvast kokku meelitavad, vähem kui linnas, pealegi siis, kui omaksed ja tuttavad nendest sündmustest osa võtavad. Oli ju siin ühel isa, teisel poeg või vend oma kodu kaitsmiseks pühalikku töötust andmas.

Peale vannutamist, ühises teelauas, kõneldis kaitseliidu staabi esitaja härra Susi, maleva pealik A. Linno, juhatuse liige A. Välja ja malevkonna pealik J. Teppich. Muusikaliste ettekannete, elavate piltide ja teatrietendustega lõppis pidustus.

Märtsikuus s. a. peeti Narva I ja II malevkondade kaitseliitlaste üldkoosolekuid, kus eelmise aasta aruanded kinnitati ja uued juhatused valiti. I malevkonna juhatusesse valiti k.-l. Artur Olev, Adolf Ratasseppe ja Gustav Tartland (endised). II malevkonnas kujunes valimiste tagajärjel juhatus järgmiselt: k.-l. Ado Välja, Karl Ratasseppe ja Ants Liegus.

Vaivara malevkonna kaitseliitlaste üldkoosolek peeti veebruarikuus. Seal valiti juhatusse k.-l. Anton Seestrand, August Pedaksaar ja Voldeemar Roos.

1. aprillist lahkus malevast omal soovil instruktor Bernhard Tillikas ja asemele määrati kaitseliidu ülema poolt lipnik Nikolai Kütt.

Maikuus tuli malevas suurem muudatus. Pealik A. Linno puhkusel viibimise ajal määras kaitseliidu ülem malevale uue pealiku — nimelt kapten Jaan Leppa. Pealik Linno tuli 26. mail puhkusele tagasi, et malev üle anda uuele pealikule. See toiming lõpetati 1. juuniks ja uus pealik asus maleva juhtimisele.

Kapten Leppa ametisseastumisega sai malev hoogu tegutsemiseks. Eriti peab kriipsutama alla sportliku tegevuse edenemist. Ühisel jõul teiste sportlike organisatsioonidega seati korra linnavalitsusele kuuluv spordiplats ja piirati plankaiaga. Palju jõudu ja energiat ning kulu

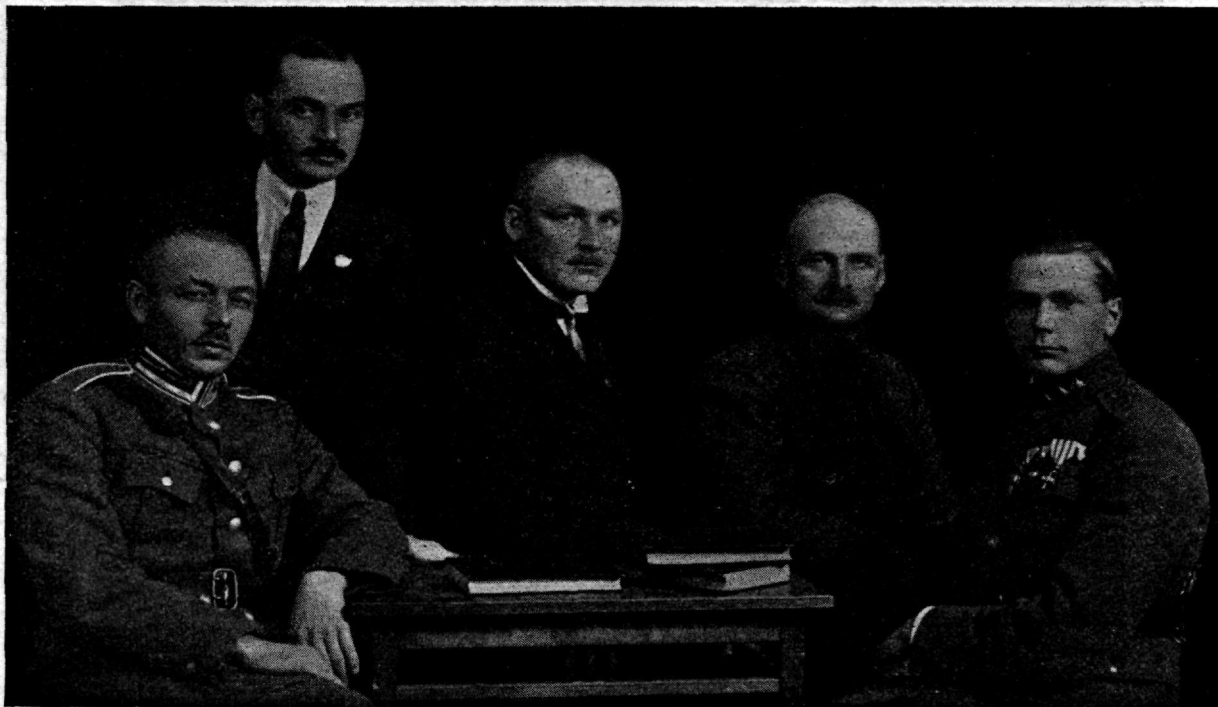
oli siin tarvis, enne kui tühjast platsist sai kohane ja korralik spordiväli.

Ehkki sportlik tegevus malevas algastmel, võttis malev siiski juba 20 esitajaga osa kaitseliidupäeval, 20. juunil s. a., korraldatud võistlustest, kusjuures Narvast 12 jalgpallis ja 8 kergejõustikus võistlejat. Jalgpallimeeskond võistles südilt, mida ajakirjandus kiitvalt arvustas, kuid siiski langes välja lõpuvõistlusest, sest eelvõistlusel oli temal vastaseks (tunduvalt parem — Tallinna maleva meeskond.

Aleksander Teppich Vaivara malevkonnast — 126 punkti; 3. rühmapealik Albin Kairo, Vaivara malevkonnast — 124 punkti; 4. kaitseliitlane Rudolf Sajor, Narva I malevkonnast — 122 punkti, kes ka auhinnad omandasid.

Kaitseliidupäeval võtsid laskevõistlustest osa 10 malevlast, kusjuures auhinna (sai maleva instruktor, lipnik N. Kütt, omandades pealikele korraldatud võistluskaskmisel 9 m/m brovningutest 5. koha.

Juba maikuus s. a. kerkis päevakorraale küsi-

Vasakult paremale: Pealiku abi kapt. K. Maasik; juhatusliikmed: J. Prommi, A. Välja, J. Klaus ja maleva pealik kapt. J. Lepp.

6. juunil korraldas malev laskevõistlused, mis ühtlasi ka eelvõistluseks kaitseliidupäevale. Võistlesid kõigi malevkondade grupid. Auhindadeks oli pandud välja: Narva linnavalitsuselt rändav auhind — hõbekarikas; maleva poolt malevkonnale, kes kõige rohkem punkte saavutab, ergutusauhind — „Võitja Kuju“. Et gruppidest ükski võistlustel nõutavaid lasketingimusi ei täitnud, jäid auhinnad välja andmata. Üksiklaskuritele oli auhindadeks pandud välja: kaitseliidu ülema poolt I auhind — 7,65 brovning hõbeplaadiga; maleva poolt II auhind — hõbepokaal, III — lauakell ja IV — hõbetikutoos. Peale nende oli kaitseliidu ülema poolt lubatud panna välja jäädavalt rändavaks auhinnaks 9 m/m brovning-püstol (riigi omandus).

Võistluste tagajärjed olid järgmised:

1. Kaitseliitlane Aleksander Levo, Vaivara malevkonnast — 131 punkti; 2. I kompanii pealik

mus Narva kahe malevkonna ühendamise, mis mitmekordsete kaalutlemiste järele lõpuks teostati ja tegelik malevkondade ühendamine viidi läbi 15-ks augustiks s. a.

Sellega jäi Narva linna üks malevkond ja selle pealikuks endine I malevkonna pealik, lipnik Aleksander Nõmtak. II malevkonna pealik, kapten Elmar Schiffer vabastati teenistusest 1. augustist ja tema abi hra A. Ohle 15. augustist.

Malevkond jaotati kahte kompaniisse, vastavalt endiste malevkondade piiridele ja nende pealikeks ning abideks kinnitati: I kompanii pealikuks Artur Olev, abiks Nikolai Lemming, kes ühtlasi ka malevkonna relvurpealikuks, II kompanii pealikuks — Aleksander Imann, abiks — res.-kapten Robert Tents. 27. septembril vabastati Nikolai Lemming kompanii pealiku abi kohalt, kuid jäi edasi relvurpealikuks, kuna I kompanii pealiku abiks kinnitati Voldemar Mirbach.

14. septembril kinnitati Narva malevkonna I ja II kompaniide uued rühmapealikud ja nende abid.

Kergejõustikus korraldas malev esimese omavahelise võistluse 12. septembril s. a. Võistlusel saavutatud tagajärjed tunnistati maleva rekordideks ja need olid:

100 mtr. jooksus — kaitseleitlane Rudolf Ütt — 12,2 sek., 400 mtr. jooksus — kaitseleitlane Rudolf Ütt — 58,1, 1500 mtr. jooksus — kaitseleitlane Johannes Pentsop — 5 min. 7,1 sek.

23.—24. oktoobril korraldati taktiline üldõppus (manööver) Laagna mõisa all. Narva malevkonnal — sinistel — oli ülesandeks kaitsta neile kättejuhatatud positsioone ja Vaivara malevkonnal — rohelistel — tungida peale ja vallutada siniste kaitse all olevad positsioonid. Öhtul 23. oktoobril oli positsioonidele asumine ja luure tegevus, kuna peategevus algas 24. okt. homm. kell 7 ja kestis kuni kella 12.

Õppus läks hästi korda, mida toonitasid manöövritel viibivad 1-se diviisi ülem kindral Heinze

Narva malevkonna naisosakonna juhatus.

Seisavad: pr. M. Luur (esinaine), pr. V. Kolk (näputööde juhatajanna). Istuvad: pr. L. Speek, mlv. pealik A. Nõmtak, pr. E. Tartland (kirjatoimetaja), pealiku abi H. Kirschmann ja pr. M. Olev.

H ü p p e d:

Kaugus hooga — k.-l. R. Ütt — 6 mtr. 02 cm.; kõrgus hooga — k.-l. R. Ütt — 165 cm.; kolmik hooga k.-l. R. Ütt — 11 mtr. 88 cm.; kepihüpe — k.-l. R. Ütt — 270 cm.

V i s k e d:

Ketas — k.-l. R. Ütt — 29 mtr. 17 cm.
Kuu — k.-l. R. Ütt — 10 mtr. 82 cm.
Oda — k.-l. R. Ütt — 37 mtr. 63 cm.

3. oktoobril korraldas malev rännakvõistluse rakmetes, mis malevasi väga huvitas ja koguka perē võistlustele meelitas. Võistlus oli gruppides, igas 7 malevlast. Auhindu — grupile rändav auhind — hõbekarikas ja neli individuaal-auhinda — 3 hõbepeekrit ja käeuur. Eriline võistluskäigu kirjeldus ja tagajärjed on juba „Kaitse Kodu“ nr. 20 s. a. ilmunud.

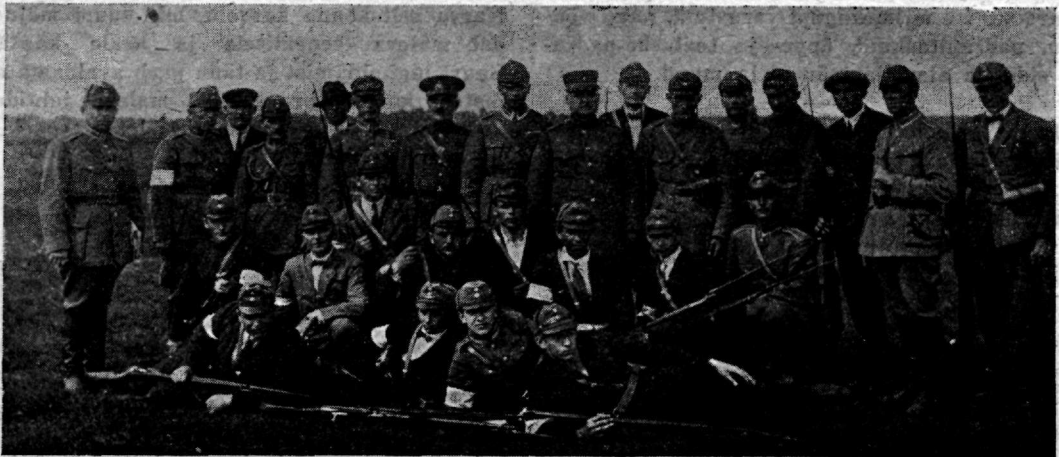
17. oktoobril kavatseti korraldada jalgratta-võistlusi, kuid halva ilma ja porise tee tõttu lükkati need edasi kevadeks.

ühes teiste kõrgemate sõjaväelastega ja kaitseliidu staabi ülem kolonel-leitnant Vende. Malevlaste meeleolu oli ülev, vaatamata tuisusele talveilmale.

Üldiselt korraldas malev aasta kestel õppusi kaks korda nädalas järjekindlalt, välja arvatud aeg 7. juulist kuni 15. augustini, mil oli määratud õppuste vaheaeg. Pearõhku pandi laskeharjutustele.

Majandusliku külje lahendamisel otsustas maleva juhatus oktoobrikuus 1925. a. majapidamist, mis seni malevas oli, lahutada ja anda iseseisva tegutsemise võimaluse Narva I ja II malevkondadele. Selleks jaotati maleva erasummad, kusjuures malevale jäi 20% ja kumbki malevkond sai 40%. Vaivara malevkonnas oli algusest peale iseseisv majapidamine.

Ainelise külje kindlustamiseks korraldas malev aasta jooksul rea pidustusi, neist väljapaistvam aga näitemüük ja loterii-allegri, mis pandi toime 5. septembril s. a. Agarad naiskaitseleitla-

Narva maleva laskevõistlustest osavõtjate üldülesvõte. 6. VI. 26.

sed olid aasta vältel valmistanud hulga käsitöid, mis näitemüügil pea kõik ära osteti; tööde väärtust arvesse võttes olid nende hinnad odavad. Näitemüügil esines kõnega kaitseliidu staabi II jaoskonna pealik V. Neggo, kelle ettekande järel kaitseliidu ülem näitemüügi korraldusi heakskiitvalt arvustas. Pidustus tõi malevale suurema sissetuleku Narva kohta.

Ka teistel maleva pidudel esinesid kõnedega kaitseliidu staabi kui ka maleva enda propagandataitjad.

Kaitseliidupäeval korraldatud karbikorjandus tõi malevale samuti tänuväärt sissetuleku, mis aitab kindlustada maleva majanduslikku seisukorda.

Aasta jooksul sai malev kaitseliidu staabist

Narva maleva individuaal-võitjad laskevõistlustel 6. juunil s. a.

Esimeses reas: A. Teppich II k., R. Sajor IV k., A. Levo I k., A. Kairov III k.
Seisavad: maleva instruktor N. Kütt, pealik kapten J. Lepp, I-se diviisi kindral O. Heinze ja karnisooni ülem kolonel Marder.

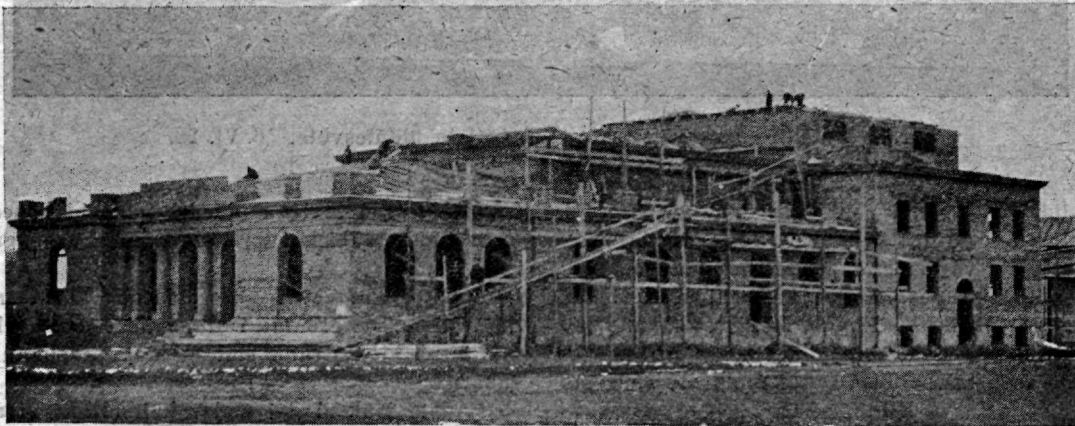
ja muretses ise mitmesugust varustust, nagu vöörihmu, padrunitaskuid, õppe- ja toalaske-padruneid, side- ja alarmiabinõusid ja muud.

Ja nii sammub malev järkjärgult paremuse ja täiuse poole. Ta peab täiuseni jõudma, mis väga tähtis Narva kui piiriäärsele malevale. Ehki siin olud mitmeti raskemad kui Eesti sisemaal, peab neist heal tahtmisel, energia ja jõu kokkuvõtmisel üle saama. Ka ei saa nimetamata jätta

Narva seltskonna kaasabi, mis suurt mõju avaldab maleva arenemisele ja heale käekäigule. Suurt lugupidamist ja tänu peab avaldama nii endistele kui ka praegustele maleva juhtidele ja veel enam lootust panema nende tulevasele tegevusele.

Ehtigem ja kaunistagem oma kallist kodu, kuid ühtlasj valvakem, et ei tuldaks takistama ja rikkuma seda ülesehitamisetööd!

E. Ss.

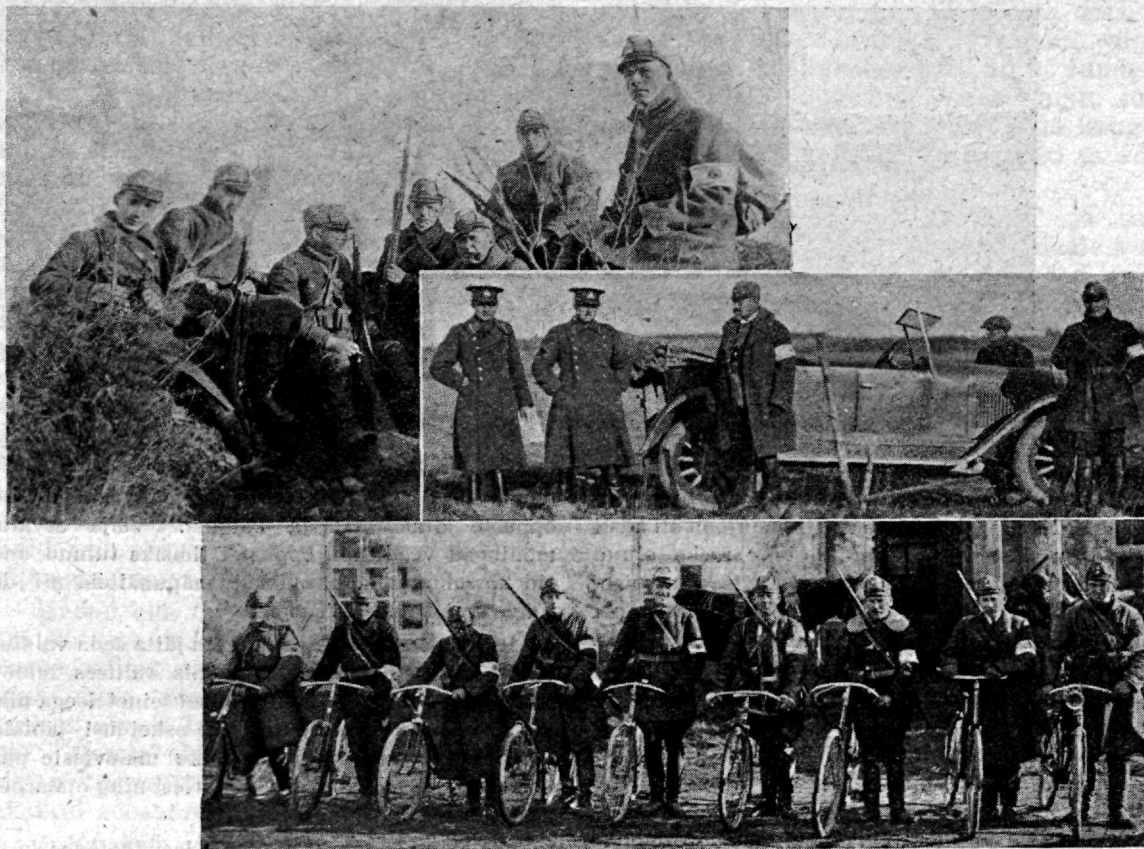
Peatselt valmissaav Petseri maleva kodu.

Petseri maleva kahepoolsetest taktikalistest õppustest 16. ja 17. oktoobril s. a.

16. ja 17. oktoobril korraldas Petseri malev suuremad kahepoolsed taktikalised õppused, millest võtsid osa Petseri, Laura ja Irnoska malev-konnad. Korraldatud õppused pidid pakkuma pealiku ele juhtimispraktikat ja andma malevlastele enamvähem täielise ettekujuuse tõelisest lahingolukorrast, õpetades neid tegutsema igasuguseis tihti muutuvais välisõjatingimuses. Sellest seisukohast välja minnes oli loodud olukord, kus pooled olid sunnitud ette võtma rännakuid, korraldama rännakkaitset ja luuret, pidama pealetungi, kaitse- ja taandumislahingut. Ühtlasi taheti osavõtjatele pakuda võimalusi Panikoviitsi — Pihkva-Riia kivitee — Rootovo ümbruse maastikuga tutvunemiseks, sest selle maastiku tundmine omab idas erilise tähtsuse sõjalukorras Petseri malevale. Lühidalt kokkuvõetult olid 16. ja 17. okt. aset leidnud õppused kujundatud järgmiselt: 16. oktoobril kell 8 teatati Babino piirivalvekorдонist, et salk siniseid, umbes 150 meest, tungis üle meie riigipiiri ning liikus edasi Laura aleviku sihis ja hiljem selle vallutades liikusid edasi Laura-Petseri maanteed, eesmärgiga luua oma järgnevatele peavägedele tegevuse baasi ja kindlus-

tada end Riia-Pihkva kivitee joonel. Teada saades siniste sissetungimisest, kogunesid rohelised häire korras kella 10-neks Petseris, kust rännakkorras Panikoviitsi teed välja liiguti, ülesandega vaenlase pealetungi seisma panna ning teda riigipiiridest välja lüüa. Petserist väljaliikunud kolonni juure liitus 7. kilomeetril Petserist Meremäe rühm.

Olukord oli tegutsevatele pooltele juba varakult kätte saadetud, mille tõttu poolte juhtidel oli võimalus juba aegsasti ja üksikasjaliselt tegevuskava läbi mõelda. Selle tõttu ei paistnud ka erilisi puudusi poolte juhtide poolt olukorra hindamisel silma, mida ära märkisid üldjuhataja kui ka vahekohtunikud tegevuskava arutamisel õppuste lõpul. Olukorra põhjal olid ka poolte juhtide otsused õieti tehtud, kuid nende elluviimisel tulid mõnedki puudused nähtavale. Paistis silma, et juht ei saanud oma otsust ja tahet igakord tegelikult täide viia, mis seletatav nooremate juhtide vilumatusega tegutsemises suuremate üksuste koosseisus. Esimesel tegevuspäeval oli võimalus jälgida roheliste pealetungi positsioonile asunud siniste peale. Vaenlase ja positsiooni kindlakstegemiseks oli rohelise poole juhi poolt luure kor-

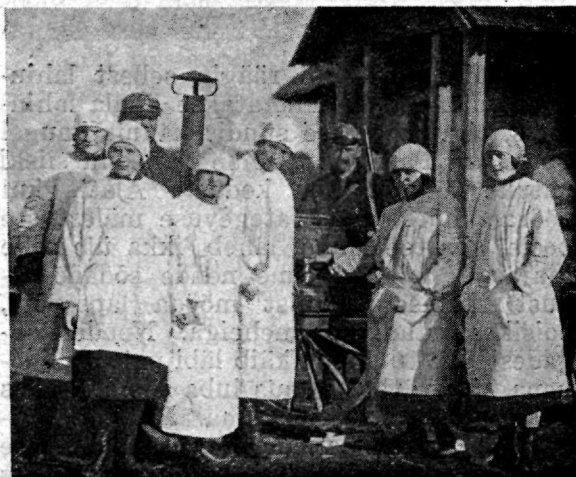

Ülal: Grupp rohelise poole maakuulajaid sõjaaegses kuulipilduja pesas. Keskel: Petseri maleva taktiliste õppuste üldjuhatus. Vasakul üldjuhataja major Soo, keskel K. L. peastaabi esitaja kapt. Freiberg, paremal maleva pealiku abi Raja. All: Rohelise poole sidemeeskond.

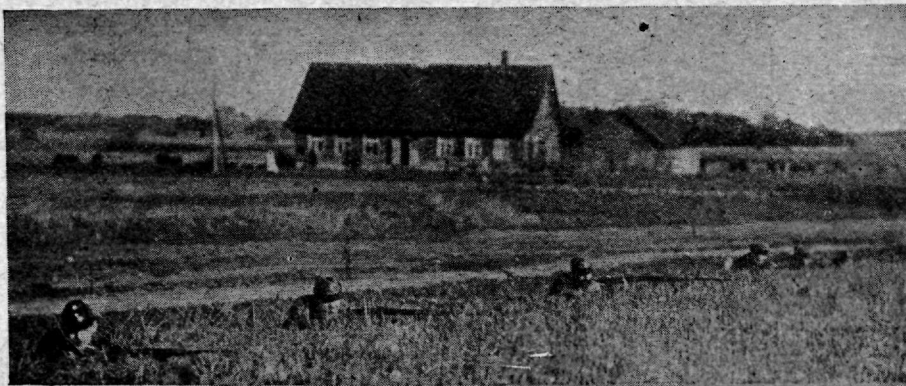
raldatud, kuid luurelt saadud andmed olid puudulikud luurajate vilumatuse tõttu.

Sinised olid kindlustatud peajõududega Veeskivä ja Poddubje külade joonel, jättes ainult väiksemad osad Panikovitsi mõisa kaitseks (skeem nr. 2). Rohelised pealetungil otsustasid pealööki anda siniste paremale tiivale. Sinised omakord, nähes roheliste kavatsust – tiivalt tule alla sattumist, nihutasid oma tiiba paremale, millega rinde keskkoht tühjaks jäi. Rohelised ei osanud siniste nõrka kohta ära kasutada, jättes täiesti rahule Panikovitsi mõisa. Roheliste pealetungi korral Panikovitsi mõisale oleks võimalik olnud positsiooni nimetatud mõisa juures läbi murda ja siniste pooli üksikest lahutada ning neid üksikult purustada, seda enam, et sinistel varuosad puudusid. Üldse paistis silma vaenlase tiiva haaramise tendents, mille järeltulusel üksikute osade vahel ssidepidamine katkes. Liikumises ja maastiku kasutamises ei paistnud silma erilisi puudusi. Õppuste üldjuhataja poolt oli ette nähtud sinisele poolele taandumine Gora-Rootovo joonele ja takistada vaenlase edasitungi (skeem 2), kuna rohelised asusid Panikovitsi mõisa ja panid välja puhkusvalve. Järgmisel päeval kell 6,45 algasid rohelised

uut pealetungi Laura sihis. Luure oli kindlaks teinud vaenlase eelpositsiooni Kleesina küla juures umbes ühe rühma suuruses. Roheliste avanardi surve all olid sinised sunnitud taganema pea positsioonile. Siniste eelpositsioonilt taandumine

Rohelise poole väljakõök ja selle naiskond.

Sinise poole grupp ahelikus Panikovitsi mõisa eel.

sündis järk-järgult, avaldades visa vastupanu rohelistele. Nende (siniste) peavastupanujoon oli hästi valitud ja sisse võetud, mida oleks raske olnud vallutada tegelikus olukorras. Rohelised tegutsesid pealetungil energiliselt, kuid patustasid mõnel kohal ahelikus liikumisega, kus võimalik oleks olnud varjatud kolonnis liikumine. Iseäranis paistis silma puudusi ligidamaa tulevahetuses, kus kauaks jäädi lamama vaenlase tule alla selle asemel, et võimalikult kiiremini vaenlaseni tungida.

Õppetegevus lõppes Rootovo vallutamiseiga rohelistest poolt.

Õppustele järgnes lühikene õppuste arutamine vahakohtunikkude ja üldjuhataja poolt. Selleks olid õppuste juhataste poolt valmistatud suured ja näitlikud skeemid õppuste arenemiskäigust ja

nende varal said kõik osavõtjad ülevaatliku pildi õppuste olukorrast ja käigust. Välja arvatud mõningad vead, mis õppustel ilmsiks tulnud, andsid korraldatud õppused häid näpunäiteid nii juhtidele kui ka malevlastele.

Ei saa ka allakriipsutamata jätta seda vaimustavat osavõttu ja meeleolu, mis valitses malevlaste seas ühisel kokkupuutumisel teineteisega ning kaks väljaspool igapäevase elu askeldusi läbielatud päeva annavad tugeva tõuke malevlaste pere koondamiseks ja kaitseliidu mõttest ning otstarbest arusaamiseks.

Selles vaimus ja mõttes edasi töötades kujunegu Petseri malev tähtsaks ja üldtunnustatud kaitseüksuseks meie kodumaa idapiiril.

Varjude riigis.

Juhan Jaik'i romaan.

(Järg.)

3

„Kuid enne, kui räägin sellest lahingust, mida nüüd nimetatakse Paala lahinguks, olgugi et see sündis kaunis kaugel Paala või Pala jõest, enne tahaksin siiski natuke rääkida oma kodust. Alati, kui pööran mõtetega sõjategevuse mälestuste poole, siis tee sinna läheb ikka üle selle ajajärgu, mis oli enne nende sõdade algust. Libiseb silmist mööda lapsepõlv, poisikesaastad, noormeheiga. Nendest aegadest üks tundmus käib läbi paisuva joonena. See tärkas minus juba siis, kui alles hakkasin mõistma maailma. Mäletan, kuidas õppisin armastama oma isa küla. See oli nagu alguseks, kuid mida suuremaks sain ja mida laiemaks muutus silmaring, seda laiemaks, suuremaks kasvas ka see

tundmus, mis esmalt tekkis koduküla vastu, kuid mis pärastpoole muutus armastuseks kogu kodumaa vastu. Ning kogu mu elu ja mu tegevus oli juhitud tollest tundest, sellest polnud ühtki sammu kõrvale. Aeg oli niisugune, et need tundmused pidid valmistama minust sõjamehe. Nii minust saigi sõdur ja sõdurina suringi.

Ah, ma ei tea, missugune näib praegune Eesti, ei tea ka, kuidas seal praegu elatakse, kuid üht tean kindlasti — meie aeg oli ilus, oli ilusam kui inimene suudab igatseda. Kõigile neile äraarvamata raskustele ja õnnetustele vaatamata ma ei oleks tahtnud elada ükskõik missuguses teises ajas. Neid ilusaid mälestusi ei va-

hetaks mingisuguste teiste mälestuste vastu, sest selliseid üksmeelseid kangelasaegu ei tule Eestis veel niipea.

Ma ei tea ka, millisenä praegused eestlased kujutlevad muistist Eestit, kuid minul on sellest ajast kustumatu pilt: uhked metsad, millede tugevad puud kasvanud otsekui toeks pilvedele ning milledes sügiseti ja talviti hulus tuul võidu hundikarjadega; kuid päikesepaistelisel päevil nende kohal tiirles suuri linde, laiatiivalisi kotkaid. Metsade vahel asusid külad põldudega ja heinamaadega. Kuid mis oli meie uhkuseks — need olid meie maalinnad. Üle kogu maa leidus neid rahva ühisel tahtel kindlustatud kohti. Nad olid ilusad ja rahvas armastas neid. Asjata naabrid katsusid neid vallutada, nad pidasid alati vastu. Rahuajal nad olid tühjad. Vaid pidupäevil rahvas kogunes vallidele süütama rõõmutulesid.

Ei või olla midagi ilusamat mälestustes kui mu isa linn Leola. Selle lähedal asuvas külas kasvasin. Põllu- ja heinamaa taga algas võsastikuga kaetud rabasoo, millest ainult talvel inimene võis pääseda üle. Nende soopõosaste tagant paistis silma tugev metsamüür ja selles metsas, üksikul soosaarel, asuski Leola.

Juba, kui olid astunud soo salaradade kaudu linnasaarele, tundsid, et oled sattunud teise, tihedamasse maailma. Elu külates ei võinud millalgi sarnaneda elule linnas, sest linnas elati vaid pühadel ja sõjapäevadel. Ja pühapäevist meeleolu õhkus sealt alati vastu. Need kõrged rohelised seinad, mille ehitamisel nähtud palju vaeva ja mille otstarve oli kaitsta kõiki sõjahädaohu eest, need nagu kutsusid kõiki tõsidusele. Üksi soosaare metsatukas, asumatu, rahuaja õnnelikel päevil unustatu, kuid sõjahädaohtlikel päevil valmis võtma vastu kõiki oma sülle, — niisugusena see koht tundus pühanagi. Ning seal läheduses asuski urikivi, kus targad tõid andeid jumalale.

Kes jutustaks mulle, missuguses seisukorras on praegu mu Leola! Kuid kui selle seinad olid veel kindlad ja kõrged, kui seda ei olnud veel puutunud tulikahjud ega piirajate paterellid, siis armastasin tihti istuda selle kõrgel vallil. Kõrgete puulatvade vahelt avanes vaade idasse, kus esimesena kerkis vaatealasse silmapiiril asuv mägi. Sellel mäel saatsin mööda oma lapsepõlve ilusamad aastad. Ning vaadates seda mäge Leola vallilt märkasin esmalt, kuhu saatust oli juhtinud minu — lapsepõlve mängurajalt kindlusevallile! Ning ei tahtnud ma siis

muud kui olla suur ja vääriv oma osas, et Leola kasvaks suureks, kõrgeks, vägevaks, et ta saaks tugevaks, nii et suudaks varjata selle kauge mäe enda varju, selle mäe, millel asuvad kui minu enda kauged nii nüüdse kasvava põlvegi õnned ja rõõmud.

Selle kodu ümber kasvasin ja sain sõjameheks. Tahtsin olla kodumaale vaid seda, mis minult nõudsid mu tunded kodumaa vastu. Kuid saatuse tahtel sattusin isegi nende raskete sündmuste keskkoha. Ehk praegused eestlased teavad üldjoontes meie sõjakäike selle äraandja liivlase Henriku kroonika läbi ning vististi oled isegi kuulnud nendest, seepärast ei hakka sellest kõigest täna rääkima. Liiategi neist juhtumusist võid kuulda teisteltki — nad on kõik siin, need sõjakäikude kangelased, kõik kuulsad ja kardetavad meriretklejad.“

„Ons siin tõesti kõik? Ka Sigtuna vallutajad?“

„Sigtuna vallutajad olid siin juba enne mind.“

„Saatkonnadki Gooti kuningate juure?“

„Needki on siin.“

„Needki muistsed saarlased, kes tegid meriretke Taani ja Inglismaa rannikuile? Ka halliaja Brävalla lahingu kangelased? Sellest kuulsast löömingust Oolandi saarel?“

„Kõiki neid võid kohata.“

„Kas ka Tasuja on siin?“

„Muidugi.“

„Sepp Villu Viljandist?“

„Ka teda võid siin kohata. Siin on nad kõik. Võid kõikidelt kuulda tõetruud jutustust neist aegadest, sest praegune põlv teab meie ajast vähe. Kuid nüüd kuula, kuis käis Paala lahing.“

Meil, toleaegistel eestlastel, polnud üldse väärilisi vastaseid ei maal ega merel. Tuhandetes lahingutes jäime alati võitjaks, seepärast hindasime uut vaenlast vististi liig madalalt. Iga ebaõnnestumise järele uskusime, et küllap järgmisel kokkupuutumisel sakslastegi käsi käib samuti nagu ennem oli käinud kõikide meie vaenlaste käsi. Kuid vaid pärast Viljandi langemist aimasin loo äärmist hädaohtlikkust. Aimasin meie sinnamaalise sõjapidamise vildakust, kui hulga jõudu olime kulutanud väiksemate ja puudulikult ettevalmistatud sõjakäikude peale, mis oli kurnanud väikeseks meie jõu. Ja nüüd, kui seisis ees otsustav lahing, märkasin, et kogu rahva seas tundus juba sõjaväsimust.

Kuid pidi tegutsema. Paljude õn-
nestunud lahingute järele olin valitud kõi-
kide eestlaste sõjajõudude juhiks, kelle
sõna pidid kuulama kõik. Nii saatsin siis
ammu juba käsud maakondadesse, kust
pidid kogunema sõjaväed. Olgugi, et maal
polnud päris rahu juba ammu enam, kõik
olid igapäev valmis haarma relva järele,
kuid siin ühel pimedal sügisööl kõlas sõja-
hüüd üle maa. Süüdati märgutuled kõr-
gustikkudel, mille tähendus oli kõikidele
teada ja mille nähtavale ilmutumisel tekkisid
uued märgutuled kaugemal, mis kandsid
sõnumit mererandadeni ja Peipsi järveni.
Ja käis siis küldes kogunemine oma va-
nemate juhatusel. Oli kombeks nii, et kõik,
kes jõuavad sõdida, tulid kaasa, kuna koju
jäid vaid raugad ja noored. Kui enne iga-
ühe põllusaak või veoloomad kuulustid vaid
temale, siis sõjatee algul ei olnud era-
omandust. Teati liigagi hästi, et kergem
on anda kõik enda kaitseks kui lasta võtta
vaenlasel.

Sõdurite voorid hakkasid liikuma kau-
geist maakonnist. Kaugelt soode tagant
alustasid teekonda Läänemaa ja Soon-
tagana mehed. Ammu juba tuttavat teed
tulid vaprad sõdurid Revelest, Harjüst ja
Järvast. Teist teed mööda saabusid viru-
lased, vaigalased, mohalased ja Jogen-
tagana mehed. Kogu kodumaa kõverail
teedel, mis rajatud metsaseljandikele ja
mis piirasid ümber ettetulevad sood, kõi-
kidel nendel teedel liikusid sõdalaste salgad.
Neid juhtisid maakondadesse vastusaade-
tud tejuhüid Säkala põhjapiirile. Ja üks-
teise järele saabusid need sõdurid, suure-
malt osalt ratsa, kuid teised jala või vank-
ritel.

Maakohtadest, kus vaenlane laastas,
tuli alatasa hädaldavaid teateid. Ühtlasi
teadsin ka, et see on suurim vaenlase
koondatud vägi, mis millalgi astunud eest-
laste vastu. Kuulsin ka, et sellele sõja-
teele on kasutatud kõik allaheidetud lät-
lased ja liivlased ja et sissetungijate seas

on ka sakslaste poole üle läinud liivlaste
vanem Kaupo, lätlaste orjalikult arad
pealikud Russin ja Veeko. Kõik meile
enne väga tuntud ja omal ajal lugupee-
tudki isikud. Kuid nüüd kogu eestlaste
maal ja rahvavanemate keskel häbeneti
võtta suhu nende nime, kelle tegudest rää-
giti vaid needusega huulil. Ootasime siis
ning kõikide soontes surises pakitsev
soov — anda äraandjatele äraandja palk.“

„Kuid kus on nüüd Kaupo, Veeko ja
Russin?“

„Niipalju kui on teada Kaupost, siis
tema käsi käis õige räbalasti. Mis aitas
see, et käis isegi sakste eestvedamisel
Roomas nende püha paavsti juures, kes
olevat annud temale ta patudki andeks,
Kaupo enese arvamise järele ka need, mis
ta teinud oma sugurahva vastu, kui pä-
rast ikkagi kukkus sinna kristlaste kõige
viletsamasse paika. Nimelt pärast oma
kauaaegist prassimist Riias orduvendade
keskel ta võttis vastu enne oma surma ka
mungatootuse, et taevapääsmine oleks
kindlam. Kuid ristiusu jumal siiski näis
olevat pisut targem kui Kaupo. See jumal
üldse karistavat kõige kurjemalt silma-
kirjalikkust ning seepärast, nagu kuulda,
ei olevat munkadest palju keegi pääsnud
taeva. Ka Kaupo tema suureks kokkumi-
seks saadeti samuti põrgu ja on praegu
vist seal omas keevas tõrvakatlas. Seda
teavad rääkida meie keskel viibivad liiv-
lased, kes korra olnud sunniteel ristitud,
kuid kes pärast pesid ristimisvee maha
ning kes seepärast võivad vabamalt õp-
pida tundma ristitute saatusi. Russin ja
Veeko on ka seal.“

„Kas ka mina millalgi võin neid näha?“

„Kui tahtmist on, miks mitte. Mil-
lalgi võtame ette selle teekonna. Neid
vanu aegu meele tuletades tekib igatsus
näha Kaupot, kelle mina tapsin, ja näha
Veekot, kes tappis minu. Sinna läheme
millalgi. Kuid nüüd kuula edasi.“

(Järgneb.)

„KAITSE KODU!“ tellimiste vastuvõtmine

1927. a. peale on avatud.

Rutake tellimistega.

Iga kaitseliitlane kogugu oma häälekandjale uusi sõpru.

Igaüks, kes saadab talitusele kas 10 poolaasta tellimist või 5 aastatellimist ühes telli-
misrahaga, saab hinnata ühe aastakäigu „Kaitse Kodu!“ soovitud kuupäevast alates.

„Kaitse Kodu!“ talitus.

Kuidas Viljandi päästeti.

Sakalamaa maleva manööver.

Pühapäeval, 24. oktoobril olid korraldatud Sakalamaa maleva pealiku kapten Peki poolt Viljandi linna ja ümbruskonna malevkondadele manöövrid, mis omalt kordaminekult õnnestusid kõigiti hästi, jättes osavõtjaisse kui ka pealtvaatajaisse ilusa mälestuse esimestest tegelikkudest taktilistest õppustest.

Osavõtjad olid jagatud kahte vaenulisesse leeri: „sinised“ ja „rohelised“. „Sinistena“ tegutsesid Viljandi kaitsjatena linna malevkond leitnant Nemwaltzi juhatusel, kuna pealetungijateks, linna vallutajateks olid „rohelised“ — linna ümbruskonna ja Tänasilma malevkonnad, kes tegutsesid maleva instruktor ltn. Triigi juhatusel. Manööv-

Ülal: Manöövri juhid, vahekohtunikud ja külalised staabi juures.
Keskel: Peale „lahingut“ manöövrite juhi seletusi kuulamas.
All: Naiskaitseliitlased kodukaitsjatele lõunat valmistamas.

Sakalamaa maleva taktikalised õppused 24. okt. s. a. Soomusautod.

ritest võtsid osa veel kohalikud kahurväeosad, kes kummalegi poole andsid tühe patarei.

Vahekohtunikudena toimusid kohaliku garnisoni ohvitserid.

Üldine seisukord oli manöövrite algul kujutatud järgmiselt:

Rohelised olid murdnud Sürgavere jaama juures läbi meie kaitseväe rinde ja liikusid linna poole seda tormijooksuga ära võtta kavatsedes. Roheliste vastupanuks pole enam muud, kui vabatahtlik kaitseliidu linnamalevkond, kes kiire korras kokku käsutatud ja linna kaitseks välja saadetud.

Selle läbiviimiseks korraldati Viljandis hommikul enne kella 7 sireenidega häire, millega umbes 20 minuti jooksul malevkond koos oli. Ilmunud oli umbes 90% kaitseliitlastest ja puudusid ainult üksikud tõsistel põhjustel.

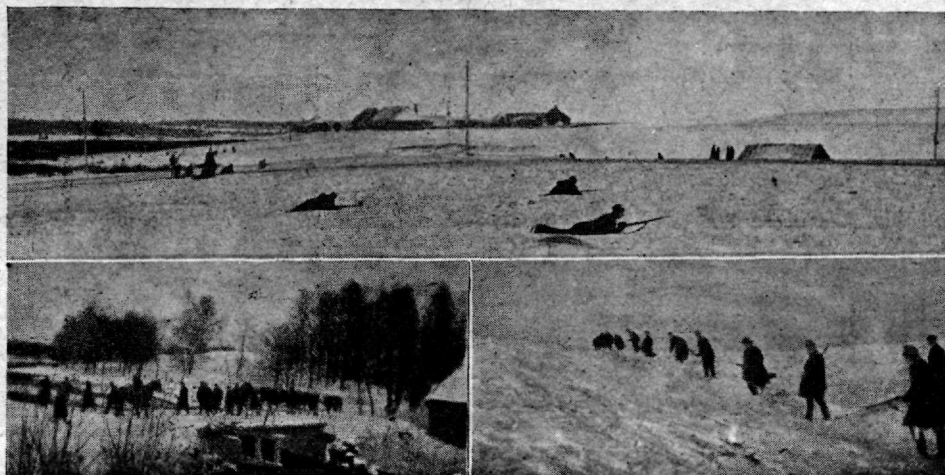
Kell 9 saadeti mehed välja ja kell 10, mil rohelised pealetungiga algasid, olid kõik väeosad oma kohtadel.

Et rohelisi oli võrdlemisi vähe, siis ei olnud kogu rindel tegutseda, vaid koondati peajõud Peetrimõisa raiooni, kuna mujal tegutseti vaenlase tähelepanu eemaldamiseks.

Kell 11 olid esimesed kokkupõrked luurajatega, kuna tõsisemad ja otsustavamad „löömingud“ järgnesid keskpäeva ümbruses, mil sinised selgusele jõudsid, et vaenlane arvuliselt väike ja asusid vastu pealetungile.

Kell 1 oli üldise sõjategevuse lõpp ja „vaenlased“ kogusid ühisesse kogumispunkti, kus väeosade juhid ja manöövrite üldjuhataja andsid asjaosalistele ülevaate manöövri kordaminekust, puudustest, eksitustest, üksikutest taktilistest vigadest, mis tulid ilmsiks „lahingus“. Sellele järgnes tühine lõuna, mida selleks olid valmistanud agarad naiskaitseliitlased.

Kokkuvõttes võib esimesi Sakalamaa kaitsemaleva suuremaid manöövreid kõigiti kordaläinuks pidada, mis asjaosalistele kui ka pealtvaatajatele kõige parema mulje jätsid.

Ülal: Siniste jagu pealetungil. All pahemal: Rohelise poole rühm lähenemisel. All paremal: Palskumine ahelikuks.

Ja kuigi ilmsiks tuli üksikuid puudusi ja eksimusi, siiski olid need tunnid paremaks õppetunniks. Ühtlasi oli neil manöövritel ka suur meeoleuline ja propagandaline tähtsus, mis aitas süvendada kodukaitsjate usku oma võimistesse ning levitada kaitseliidu mõtte tähtsust laiematele rahvahulkadele, kes seni mõningate arusaamatuste tõttu jäänud kaitseliidu mõttele võõraks.

Siin viibis kehvik kõrvu rikkaga ning vana sõjamees noorukese koolipoisiga ja kõiki köitis ühine side ja aade — kodukaitse. See kaunis päev, täis vaeva, hoolt ja rühkimist jäi Sakalamaa kodukaitsjate hinge hõõguma ja kui ükskord isamaa tõesti kutsub, siis tahaksime loota, et Sakalamaa pojad ja tütreid samuti 20 minuti jooksul kodukaitseks relva haaravad ja on väljas.

Ennesõjaväeteenistuskust ettevalmistusest ja selle teostamise võimalusist.

Neil päevil võttis v. valitsus vastu „Määruse soodustuste kohta, mis antakse kaitseväeteenistuse kohuste täitmisel noormeestele, kes enne sunduslikku teenima astumist väljaspool kaitseväge saanud sõjalise ettevalmistuse.“

Asjast huvitatud ringkonnas oodati selle määruse ilmumist juba ammu ja seda ka täiesti põhjendatult. Luuakse ju selle seaduse makspanemise olukord, mis võimaldab mitte ainult igal üksikul sõjaväeteenistuskohuslikul noormehel, kes seda ise soovib, hoida kokku oma tööjõudu ja aega, vaid ka riiklikkude väljaminekute vähenemist.

Määrus näeb ette, et need noormehed, kes saanud sõjaasjanduse alal ettevalmistuse poole noorte õppekursuse ulatusel, vabastatakse III järgu reserv-õppustest ja neile lühendatakse tegelikust teenistusest sundaja kestvust 2 kuu võrra, kuna neile, kes saanud ettevalmistuse terve noorte õppekursuse ulatusel, lühendatakse sundusliku teenistuse kestvust 4 kuu võrra.

Seega on olemas seaduslik alus soodustuste saamiseks; võiks nagu kohe asuda asja teostamisele ja asi näib seega pealiskaudsel vaatlemisel korraski olevat. Kuid tegelikult seisame siiski praegusel momendil lahendamatu probleemi ees: mil viisil hakata teostama noorte ennesõjaväeteenistuskust ettevalmistust? Ei tohi meie endile paraku kujutella, et kõik sõjalised teadmised, mida nõutakse noortelt eksami sooritamisel, oleksid omandatavad raamatuid lugemise teel. See, mida nõutakse eeskätt noorelt sõjaasjanduse alal, on praktilised oskused, mitte teoreetilised teadmised.

Kuid selleks, et omandada neid praktilisi oskusi, peab loodama vastavad võimalused. Tekib küsimus, mida nõutakse siis eeskätt noorsõdurilt praktiliste oskuste alal ja millised sellele vastavalt peavad olema ettevalmistuse võimalused?

Meie rivimäärustik seab noorsõdurite vastu nõuded, mis tingivad, et viimane oleks kehaliselt tugev ja väle, et ta omaks oskusi laskeasjanduse ja rivilise ning taktikalise ettevalmistuse alal. Muud teadmised, mida temalt nõutakse, on enam-vähem üldteadmiste iseloomuga või, kui nad seda ei ole, siis on nad omandatavad raamatuid. Seega peame leidma peajasaliselt võimalusi, kuidas õpetada noortele praktilisi oskusi laskmise ja taktikalise ning rivilise ettevalmistuse alal. —

Väljaantud määrus näeb ette, et ennesõjaväeteenistuskust ettevalmistus võib sündida koolides, kaitseliidu osades, kütide salkades ja muudes organisatsioonides.

Vaatleme üksikasjaliselt, millised on siis seadluse teostamise võimalused kõikides eelpool loetletud organisatsioonides.

Esmalt koolid! Kahtlemata on meie kooli suuremaid ülesandeid äratada, kasvatada ja süvendada noorsoo isamaalisi tundeid, valmistades seega ette moraalselt tugevaid isamaa kaitsjaid. Samuti suudab kool palju teha ära noorte füüsilise ettevalmistuse alal. Kool võib seega võtta enda peale suure ja tähtsa osa ennesõjaväeteenistuskust ettevalmistusest ja ta peabki seda tegema. — Kuid eelpool nimetatud alade ettevalmistusega ennesõjaväeteenistuskust ettevalmistus veel ei piirdu. Astudes kaitsevärke peavad noored olema varustatud ka puhassõjaliste teadmistega. Tekib küsimus, kas meie kool praegusel kujul suudab anda neile neid teadmisi ja oskusi. Vastus tohiks siin vist küll olla, et ei suuda, sest puuduvad ju koolide juures praegu veel vastavate sõjaliste teadmistega õpetajad, kes seda tööd võiksid teha. Tahetakse koolide juures seda asja siiski hakata korraldama, siis on eelduseks, et kõigepealt hakataks valmistama ette vastavaid instruktoreid. Me näeme, et lähemas tu-

levikus kool sel alal ei suuda veel palju teha ära. —

Teiseks — küttide seltsid ja teised organisatsioonid! Neist on esimesed oma tegevusalaks valinud sootu teise ala kui niisuguse, mis kas või kaudselt aitaks kaasa meie riigikaitse jõu suurenemisele. Neilt sel alal võib vaevalt midagi loota. Muudest organisatsioonidest, kes võiksid teha tegemist selle küsimusega, tuleksid arvesse ainult spordiseltsid.

Kuid need, niipalju kui neist on riigikaitse küsimusest huvitatud, on rakendunud juba kaitseleidi tegevusele.

Jääb järele vaadelda kaitseleidi tegevuse võimalusi ennesõjaväeteenistusliku ettevalmistuse alal. Kaitseleidi aastate keskes on kujunenud suureks ja hästikorraldatud seltskondlikuks organisatsiooniks, millel ei puudu aga ühtlasi kindel sõjaline ilme. Seades endale ülesandeks meie riigi julgeoleku kaitse on kaitseleidi sunnitud oma ülesande teostamisel tegema tegemist sõjaliste küsimustega ja tema möödunud tegevus näitab, et ta sel alal juba palju on suutnud teha ära: on loodud kindlakujulised rivilised üksused, on muretsetud relvad, õppejõud jne. Ühe sõnaga, meil on olemas tugev organisatsioon, mis teeb tegemist sõjaliste küsimustega, organisatsioon, milles tegelikult on võimalik noortel omandada neid praktilisi sõjalisi oskusi, millest oli juttu eelpool.

Seepärast on loomulik, et kõigepealt just kaitseleidi asuks ennesõjaväeteenistusliku ettevalmistuse teostamisele.

Küsimus on ainult, kui laias ulatuses praegusel momendil suudab seda teostada

kaitseleidi; on ju tõsi, temal on olemas selleks suured võimalused õppevahendite, õppeväljade ja osalt ka õppejõudude näol, ja ta on seega praegu ainsaks organisatsiooniks, kes selle küsimuse teostamisega otsekohe võib teha tegemist.

Kuid töö laiemale alusele seadmist takistab ka siin peaaegselt õppejõudude puudus. See arv õppejõude, mis on kaitseleidi käsutada, suudab teha ainult esimese töö. Kui tahetakse seda küsimust kaitseleidi võtta tõsiselt, siis tuleb siingi aegsasti hakata mõtlema õppejõudude muretsemise ja ettevalmistamise peale.

Loomulik, et selle küsimuse lahendamine ei ole ainult kaitseleidi mureks, vaid selle lahendamiseks peab just kõigepealt olema huvitatud kaitseministerium. Tema mureks jääb peaaegselt õppejõudude muretsemine. Kuid seejuures tekib kohe küsimus, kust võtta neid õppejõude? On ju võimalik selleks määrata üksikuid paremaid ohvitseri väeosadest, kuid sellest kõigest on vähe, sest väeosadeski on ohvitseride puudus, ning seepärast on vaja juba aegsasti mõelda selle peale, kuidas valmistada ette erilisi noorte instruktoreid. Alles siis, kui loodud instruktoreid kaader, võib olla juttu ennesõjaväeteenistusliku ettevalmistuse seadmisest laiemale alusele. Esialgu tuleks aga piirduda sellega, et kaitseleidi väiksemas maasstaabis asuks selle küsimuse lahendamisele. Käsikäes kaitse- ja haridusministeriumiga ning ettevaatlikult alatagu seda tööd, et asja mitte kohe algusest peale suunida valele teele, teele, mis võib olla toob rohkem kahju kui kasu. — t-

Tallinna maleva 1926. a. tegevuse ülevaade.

Iga inimene, iga organisatsioon pühitseb oma sünni- ehk asutuspäeva selleks, et märkida ära neid verstaposte, mis inimese või organisatsiooni tegevust üksikutesse osadesse jaotab ja seega võimaldab tema arenemist ja elulugu üksikasjaliselt jälgida.

Tallinna maleva aastapäevaks on nimetatud 11. november, see on päev millal 1918. a. „Oma kaitse“ ümber nimetati „Kaitseleiduks“. See päev on Tallinna kaitseleidi sünnipäev, kuna tema ristimispäevaks 1924. a. 1. detsembrist lugeda võiks; seega on Tallinna malev tänasel päeval 8-aastane, millest täieõigusliku kodaniku aastaid temal tuleb kaks lugeda. 3000-pealine kodanik tarvitab oma esimest täieõiguslikku

aastat oma pere kokkuliitmiseks ja pere jagamiseks ülesannete järgi — teiste sõnadega, tehti peaaegselt organisatsioonitööd ja püüti võimalikult kiiresti korras liikmetele kätte õpetada elementaar-sõjariistadega ümberkäimise oskus, et iga moment punasele hädaohule vastu panna kindla rusika.

1926. aasta tegevus möödus osaliselt organiseerimistähe all, osaliselt malevlaste ja pealike sühikindla väljaõpetamise all, mis ka on annud lootusrikkaid resultate. Toime pandud häired ja manöövrid näitasid, et malevlaste pere oskab küllaldaselt kiiresti ja otstarbekohaselt tegeutseda kui linna nii ka väliloludes. Teoreetilised katsed, mis peaaegselt pealikele tehtud, näita-

sid ka kindlat tahet sõjakunsti äraõppimiseks ja pealikute tegevuse peale võib tagasi vaadata rahuldustundega ja olla kindel, et maleva väljaõpe on õige suuna võtnud. Allpooltoodud ametlikud andmed võimaldavad saada pildi ja ülevaate maleva 1926. a. tegevusest:

a) Juhatus on 11. nov. 1925 kuni 11. nov. 1926. a. pidanud 20 koosolekut.

b) Toime pannud 13. veebr. 1926. peo „Estoonias“, mis andis 154,586 mk. sissetulekut.

c) Samal ajal toimepandud loterii andis malevale 598,396 mk. sissetulekut.

d) 30. jaanuaril 1926. a. võttis juhatus vastu otsuse malevkonnad koondada, et vähendada majanduslikke kulusid, mis ka on annud häid resultate.

e) On renditud suurem õppe- ja kogumisplats, kuna õpperuumide soetamine on juhatus kõige palavam soov ja juhatus on praegu selle võimaluse läbiviimiseks astunud eelsamme ja loodab, et need seltskonna soojal kaastoetusel annavad reaalseid tagajärgi.

f) Maleva erasummade tarvitamine on järgmine:

- 1) õppuste kulud;
- 2) loengute kulud;
- 3) manöövrite kulud;
- 4) laske- ja spordivõistlused;
- 5) relvade proovimine;
- 6) õppeplatside rentimine;
- 7) veo- ja sõiduriistade soetamine ja korrashoidmine;

8) päevapiltide muretsemine ajaloolise albumi jaoks;

9) malevale tarviliste eriteadlaste väljaõpetamiseks ja muude vähemate ülesannete peale.

g) Maleva üldtegevuse tähtsamad momendid:

a) 1. detsembril malev tuletas meele oma esitusrühmade kaudu 1. detsembri 1924. a. ohvreid.

b) 3. jaanuaril malev võttis osa leinaparaadist ühe pataljoniaga.

c) 24. veebruaril — malev terves koosseisus võttis osa vabariigi aastapäeva-paraadist.

d) 24. märtsil — lõpetas 80 jaopealikut kursused.

e) 21. aprillil algasid rühmapealikute kursused, mis kestavad praegu.

f) 29. aprillil — üldine häire.

g) 1. mail — üldine jalutuskäik.

i) 16. mail — maleva laskevõistlused.

k) 8. juunil — maleva laskevõistlused revolvrimest.

l) 19.—20. juunil — malev võttis osa kaitseliidupäevast.

m) 5. septembril — peeti Iru rajoonis terve maleva taktilised õppused.

n) 10.—17. septembrini — maleva spordivõistlused.

o) 9.—10. oktoobril — malev võttis osa 1500 inim. Keila manöövritest.

p) 31. oktoobril — pealikute laskevõistlused püssidest ja revolvrimest.

Toodud pilt näitab, et on tehtud tööd ja tehtud töö on annud tagajärgi. Kõiki neid, kes sellest võtnud osa, tuleb südamest tänada ja ühes sellega tuleb kriipsutada alla, et seltskond ja kaitseleit on kasvanud ühte ja ilma seltskonna kaasabita oleksid kaitseliidul ees mõnedki suuremad raskused. Malevlased on kindlad, et see koostöö kestab ka tulevikus.

Täna, 11. novembril, pühitseb malev oma aastapäeva ilma väliste tseremooniateta, sest möödunud aastal on küllaldaselt olnud juhuseid, kus malev oma terves koosseisus esines seltskonnas ees.

Manöövrid ja õppused on kohad, kus malevlased oma võimeid võivad ja tahavad näidata.

19. novembril tuletab malev meele aastast tegevust, pannes toime „Estoonia“ ruumides peo, ja malevlased on kindlad, et seltskond ei jää ka siin külmaks ja suurearvuliselt võtab ka sellest maleva eluavaldusest osa.

Eelolevaks aastapäevaks kõigile jõudu ja õnne!

F. P.

Tallinna maleva pealikute laskevõistlustest.

Et tõsta huvi ja armastust laskmise vastu ja selgitada vanemate pealikute laskevõimet, korraldas Tallinna maleva pealik pealikutele 31. oktoobril s. a. laskevõistlused püssidest ja revolvrimest. Võistlustest võtsid osa pealikud alates kompanii pealikust kõrgemale.

Ettevõtet tuleb kõigiti tervitada, sest võistlused virgutavad kõige paremini huvi ja armastust asja vastu.

Püss ja revolver on lahutamatud pealiku kaaslased lahingus, nendega peab pealik kasvama

ühte. Pealik peab tundma peensusteni nende individuaalseid omadusi, peab neid armastama ja nende eest kandma isalikku hoolt — siis ei väärata nad millalgi ning istutavad pealikusse kindla usu oma võimetesse.

Pealik peab kandma hoolt, et temale alluvad jõudsasti edeneksid kõigis sõjapidamiskunsti harudes — kuid iseäranis laskmises. Et seda paremini viia läbi, on nõutav isiklik eeskuju, sellest oleks järeldus: kus pealik ise tunneb huvi ja armastust laskeasjanduse vastu, kus pealik ise

on hea laskur — seal edenevad alluvadki jõud-
sasti laskmises.

Võistlused algasid Tondil sv. ü. õ. tiirus
kell 9. Püssidest laskmine sündis 150 meetri
pealt ringmärki. Iga pealik laskis vabast asen-
dist, kuid käelt 15 lasku ringmärki. Püssi süs-
teemi võis valida pealik ise — kui ei tohtinud
võtta tarvitusele optilisi sihtimisabinõusid. Ta-
gajärgi hinnati väljalastud silmade summa jä-
rele.

Revolvritest laskmine oli vabalt käelt 25
meetri pealt revolvrite ringmärki. Iga pealik
laskis 7 lasku, kusjuures tagajärgi hinnati välja-
lastud silmade summa järele. Revolvri süsteem
oli vaba.

Püssidest laskmisel tulid kohtadele:

	Silmade summa:
1. Idla, Ernst, komp. pealik, Kalevi mlvk., laskis Inglise püssist	160
2. Tõnson, Leopold, Kalevi mlvk. pealik, laskis Inglise püssist	158
3. Johanson, Heinrich, komp. pealik, Lõuna mlvk., laskis Jaapani püssist	157
4. Raudsepp, Rudolf, Lõuna mlvk. pealik, laskis Inglise püssist	153

Revolvritest laskmisel tulid kohtadele:

1. Idla, Ernst, komp. pealik, Kalevi mlvk., laskis 9 mm braun.	53
2. Johanson, Heinrich, komp. pealik Lõuna mlvk., laskis 9 mm braun.	39
3. Neumanskraft, Gustav, I mlvk. pealik, laskas 9 mm braun.	37
4. Tõnson, Leopold, Kalevi mlvk. pealik, laskis 7,65 mm braun.	35
5. Peterson, Max, komp. pealik, Lõuna mlvk., laskis 9 mm braun.	35

Saavutatud tagajärgi kui püssidest nii re-
volvritestki võib lugeda ainult keskmisteks —
kuid kuidagi ei saa neid headeks lugeda põhjus-
tel, et kõik pealikud lasksid lamades käelt ja pa-
remad tagajärjed kõiguvad ainult 150—160 silma
vahel, kuna ülemaalistel kaitseliidu võistlustel,
kus laskmine sündis samalt distantsilt sama ar-
vu padrunitega, kuid kolmest asendist püsti 5
lasku, põlvelt 5 lasku ja lamades 5 lasku, kõiku-
sid paremad tagajärjed 150—163 silma vahel.

Silmitsedes lähemalt märklehti torkas silma,
et mõnigi pealikuist kaunis tihedalt oma kuulid
oli asetanud märklehte, kuid terve kuuli vihk oli
suunitud keskpunkti kõrvale, sellest on järe-
ldus, et pealik on muidu hea laskur, kuid püss on
temale võõras, pealik ei ole tunginud veel tema
omadustesse, ei ole katsunud end püssiga si-
duda. Arvan, et siin väikese hooletusega on te-
gemist: nimelt lootis pealik ainult oma osavuse
peale, millalgi laskmisele oma relvaga ei ilmu-

nud, vaid kasutas selleks juhuslikult kättesaada-
vaid relvu. Laskevõistluste eel haaris samuti kas
oma või võõra püssi, katsus mõne lasuga tema
jooksu kindlaks teha ja ilmus võistlustele. Püss
aga ei avalda millalgi oma saladusi nii kergesti,
ta nõuab peenemat tundmist, mis selgub pikema
aja jooksul.

Leidus ka märklehti, kus kuulid olid paisa-
tud laiali täiesti juhuslikult ja isegi märklehest
sattunud välja. Siin on juba nõrga laskuriga
tegemist. Tarvis hoolsasti võtta läbi sihtimis-
laekaela- ja kuke päästmisharjutused.

Samad märkused käivad ka revolvritest lask-
mise kohta. Ei liialda vist, kui ütlen, et mõnigi
pealik revolvri, millest laskis, just võistluspäeval
võttis kätte oma laualaekast või mujalt esimest
korda, tagajärg oli see, et paljud märklehed kuu-
lidest jäid puutumata.

Torkab silma, et püssidest laskmise juures
esimestele kohtadele tulid just inglise püssid,
kuna jaapani omad jäid maha. On ju tõsi, et
inglise püssi dioptersihik võimaldab paremat sih-
timist, kuid hea sihtija ei võta sihtjoont jaapani
püssil sugugi halvemini. Teiseks on inglise püs-
sid enamasti uued, kuna jaapani omad veel maa-
ilmasõja pärandus. Kuid pean ütleva, et jaa-
pani püsside hulgas leidub väga palju püsse,
mille tihedus väga suur. Minul endal on olnud
juhus leida püsse, mille jooksutihedus on ula-
tanud 40-nesse. Arvan, et võistlejad kõik en-
dale olid valinud paremad jaapani püssid. Mil-
lest oli tingitud aga siiski inglise püsside edu?
Peateguriks on siin järgmine asjaolu: jaapani
laskemoon on vana ja ei kõlba enam võistlus-
teks, kuna inglise laskemoon on korralik. Siin
tuleb kaitseliidu staabil midagi võtta ette, et jaa-
pani püssidele, mis kaitseliidus rõhuvad enam-
uses tarvitusel, muretseda kohast laskemoona.
Iga pealik on laskeplatsil pannud tähele, kuidas
suurel hulgal padrunitel laengud hiliselt süütü-
vad, kuidas kaunike % kuule üldse märklauda-
deni ei jõua, vaid mõni samm raua otsast eemal
maha langevad, ja mõnigi on pannud tähele, et
laeng üldse sütitust ei võta ja kuul raua õone
jääb peatuma, kuhu teda sütik omal jõul tõukas.
See pahe nõuab tõsist kõrvaldamist, sest ta
võib halvata edasipüüdjaid kaitseliitlasi, kes näe-
vad, et nende püüded paremaid tagajärgi saavu-
tada halva laskemoona tõttu sugugi edasi ei
nihku. Teised jälle, seda nähes, laenavad endile
tuttavate käest teist süsteemi püssid ja ilmuvad
nendega laskeharjutustele ja võistlustele, selle
juures unustades, et laskeharjutused ja võistlu-
sed on kooliks, et igaüks oma püssi oskaks ka-
sutada meisterlikult tõsisel silmapilgul. Tõsisel
silmapilgul läheb aga sõbrale endale oma püssi
tarvis ja kaitseliitlasele tuleb tulla välja oma
relvaga, millest ta võib olla üldse ei ole lasknud.

Võistlustel viibisid kaitseliidu ülem kolonel

Roska ja staabi ülem kolonel-leitnant Vende. Võistluste lõpul pööris kolonel Roska võistlustest osavõtjate poole, kusjuures toonitas, et tagajärjed oleksid võinud olla paremad ja jagas kätte võitjatele auhinnad. Auhinnad omandasid

neli paremat laskurit püssidest ja sama arv paremaid laskureid revolvrimest laskmisel. Kaks esimest auhinda olid pandud välja kaitseliidu ülema poolt, kuna 6 järgnevat Tallinna maleva juhatuse poolt.

Benito Mussolini ja viimase aja sündmused Itaalias.

B. Mussolini sündis aastal 1884 Romagne'is küla sepa pojana. Kasvas üles töös, isa kõrval tagudes vasarat. Õppis kloostrikoolis, kuid sunniti sealt jääma eemale. Loodus on kinkinud talle hea kõneanni ja ta on osav sulemees. Juba koolipingilt teeb ta kaastööd sotsialistlikkudele ajalehtedele. Ta on lapsest saadik marksist. On mõnd aega kooliõpetajaks. Oma õpetuse pärast on ta sunnitud põgenema Itaaliast ning asuma Helveetsiasse. Siin on ta ühe radikaal-sotsialistliku lehe toimetajaks. Vaheajal õpib sotsiaal- ja majandusteadust. Amnestia järele avaneb tal võimalus pöörduda tagasi oma kodumaale. Siin astub ta teenistusse sotsialistliku lehe „Avanti“ toimetusse. Tema sütitavad artiklid toovad talle suure poolehoidu.

Maailmasõja lahti puhkedes saab Mussolinist tuline isamaalane. Ta lahkub „Avanti“ toimetusest ja asutab ise endale lehe, milles teeb kihutustööd, et Itaalia astuks välja ühes liitlastega keskriikide vastu. Hiljem astub vabatahtlikult sõjaväkke, saab haavata ja töötab jälle ajakirjanikuna. Ta lehte loetakse palju.

Kui 1917. a. Itaalia väed said lüüa, tekkis üldine meelolu langus ning soov rahu järele. Mussolini hakkas selle vastu kindlasti võitlema, asutades noorte salku.

Rahutuil aastail (1919 ja 1920), mil Itaalia seisis revolutsiooni lävel ning mil kommunism ähvardas maad ujutada üle segadustega, astus Mussolini oma selge mõistusega ning kindla korraldusega selle vastu välja. Koondas varemalt asutatud noorte salgad, seades neid puhasrahvuslikule alusele, jättes kõrvale sotsiaalsed küsimused. Nii kuulus nendes salkadesse isikuid kõigist kihtidest. Nad nimetasid endid „fascio“, s. o. ühendus.

Peagi olid kommunistid lõõdud. Kuid Mussolini ei piirdunud sellega, ta terane pilk nägi oma eesmärki hoopis kaugemal. Alalised valitsuse kriisid meelitasid teda looma kindlat ning püsivat valitsust. Ja tõesti, 1922. a. oktoobri lõpul, mil oli suur fascistide paraad Neapelis, nõuti juba avalikult, et Mussolini marsiks Rooma ja kukutaks valitsuse, mis ka sündis. Rahva üldine meeleolu oli täielikult Mussolini poolt, igas kodumaa nurgas nähti teda Itaalia õige valitsejana.

Ei jäänud üle muud kui kuningas ise astus läbirääkimisse Mussoliniga, tehes talle ettepa-

neku valitsuse moodustamiseks. Muidugi võttis Mussolini selle ettepaneku vastu ning seadis kokku uue valitsuse oma äranägemise järele.

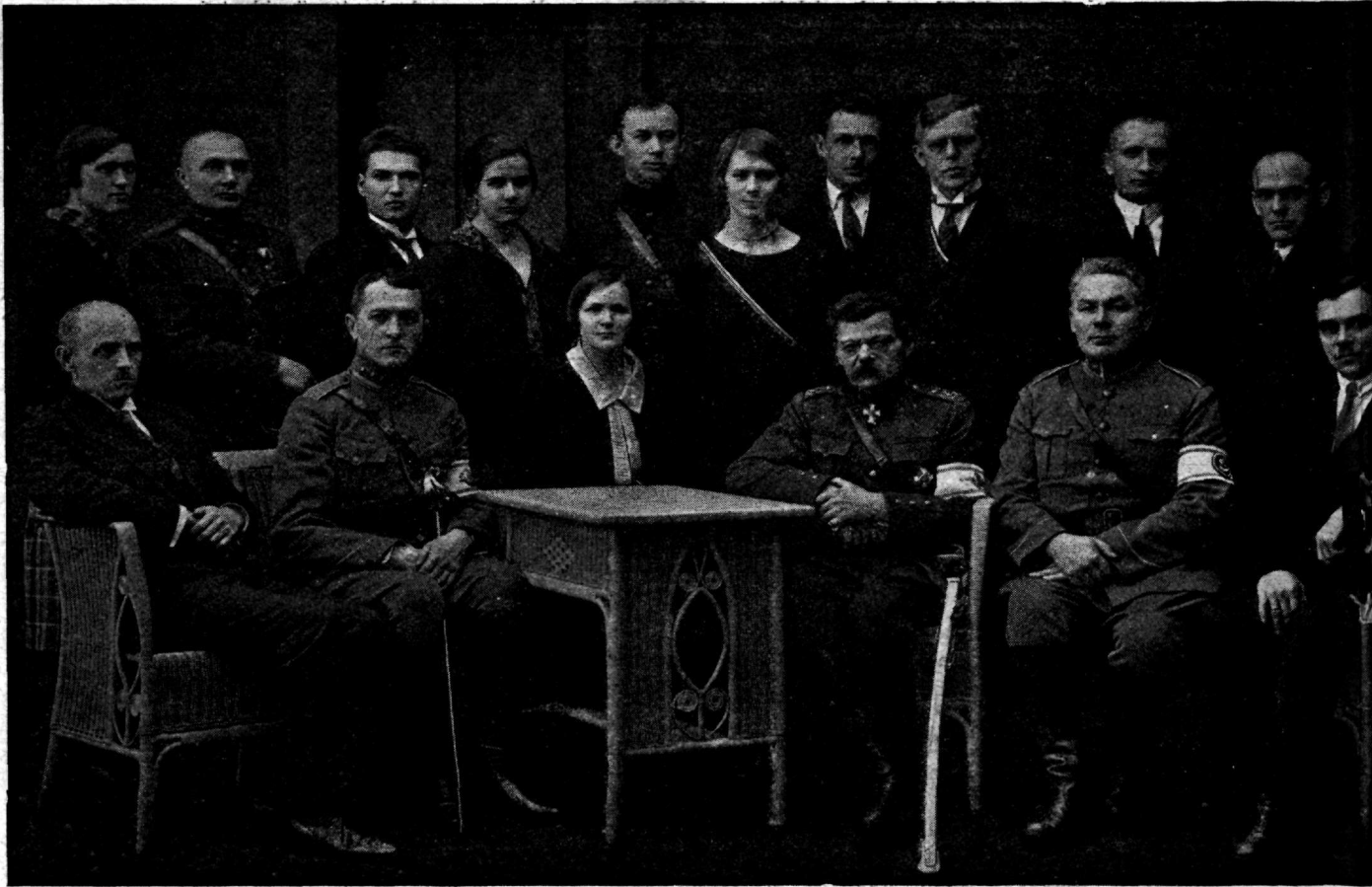
Mussolini, asudes valitsuse tüüri juure, hakkas tegema kindlaid ja põhjapanevaid korraldusi, et parandada tekkinud olukorda oma kodumaal.

Benito Mussolini.

Neil neljal aastal, mil fascistid on valitsenud Itaalias diktaator Mussolini näol, on peaarõhk pandud sisepoliitilistele küsimustele. Alles siis, kui oma kodus kõik korras, järgnevad arvatavasti laiaulatuslikumad sammud välispoliitikas. Igatahes ei ole möödunud aastad välispoliitika küsimustesse toonud lahendusi ning nende lahendamise hooaeg seisab veel ees. On küll viimasel ajal tehtud rida eeltöid, nagu leping Hispaaniaga, kokkupõrge Saksamaaga Lõuna-Tiroli küsimuses jne. On kindel, et neile järgnevad suuremad jõupingutused paremates oludes. Kahtlemata annab viies aasta selleks soodsamaid tingimusi. Käesoleval ajal on välispoliitikas peaarõhk paratamatult langenud vahekorrasse Prantsusmaaga, mis muutunud eriti pinevaks möödunud nädalal.

Kõikide pilgud on pöördud sellesse tuli-

Ülal pahemal: Tartu maleva juhatus, üksuste pealikud ja naisrühmade esitajad kindral E. Põdder'i lahkumise puhul Tartust — 2. diviisi ülema kohalt.

Ülal paremal: VII koolinoorsoo kongressi presiidium.

All pahemal: Grupp Vaivara mlvk. sanitaar-kursustest. * Malevkonna pealik kapt. J. Tepich, ** Vaivara jaoskonna arst ja kursuste organisaator dr. K. Koppel.

All paremal: Tallinna maleva pealikute laskevõistlustest osavõtjad (31. okt. k. a.)

punkti, igaüks ootab põnevusega siin kaugele-
viivaid samme.

Oma neljandat valitsemisaastat nimetas Mussolini ise „Napoleoni aastaks“, tahtes sellega kriipsutada alla raskeid võitlusi, mis fascistidel läinud aastal tuli läbi teha. Need võitlused oma enamikus puudutavad sisepoliitika valda ja on annud rahuldavaid tagajärgi. On tehtud suurt kihutustööd rahvusliku kokkuhoidmise mõttes: „Produktseeri rohkem ja tarvita vähem“. Olgu siin nimetatud: välispassi keeld Itaalia kodanikele, kes välismaile tahavad sõita lõbutsemiseks, kihutustöö kodumaa tööstussaaduste ostmiseks ja „sõjaleiva“ sisseseadmine. (Viimane oli tingitud teravilja puudusest.)

Puhaspoliitilistest küsimustest võiks tähendada: 1) põhjalikke muudatusi omavalitsuse alal ja 2) ametiühisustesse kuuluvuse sundust.

Omavalitsuse alal on valimise asemel mindud üle nimetamisele. Fascistlik riigivõim määrab igasse kogukonda vanema, viies sellega omavalitsused täiesti fascistide meelevalda alla.

31. oktoobri kallaletung Mussolini elule Bologna (see oli juba neljas atentaat lühikese aja jooksul) lõi fascistidele soodsa pinna oma vastaseid teha kahjutuks. Nüüd avanes võimalus panna maksma surmanuhtlus. Peale selle on veel tühistatud mitte-fascistlikkude ajalehtede ilmumise load; kõik erakonnad ja organisatsioonid, kes fascismi vastu eitaval seisukohal, suletakse; ministrite nõukogu otsusega on kuulutatud välja piiramiseseisukord ning välispasid kuulutatud maksvusetuiks.

Vahekorrd Prantsusmaaga muutub päev-päevalt pinevamaks.

—or—

Tallinlane!

Kas tunned oma linna? Kas oled pannud tähele, kui ilus ta on? Kas ei ole sind peatuma sundinud tema teravad tornid päikesepaistel? Kas ei ole sind pannud imestama tema vanad müürid ja looklevad tänavad? Vastad: tean ja olen imestanud, ja ei taha oma vana, 700-aastast linna teise vastu vahetada. Vastad: tean, kui ilus on ta ka ilma päikeseta, õhämärikus, kui vanad müürid räägivad muistsetest aegadest ja vanade eestlaste vägitagedest, tean ka ta ilu siis, kui ta ehib end meie kolmevärviliste Eesti lippudega, pühitsetes oma paremate poegade saavutusi, ergutades kasvavat sugu aimama järele nende tegusid, värsketena hoidma nende loobereid.

Kuid tallinlane, kas sa oled ka mõelnud selle üle, mis aianiks siis, kui meie vana Tallinna hoonetele ilmuksid meile võõrad lipud, kui meie elurõõmsa noorsoo asemel tänavatele ilmuksid verejanulised rahvaste poolehoidjad, kui rahuliku tänavaliikumise asemel oleks tänavatel kuulda kuulide vingumist ja surijate ning tapetavate hoigamisi ja appihüüdeid. Vastad: noh, kuidas on see siis võimalik: meil ju ongi kaitseorganisatsioon, meil ju alati valmisolek rüütelit, või on see unustanud oma ülesandeid ja oma peale võetud kohustused või on lihtsalt loobunud?

Ei ja veel kord ei! Tallinna malev oma 3000 mehega on alati valmis, Tallinna malevlased on alati oma kohuste juures, seda nõuab meilt meie isamaa ja kodanikkude julgeolek.

Kuid, tallinlased, ärge unustage: meid, malevlasi, on kolmtuhat, kuid teid, tallinlasi, on 120 tuhat — s. o. iga malevlane peab kaitsma neljakümnet tallinlast. See on tõsine ülesanne ning vajab oskust ning kindrust, ühtki meest ei või

reast välja lüüa enne, kui ta on täitnud oma ülesande, enne kui ta igale vastutulijale võib julgesti vaadata silma ja rahulikult öelda: oma kohuse olen täitnud, minul ei ole häbi olla Eesti kodanik.

Malevlane peab igapäev ennast täiendama, igapäev juure õppima seda, milles sõjakunst on jõudnud edasi, et vähemate ohvritega saavutada suuremaid resultate. Toimepandud Iru ja Keila manöövrid andsid võimaluse meie teadmisi ja oskusi kontrollida ja neist teha tarvilised järeldused. Kuid seisma ei või jääda, tuleb rühkida edasi, teadmisi ja oskust tõsta loengute ja harjutustega. Kuid need toimingud nõuavad kõigepealt majanduslikke kulusid, sest inimesi võib õppustele välja tuua ainult siis, kui on korralikud õppeabinõud, korralikud õppejõud ja kohane riietus. Malevkondade ülesanne on hoolitseda riidetuse eest ja kehvamatele malevlastele muretseda tarvilised jalanõud ja kehakatted; maleva ülesanne on hoolitseda õppeabinõude ja õppejõudude eest. Selleks määratud riiklikud summad ei suuda rahuldada kõiki vajadusi ja seltskonna abi on tarviline.

Malevkondade poolt toimepandavad peod on seni malevkondadele võimalust annud osaliseltki oma ülesandeid täita. Malev pöörab seltskonna poole ainult üks kord aastas — oma aastapäevadel. 11. novembril on Tallinna maleva järjekorraline aastapäev.

Aastapäeva tuletatakse meele 19. novembril, ilma suuremate väliste tseremooniateta, ilma paraadideta, sest malev teab, et tema ülesanne ei ole paradeerida, vaid valmistuda ette tõsiste juhtumiste jaoks. 19. novembril antakse tallinlastele võimalus oma malevat toetada „Estoonias“ toimepandava peo

küllastamisega, sealsamas toimepandava loterii toetamisega. Tallinlased, ärge unustage: teid on 120 tuhat, meid kolmtuhat; meil on kohused teie vastu, kuid ka teil meie vastu!

Tallinlane! Tule 19. novembril „Estooniasse“ peole, toeta oma malevat; täida oma kohust maleva vastu.

Kodanik-kaitseliitlane

Koolinoorsoo rahvuslikud tööpäevad.

(Eesti koolinoorsoo keskliidu seitsmes kongress Tartus, 29. ja 30. okt.)

Noorsoo liikumisse tõi palju elevust hiljutine Tartus peetud kongress. Üle maa kokku kogunud noored tunnistasid ise, et meie noorsooliikumine on tiivustatud aatelistest ja rahvuslikust sisetundest. Meie noorsooliikumisse jääb see kongress püsima sisukana ja tööküllasemana.

Kongress algas reedel, 29. oktoobril. Rohelisega kaunistatud H. Treffneri gümnaasiumi saal on inimesi täis. Kongressi avas E. K. Keskliidu juhataja A. Reisner, tervitusi öelsid H. Treffner Tartu koolijuhatajate nimel, J. Markus haridusministeeriumi ja Tartu koolivalitsuse nimel, J. Elango Eesti karskusliidu nimel j. p. t. Kirjalikke tervitusi olid saatnud: sõjaminister J. Soots, Aino ja Oskar Kallas, Jaan Tõnisson, haridusnõunikud Kiivet ja Jürgenson, Joh. Köpp, M. J. Eisen, A. Veiderman, Juhan Jaik, Georg Noor, Tartu malev, ÜENÜ keskjuhatus, Tallinna koolinoorsoo muusikaühingu vanematekogu, Traks — karskusliidu Harjumaa osak. koolinoorsoo sekts. esimees ja „Kevadiku“ ning „Urikivi“ toimetused.

Peale ametlikku osa, nagu juhataja ja mandaatkomisjoni valimist ning päevakorra kinnitamist asuti referaatidele.

Esimesena kõneles stud. phil. Edward Roos: „Noorte suhe rahvusküsimusega“.

Eesti elu eelistab sageli pahesid ja hülgab head. See pole loomulik. Kõik negatiivsed nähtused kõnelevad vaid hoolimatusest meie rahva tulevikku. Niisugusel korral ei või olla juttu meie tulevikust, vähemalt jõulisest tulevikust. Sest kui aja tõekspidajad pooldavad languslikke ja degeneratsiooni nähteid igal alal, siis peab inimene olema idutu, vaimiliselt ilmetu, elutungilt kustuv ja rahvuslikult hangunud. Ja tõesti: idealism on meil ikka puudunud peale üksikute laastuliste ajalõigete, üksikute inimeste ja inimrühmituste.

Meie senine noorsooliikumine on olnud seni ikkagi rohkem organiseeriv, välist vormi otsiv. Rahvusküsimuseks on noored olnud leiged, sageli vaenulisedki. Kuid see pole loomulik. Muutus peab tulema, ja ta ongi tulnud!

Mis tähendab olla rahvuslane? — See tähendab: enesest lugu pidada, neid jõude edendada ja kasutada, mis kelleski olemas. Üheskoos ühemaduslikud suudavad võrratult rohkem kui üksikuna ja võrastega käsikäes. Meile on tarvis seda sisemist äratunnet ja eestilist omapära!

Kuid: olla rahvusliku liikumise ja rahvustunde vastu, tähendab olla kultuuri ja edu vastu.

Kes meie oleme? — Meie, tänapäeva tõusmed. Just meie tõuseme, et toetada omariiklust ja iseseisvust. Kõik oleneb rahva tõusvast põlvest. Kui on see elujõuline, värsk, tahteküllane, võib riigi ja rahvagi olemasolu olla kindel.

Isamaa armastus — see on ema armastus. Nagu ema armastab kõiki oma lapsi — halbu ja häid, nii peaks iga kodanik armastama oma sünnimaad, ükskõik milline ta on, vaene või vilets, rikas või armetu. On mõnele võõras täisisamaaline tunne — Koidula luule kõneleb sellest. Kuid suurim eeskuju on küll see, kes võis laulda:

„Ja veresideme võtaks,
võtaks venna südame ma —
ja köidaks sellega ühte
sind, õnnetu Eestimaa!“

Ei tunne tugevamat andumist kodumaale kui oli seda Juhan Liivi oma. Niisugused nagu Liivil peaksid olema iga eestlase rahvuslikud tõekspidamised. Rahva jõu määravad vägevad isikud, mitte suur rahva arv.

„Rahvas, kes oma kangelasi ei austa, on langemisväärne“ ütleb üks meie hallpea. Kuid üksainus tee on õige kangelaste austamiseks — püüda elada nende eeskuju järele. Kui rahvas seda suudab, siis ei lange ta mitte.

Peale selle referaadi, millest lühike kokkuvõtte toodud, võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1) Kongress tunnustab tarviliseks olla aktiivselt rahvuslikult tegutsev elu ja arengu nimel sest kuuludes oma rahvale, anname võimaluse areneda kõige paremini endas peituvale tõuomadustele ja kõige paremini kasutada meis peituvaid jõutagavarasid.

Pühendudes oma maale, rahvale ja riigile, tunneme tungi olla kasulik neile. See võimaldab väärtusi luues ja tööd tehes olla rahvuslane, — s. o. olla kasvaja kultuuri pooldaja.

2) Kongress soovib ja loodab, et see noorsugu, kelle esitajad moodustavad kongressi koosseisu, astub vastu igale nähtusele, mis meie avalikus elus kuidagi ebaideelisest kitsast partei- ja kildkonnapoliitikast püüab pinda luua, eestkätt sellega, et püüab ise saada ideelisemaks ja teovõimsamaks isamaa- ja rahvaarmastajaks ei sõna vaid teoga.

Inimesel peab olema elumõte. Peab olema täht, mille järele ta käib. Selleks on väärilisemad sugurahvas ja isamaa, ning nende ilus ja suur tulevik.

3) Kongress leiab, et tõsirahvuslikust seisukohast välja minnes on küllalt suur tähtsus nime eestistamisel, kuna meil võõrnimede kandjate arv nii suur. Seepärast näeb kongress siingi peituvat tähtsa ülesande koolinoorsoole.

Teisena kõneles dr. Vilms „Noortest ja elu-reformist“.

Peale lõunavaheaega ja pildistamist jtkusid referaadid. Need algasid stud. phil. Richard Janno ettekandega „Noorte tegevus hõimu-

poisid ja tüdrukud, peame arendama optimistlikku usku oma sünnimaa tulevikku. Meie polegi nii väike ja vilets rahvas, nagu seda mõnelt poolt on toonitatud. Sest ega's meie üksi pole — meil on hõimud! Need aitavad meid tarviduse korral. Meie tunneme —: pole põhjust pessimismiks. Meil on tulevikku! Selles mõttes on rahvuslikul tundel ja hõimukõltsimisel suur kasu ja tähtsus. Viimasel ongi oma tähendus just rahvuslikus mõttes. Just nii, nagu perekonnaliikmed laiali, mine tea kus, kuid kes võivad ühineda, just nii võivad kord meie suguravvadki ühineda. Ja just see viibki meid aateilma, mis tähtis.

VII koolinoorsoo kongress. Grupp osavõtjaid.

põllul“. Hõimukõltsimus meie noorsoos on uus, Teda vaadeldakse ja peabki vaatlema mitmest seisukohast. Hõimukõltsimuse otsekoheses teostuses võib kahelda. Hõimukõltsimuse all mõtleme ühenduste otsingut suguravvaste vahel, nende rahvaste vahel, kellega tuhandete aastate eest oleme koos elanud, nüüd aga killustatud. Ühenduse loomine on tarviline peamiselt kultuurrahvaste — Soome ja Ungariga. Selleks on oluline tarvegi, sest meie kultuuril on Soomega palju ühist. Melegi silmaring laieneb selle juures. See on vaidlematu, mille positiivsuse juures ei pruugi ega saagi kahelda. Teiste (peale ungarlaste) suguravvastega ühenduste loomine pole nii oluline. Ühendus Soomega pakub palju väärtusliku materjali ja uut jõudu. Materjali just rahvusliku küsimuse arendamiseks. Rahvuse hindamise juures on igal inimesel väärtus. Rahvustunde äratamiseks tuleb tarvitada kõiki võimalikke abinõusid, mis võimaldub miljööst ja võrsunud isiku sisemusest. Selle äratamise juures tuleb panna rohkem rõhku sellele ja valvata selle järele, et see ei tooks kaasa negatiivsust. Meie, noored

Kokkuvõttes hõimukõltsimus on tähtis noortele just kultuurilises, riiklikus kandvas ja andvas mõttes. Kuidas seda teostada, siis on selleks võimalusi, õige soodsaid võimalusi, ohtrasti (hõimuringid koolides j. n. e.).

Ära kuulunud selle ettekande, võttis kongress vastu järgmised resolutsioonid:

1) Kongress tunnistab tarvilikuks hõimuaate omaksvõtmise koolinoorsoos kultuur-, rahvusliku ja ideesid arendava tegurina.

2) Kongress tunnistab tarvilikuks hõimumõtete levitamise ja arendamise koolinoorsoos, milleks soovib koolinoortele asuda vastavale teotsengule hõimuringide asutamise ja hõimukeelteõpingute korraldamise näol.

Erilist tähelepanu ja elavaid mõtteavaldusi kutsus esile stud. jur. Leo Kanguri referaat teemile „Koolinoorsugu ja riik“, mispärast tema juures pikemalt ja üksikasjalisemalt peatumegi.

Soome-Ugri rahvad pole millalgi suutnud valitseda maailma. Oleme ikka olnud väikesed teiste rahvaste kõrval. Olud on olnud sellised, et pole meil olnud võimalusi teisi juhtida. Kuid

vaatamata sellele on need rahvad siiski suutnud püsida. Meiegi rahval pole millalgi puudunud pütte — olla vaba, olla iseseisev. See ei ole meie süü, et 700 aastat oleme käinud kammitsais, küll aga juhtijate „teened“. Meie peame tunnista- tama, et meie vääriiselt sugugi halvemad pole kui teised rahvad. Kuid meil pole võimalik ol- nud ennast a v a l d a d a. Ent viimase poolesaja aasta jooksul oleme seda püüdnud teha ja teos- tanudki.

Meie noorsugu peab kasvama selles vaimus, et peame olema tulevikus oma riigi kandjad. Meist peab saama esimene generatsioon, sest oleme kasvanud üles täiesti vabadena. Seepärast ongi kasvava põlve kohustused riigi vastu su- remad. Ja selleks on tarvis juba koolipingist optimistlikku töötahet. Kui suudame mõista, et praeguse noorsoo ülesanne on tööd teha, et pärastpoole täismeheks saades seda või- me kasutada, siis suudame ka uskuda, et tulevi- kus kaovad igasugused omavahelised ja isiklikud kisklemised ja nääklemised. Võib ju küll vaielda, aga ei tohi minna isiklikuks. Pole küllalt, et meie vabaduse kätte saades saame tasapisikesi ära elada, peame püüdma sinna poole, et saada elada täiel määral, puudusteta. Koolinoorsugu ei tohiks teha tegemist poliitikaga, peaks jääma võimalikult kõrvaliseks pealtvaatajaks, aga endale siiski võtma kindla poliitilise seisukoha.

Nagu juba tähendatud, järgnesid ettekandele elavad läbirääkimised, mille järele võeti vastu kuulajaskonna poolt heakskiitmisega allolev juht- lause:

Eesti koolinoorsoo kõige laiemaks ideelliseks kandjaks tema arenemisel olgu sügav ja tugev veendumus meie rahva iseseisvusse, omariikluse ja kõikumatu tahe kasvatada ja kujundada enes- test harmoonilisi, rahvuslikku eneseväärtust tund- vaid kodanikke.

Peale eeltoodud pikemate referaatide olid kongressi kavas veel järgmised sõnastused: A. Reisner: Missugusel määral peaks koolinoorsugu üldkultuurilistest ettevõtetest osa võtma, K. Bam- berg: Koolinoorsoo osa ühistegelises liikumises, K. Treffner: Kool ja noorsooliikumine, P. Kana- rik: Meie noorsooliikumise praegune seisukord ja tuleviku väljavaated ning ülevaated õpilas- ühingute tegevusest.

Peale referaatide oli kongressi kavas: põhi- kirja muutmine, aruanded sekretariaadilt, „Tõus- mete“ toimetuselt, III üleriiklise Noorte Püha pea- toimkonnalt, Maleturniiri ja malekongressi kor- raldajalt, ühistegevuse keskoimkonnalt ja revis- jonkomisjonilt. Muidugi ei puudunud ka kongressi kavast tuleviku töökava ja eelarve küsimused ning uue juhatusse valimine.

Kokkuvõttes võib tähendada, et see noorsoo kongress oli üksmeelne ja elujaatav. Kõiki küsi- musi arutati asjalikult ja sisemise äratundmisega. Noorsoost kajastus rahvuslik meelsus, mis iga rahva edaspidise olemasolu jaoks enam kui vaja- line. Meie noorsugu on teadlik oma töö ja ülesannetes, kohustustes enda ja ühiskonna vastu.

Kongressist osavõtnud noortele jäid need päevad ilusamateks töö- ja rahvus- tunde süvendamise päevadeks.

K. Eh.

Vahekorrad selguvad.

Ed. J-on.

Eelmise kuu viimastel päevadel peeti kaks noorsoo ülemaalist kongressi, nimelt koolinoorsoo ja noorsotsialistide kongressid, esimene Tartus, teine Tallinnas. Kongressid peeti ühel ajal, kuid nad erinesid üksteisest tunduvalt. Koolinoorsoo esitajaid oli koos mitu sada, noorsotsialiste mõni- kümme; Tartus lauldi riigihümni ja kongressi saadikud kinnitasid eneste ja oma vallijate nimel kõikumatu ja tulist rahvuslikkust, Tallinnas kõlas „internatsionaal“ ja jutlustati klassivõitlust oma rahva vahel.

Ühes eelmises „Kaitse Kodu!“ numbris tõime ülevaate meie noorsoo rahvuspoliitilistest vaade- test ja noorsooliikumise erilistest vooludest, üht- lasi näidates, millise määratu tähtsuse omab rah- vuslikust ja riiklikust seisukohast noorsooliikumise ja noorsoovaadete kujunemise õige suund.

Asjamõeldud koolinoorsoo kongress tõendas, et valdava osa meie noorsoost on teadlik oma suurtest ülesannetest iseseisva rahvusriigi koda- nikkudena. Vastuvõetud resolutsioonides dekla- reeriti rahvuslikkust, valmisolekut ühiseks koos- tööks vanema põlvega ja püüdu elureformi teo- tamiseks lähedama, ilusama ja väärtuslikuma elu loomiseks.

Neil noortel ei ole poliitilist sallimatust: kuhugi parteisse või erakonda kuulumine ei tekita siin vastaseid ega takista koostööd. Kõiki ühendavaks sidemeks on siin teadmine, et igaüks rakendab oma jõu rahvusliku kultuuri arendamise ja riikliku iseseisvuse kindlustamise teenistusse. Siin osa- takse ühendada tõelisi demokraatlikke vaateid ja rahvuslikkust, sest poliitiliselt vabad vaated ei nõua sugugi rahvusaate ärasalgamist.

Hoopis teisiti saadakse sellest aru selles ring- konnas, kes oma kongressi pidas Tallinnas, kos- mopolitliku ilmega noorsooliikumises. Siin min- nakse välja puhasparteilisest ja üksiku kihi huvide seisukohast ja saadakse noorsoo maailmavaate arendamisest aru ainult nii, et see peab sündima äärmises kosmopolitilises vaimus. Kogu rahva kui terviku huvid tahetakse tuua ohvriks utopi- lisele unistusele.

Internatsionalistide huvides seisab nõrgendada rahvuslikku meelsust, et siis oleks kergem viia läbi nende unistust ühe suure maapealse „para- diisi“ loomisest, kus ei oleks eestlast ega venelast, vaid üks suur ja ühine kari inimesi. Muidugi tuleb niisuguse „vendluse“ all mõista seda, et väikerahvad peavad tooma ohvriks oma iseseis-

vuse. On ju kommunistid, kes samuti jutlustavad rahvastevahelist vendlust, seda näidanud küllalt kujukalt meie ja teiste juures, mis niisuguse „vendluse“ all mõistetakse.

Kõigil rahvuslikult ja riiklikult mõtlejail kodanikel ei oleks ju midagi ühe või teise poliitilise vaate levitamise vastu, kui see ei ähvarda kogu rahva ja riigi julgeolekut. Siin aga minnakse otsekohe välja rahva sisemise kaitsejõu nõrgendamisele. Väikerahva kaitsejõud ei seis mitte ta arvulises suuruses, vaid vaimus. Jõudu enese kaitsmiseks ja tõuget suurteks kangelasgedeks annab aga meile rahvustunne. Seepärast on rahvusliku voolu järjekindel kõvenemine noorsoo keskel kosmopoliitidele pinnaks silmas, mida püütakse igal võimalusel teha maha.

Internatsionalistlik-kosmopoliitliku noorsoolikumise mõõduandvate juhtide kirjutused ühes pahempoolses ajalehes annavad tänuväärt materjali nende seisukohtade ja soovide selgitamiseks. Toome neist mõned väljavõtted:

„... Kuid juba siis võis märgata, et koostööst inimsust eitajate rahvuslaste ja inimsust oma sihiks seadjate radikalistide vahel ei tule suurt välja. Ja rahvuslased, muutudes päevpäevalt ikka rohkem inimsust ja kultuuri eitavaiks marurahvuslasteks ja shovinistideks, tegidki varsti koostöö radikalistliku vooluga noorsoolikumises võimatuks“...

„... Praegu on noorsoolikumises marurahvusliku voolu tüübilisemaks edustajaks koolinoorsoo keskliit ühes kõigi ülemaaliste noorsoo ühendustega, „kukepoiste“ malevattega, ühingutega jne“...

„... Iga noorsoo oleng, koosolek, olgu see miline tahes, peab algama ja lõpma meil tingimata mingi isa Janseni või ta kaasaeglaste või epigooni plagiaadiga (hümn! E. J.) ning sentimentaalse isamaaluluga, mida laudakse oma vesise ja tühjusest kumiseva südame kinnituseks ja julgustuseks kui algul nii lõpul, et suudaksid jälle teha mõne isamaalise heateo, käia kaebamas ministerriumides, kaitsepoliitiseis ja kaitseallidus“...

„...Kuid see rahvuslik leierkastiajamine ning ideedelageduse ja pealiskaudsuse kasvatamine

annab meie noorsoolikumises küllalt arvulisi tagajärgi“...

„...Noored saavad täis ajavaimu, jäävad külmaks meie aja hädade ja puuduste vastu, jäävad külmaks iseene vastu, võrstsitades end spordi, shimmi ja rahvusluse kolmainu kultusega“...

Kui siia juur lisame veel selle, et kaitseallitu nimetatakse „luukambriks“, riigikaitse ettevalmistusi militarismiks, siis on selge, kuhu poole tüürivad internatsionalistid.

Kuid see on kardetav mäng. Kui inimeselt võtta isamaa-armastus ja rahvustunne, siis ei pörka ta tagasi ka selle eest, et laenuda võõraste põrandaaluste salasepitsuste ja seljataguste võtete tööriistaks. Salakuulajate protsessid ja 1. detsembri sündmused näitasid kujukalt, kuhu võivad sattuda niisugused ideelised noored, kes rahvuslastele heidavad ette inimsuse puudust. Irvitamine selle üle, mis igale eestlasele peaks olema püha, mürgitab noorsoo hinge, kuid mürgitab ja langetab hingeliselt ikka rohkem ja rohkem ka irvitajaid endid.

Eelmainitud kaks kongressi näivad olevat lõpulikuks pöördepunktiks meie noorsoolikumise ideoloogia väljakujunemises. Siit peale lähevad kasvava rahvapõlve teed lahku.

Valdav osa noorsoost tõstab kõrgele rahvuslikkuse lipu kui ainsa kindlustuse meie rahvuslikule isolemisele ja riiklikule iseseisvusele. Esiplaanile asetatakse kogu rahva elulised huvid.

Käputäis internatsionaliste läheb teist teed: nad piiluvad iga nelja ilmakaare poole väljaspool Eesti piire, otsides toetust oma kitsastele vaadetele ja meile võõrastele ideedele.

Rahvuslased võitlevad oma ridade koondamisega ja igale rahvatõule omase rahvustunde õhutamiseks. Internatsionalistide võitlusvahendiks on teiste mahatgemine ja rahvakihtide üksteise vastu ässitamine.

Ei ole kahtlust, kumb võidab, ei ole kahtlust ka selles, et vanema põlve ja kogu rahva toetus ja poolehoid on rahvuslike noorte päralt.

Soomusrongide esimene Irboska operatsioon vabadussõjas veebruaris 1919. a.

Mälestusi.

Kaks soomusrongi, nr. 1 ja nr. 2, alustades veebruarikuu 14.—19. p. 1919. a. pealetungi Petserist, murdsid läbi liinist, ühe sõiduga võtsid ära Kashelähta jaama ja selle järele Irboska, asudes seega ligi kolmkümmend kilomeetrit vaenlase vägede seljataha. Seda ainuüksi kahe soomusrongi jõududega.

Soomusrongide võitluste ajaloos on üliinimlikke jõupingutusi, heroilisi ataake, ja see Irboska esimene operatsioon, kus viibiti vaenlase liini seljataga 20—30 kilomeetri sügavusel viis päeva, on üks lehekülge neist.

Varahommikul kell 4,30 sõitsime välja Petserist, kus front oli peatunud kauemat aega. Ees sõitis soomusrong nr. 1, järel nr. 2, võttes teel kilomeetrite pikkuse vahe, et likvideerida üllatusi, mis käesoleval korral oleksid võimalikud.

Edasisõitmisel märgati meid peagi vaenlase poolt. Üks selle patareidest võttis raudtee ühelt kohalt meie ees kiire kahurtule alla. Kuid meie sõitsime tule alt läbi täie kiirusega ja jäime tabamata. Raudtee oli eest õhku lastud. Parandati ära jalamaid. Sõideti edasi. Kella seitsme paiku nägis Sabelina küla poolt meie sihis liikuvaid vaenlase väeosi. Need pilluti kahurtulega laiali.

Jõudsime Kashelähta jaama. Jaamahoone oli tühi ja reostatud. Esimene soomusrong oli sõitnud juba edasi.

Vaenlane pommitas raskest patareist jaama. Kuid jaam oli metsa sees ja granaadid langesid maha umbes veerand kilomeetrit ette, murdes ja loopides juurtega üles suuri kuusepuid. Patarei võttis uuesti sihti, lasi üles shrapnelliga. Siht oli

õige. Langesid jälle uludes ja visisedes granaadid, kuid ikka ei ulatunud need jaamani.

Sõitsime edasi. Metsad harvenesid. Mäseljandikkude vahelt hakkas paistuma tühetasaseid madalikke, mis tikitud üle küladega. Jõudsimme Irboska esisele, kust algavad juba Pihkva ja Venemaa lagendikud. Kõrvalt külast avas tule vaenlase patarei. Meie poolt vastati. Tekkis tulekahju külas. Et majad lähestikku, nagu see on Vene külades, siis laienes tuli. Küla põles...

Irboska jaamast siia poole, umbes kilomeetri kaugusel, on kõrge ja järsk mägi, millele ronimine raudtee poolt väga raske. Selle mäe otsas olid venelaste kaitsekraavid. Neis asusid nende väed. Raudtee jooksis mööda otse mäe külje vastast, tehes veerandpöörde. Jõudsimme siia, olles seega lähtekohast lõunaks jõudnud sõita vaenlase väeliini selja taha ligi kolmkümmend kilomeetrit (Petserist Irboskani).

Esimese soomusrongi teine pool seisis mäe külje all, esimene pool oli aga sõitnud juba Irboskasse. Seisatasime selle järele.

Meie seljataga laskis vaenlase patarei, mis kuulduse järele kogu aja meile lähemale tuli, s. t., taganes. Meie seljataha jäi ju vaenlase front, ja kui nüüd nende jalavägi taganema hakkas, siis taganes see meie seljataga pahemalt poolt paremale poole üle raudtee Pihkva sihis.

Oli loomulik, et meie jalaväed, kes asusid samal ajal peale tungima, meile järele ei jõudnud. Saimme teate, et samal ajal, kui meie võitsime ära Irboska, nad jõudsid Kashelähta jaama. Nimetatud kohtade vahe on üle kümne kilomeetri. Meie ees, seljataga ja külgedel liikus igal pool vaenlase vägesid. Aga meil polnud kartust oma seisukorra eest ega vaenlase ees.

Ja mis imelikum, ka mäel meie kohal kaitsekraavides istusid venelased, meie all mäe küljel. Kumbki ei saanud teist nii lasta. Ainult kui rongilt kaugemale sattus sõdur, kas lähemasse külla minekul või kõrvalt vahipostilt tagasi tulles, hakkasid vinguma mäelt saadetuna kuulid ta kõrva ääres.

Raudtee aga oli meie ees lõhutud. Dünamiidiga oli lastud roobastel seitsmest kohast tükid välja. Kahes kohas olid murtud jalapikkused tükid. Ja ometi ajas neist esimese soomusrongi esimene pool üle! Ajades taga vaenlase soomusrongi, mis põgenes raskelt tabatuna ja vastu ei lasknud, oli see jõudnud siiski raudtee Irboska ees lõhkuda, kusjuures roobastele loobitud püroksüülinaapsid meie edasijava soomusrongi rataste all olid lõhkenud, mille puhul rongi patarei ohvitser Sabolotnõi isegi rongilt maha visati ja põlved purustas. Sõideti siiski rongi esimese poolega järele (rongidel oli siis juba kaks vedurit)!

Hirnumud sarnasest ootamata meie sissetungist, löid venelased taganema. Raudteeäärsed külad, kus vaenlane viibis, külvati üle kahurtulega. Dessandid puhastasid lähemad külad. Venelased

põgenesid. Paremat poolt lähemast külast kaugemasse jookseb üle lageda välja poolteise kilomeetri kaugusel venelane. Meie üks kuulipilduja laseb. Teised naeravad. Mees jookseb ikka. Ja pääsebki.

Levis teade, et paremal pool külasse on jäetud maha moonavoor. Kolm kooliõpilast istusid kuulipildujaga hobusele, et jõuda kiiremalt kohale. Ahelik asus neile järele.

Sõites esimesse külla ei leitud ees ei vaenlasi ega moonavoori. Sõideti lähemasse teise — seal samuti. Sõideti kolmandasse. Hakkas pimenema. Jõudis õhtu. Venelased jooksevad majadest karjadena välja. Hobusel kolm noormeest. Pärivad mahajäetud moonavoori. Üks küla venelastest teatab, et võib juhatada mahajäetud kuuale. Teel peab ta end üleval kahtlaselt. Talutab mitmele poole. Ja ei leiagi midagi.

Jõudes tagasi on kaks samuti hädas teiste venelastega, kes tükivad ligi. Need, püsse laskevalmis hoides, on sundinud kõiki asuma hoovidesse, ähvardades esimese väljatulija lasta maha.

Õudseks muutub siin niisugune kolmekesi olek. Ikka ei jõua teised järele. Kolmas saadetakse nüüd looma sidet järeletulijatega. Tehes mõnikümmend sammu, kajab äkki läbi küla kapjade plagin. Hoides kõrvale teelt näeb ta, et sõidab mööda salkkond Vene ratsanikke. Sõites edasi kajab neile vastu kuulipilduja äkiline tärin. Kostab sekka mõni püssipauk. Ja kõik on jälle surmavaikne. Kapjade klabin aga kaugeneb. Rutas tagasi, et leida omi, kärgatab äkki kraavist hää! Käed püsti!

Aga need on juba omad. Nüüd minnakse kiiresti edasi, sest kahe mahajäänud elusleidmine on vähe usutav, sattus ju nende peale ahelik vaenlase ratsanikke. On juba videvik. Jõudnud kohale, tassivad aga need kahekesi reele sadulaid. Üks näitab kulduuri, mis vaenlastelt saadud. Teine hoiab suu juurest hobust.

Ja poisid said loa sõita veel kaugemalegi vaenlase hulka, kui nad nii tublid on.

Petseri anti teade, et juba lõunaks on Irboska meie käes. Paluti saata järele remontrong. See sõitiski. Teel sattus ta aga üle raudtee taganeva Vene väeosa peale, kes muu seas sildu püüdis lõhkuda. Rong oli võetud püssitule alla. Paar meest sai haavata. Edasi sõites võttis sama rongi tule alla vaenlase patarei, mis seisis juba meiega kohakuti. Kostis järjekorras kahurite haugatusi: rak-rak-rak! ja selle järel kohe raudteel granaatide lõhkemisi.

Määratu hirmsa kiiruse ja suitsu all lähenes meie remontrong. Ta lähenemist nägime, kuid meid ta ei näinud, sest seisime mäe varjul. Rong lähenes suure kiirusega, juba jõudis mäe ette, juba pööras... ta kinnipidamiseks ei näinud meist enam keegi võimalusi. Meie rong sai käsu liikuda edasi. Kuid ees seisis teine rong, mille tee eest katki. Mehed hüppasid rongilt, tõstsid

kisa. Remontrongi pealesõit näis möödapääsmatu. Möödapääsmatu ka suurem õnnetus. Kuid kuuldes kisa ees pani vedurijuht kontrauruga oma rongi seisma mõnekümne sülla pikusel teel, mis jõudis siiski vastu meid. Olime pääsnud.

Aga mitte kõiki ei oota surm lahingus vaenlaste vastu. Seisime, nagu öeldud, mäe külje all. Rongidega kaasa sõitis kümnekond ratsanikke, kes pidasid vajaval korral sidet. Üks neist, arvata kahekümneaastane, suures Siberi papahas, istus esimeses dessantvagunis ja ajas juttu. Sõjamehe jutt hargneb meelsamini ikka lahinguist. Ja see noormees, sattudes hoogu, hakkas jutustama tänaseist, eilseist ja tunaelseist palavaist silmapilkudest, kus vaenlane löödi ja aeti taganema. Ta istus ja jutu ajal koputas oma püssi-karabiineri vastu vaguni põrandat. Seal kajatas püssist jutu sees pauk. Vagunis kustus tuli. Suitsu lõi ruum täis. Karjuti arsti.

Ratsanik kanti välja vagunist. Arst sidus ta pead, kuid veri immitses läbi sidemete. Kuul oli tunginud sisse lõua alt ja joosnud välja kukla tagant. Ta hingas sügavasti ja korises. Ja suri sõna lausumata.

Katkistele roopakohtadele oli pandud alla liipriotsi. Tasa liikus rong edasi. Rattad langesid prantsatades küll katkiste roobaste otste kohtadel, aga mis sellest. Olime Irboska jaamas. Jaama ukseesisel oli suur vereleik. Maas oli saabas, mille sees inimese purustatud jalg.

Oli täieline videvik. Olime väsinud viimseni. Kuuldes, et jalgvæed on jõudnud järele, jäime magama, esimene soomusrong Pihkva pool ees jaamaesisel, meie kodupool.

Väsimus oli nähtavasti nii suur, et rongides kõik uinusid. Vaenlase soomusrong oli sõitnud öösi varsti otse jaama ette ja esimese soomusrongi ees oli lasknud selle peale. Kuid tal ei õnnestunud tabada surmavalt magajat. Ta lasi mööda. Ja põgenes siis.

Öö jooksul oli Irboska jaama sõitnud järele rida ronge (poerong, remontrong jne.). Hommikul ärgates seisid siin kuus rongi.

Äkki, kui juba vähe seletas, haugatas meie külje pealt vaenlase patareid. Ja vähe üle meie jaama esisel lõhkes granaate. Eest sõitis vaatepiirile vaenlase soomusrong ja alustas samuti laskmist. Paremt poolt eest samal ajal hakkas mürtsutust vaenlase raske patareid. Kustki virises läbi õhu ja langes potsudes maha kahuri mürske — olime nelja, viie patareid valusa tule all.

Tolmupilved tõusid rakkatades üles. Vabrikute maju langes kokku. Ja meie õnneks — enamasti kõik granaadid lendasid üle. Rongid hakkasid manööverdama. Ringi tõusid tolmupilved. Raksatus raksatuse peale. Vaevalt olid s-rongid kunagi nii suure tule all olnud. Et ronge korraga oli palju jaama ees, võttis aega, enne kui nad kõik jõudsid ära sõita. Poerong sõitis esimese valuga otse Petserisse ja ei näidanud enam end

nii lähedale liinile. Soomusrong nr. 2 tõmbus tagasipoolle. Soomusrong nr. 1 sõitis edasi Pihkva poole vaenlase soomusrongile vastu. See kadus lühikese kahevõitluse järele vaatepiirilt.

Oli kavatsus saata dessant vaenlase patareid võtma, mis lasi meid külje pealt. Mehed olid valmis. Dessant koosnes mõlemate rongide meestest. Sattudes tule alla võttis selle peale esimene rong, mis liikus Pihkva poole.

Nüüd juhitigi tuli sellele nii eest kui kõrvalt, sest rong liikus mööda legendikku. Kahur vastas ees patarele. Seal tõusis üles paksu musta suitsu. Vist hakkas põlema ees küla.

Kuid nüüd tabas raskepatareid granaat raudtee äärt otse rongi kohalt. Kaasasõitnud ühe ratsaniku viskas õhusurumine hobuseseljast rongi alla. See ronis siiski vagunisse põrutuse tundemärkidega. Kõrgele üles paisatud kive, külmetanud mullakänkraud langes vaguni katusele. Sõdurid tõmbasid all pead kokku, oletades, et lõhkes üleval schrapnell.

Rong liikus nüüd tagasi. Pahemalt poolt küladest lasti meie peale kuulipildujatest ja püssidest. Seal lõi sekka tuulega sabin paksu lund. Selles ei näinud üks üht, teine teist. Kuuldes püsside klõbinat. Laskime vagunite akendest neile vastu. Patareid vaikusid. Seal kajatas veel üksik kahuri pirsakas — ja granaat lendas meie staabivagunisse, surmates ühe ja lõigates jala teisel Vene kõrgemal staabiohvitseril, kes eile meie kätte vangilangesid. Meie omad jäid kõik puutumata.

Alles nüüd avanes võimalus lähemalt tutvuneda Irboska jaama ja ümbrusega. Jaam oli lõhutud, nagu olid lõhutud kõik jaamad, mis meie võitlustega ära võtsime.

Kuid jaamast vähe Petseri poole avanes pilt, mis sõjas kõige harjunud sõjamehigi sundis silmapilguks peatuma.

Esimesel päeval meie eest põgenevat vaenlase soomusrongi oli tabanud meie granaat staabivagunisse, nähtavasti surmates ja haavates seal paljusid. Jõudes Irboska jaama ette, oli heitnud see enesest maha kaks meesterahva ja ühe nais-terahva surnukeha. Surnuid maha heita ei käi kokku sõjamehe autundega. Nähtavasti oldi sunnitud seda tegema, et haavatuid, tapetuid palju oli.

Mehed kandsid rohelist Vene sõduri riideid. Üks neist oli kukkunud kummuli, teine selili. Seliliolija silm ühes kulmuga oli nähtavasti granaadikilluga välja löödud. Ta nagu oli verine.

Mustaverd väheldane naine, riietatud: must alune, mustad sukad, lakk-kingad, oli kukkunud selili. Nähtavasti oli tabatud ta altkehasse, sest ta kleit oli granaadi lõhkemisel alt puruks rebitud. Nii lamaskas ta alt pooleni alasti. Ta näoilme oli täis valu.

Nii lamasid nad ja vist jäidki nii lamama, kui Irboskast lahkusime. Nende ees võis aga mõnikord näha peatuvaid sõdureid.

Saadeti uus kolonn teisale vaenlase patareid ära võtma. Kuid aheliku võttis patareid tabava tule alla. Seisukord muutub kriitiliseks. Mehed on närvilised. Seal lastakse venelaste poolt üles teisel punane raket. Ja ilma ühegi tagamõtteta laseb ka meie ahelikust keegi üles punase raketi. Silmapilkselt vaikib patareid. Nähtavasti peeti meid nüüd omadeks. Ja nii pääsesime jälle.

Seal ajab rongide poole vaenlase ratsanik. Lastakse tagant ja eest. See tõmbub pea vastu hobust ja ajab tuhatnelja edasi. Jõuab tervelt rongile. On õrna, naiseliku näoga noormees — ülejooksik. Ta saadetakse rongi komandandi juure. Siin selgub, et see polegi meessõdur, vaid naine. Seitsmeteistkümne-aastane Eva Abram, pärit Jõhivist. See oli omapärase hingelaadiga naine. Kolm venda oli tal juba langenud, kaks Vene ja üks meie sõjas. Ka tema tundis eneses taltsutamatu sõduriverd. Narvas, vabadussõja algul on tahtnud ta astuda Eesti väkke, kuid teda kui naist pole võetud. Enamlased aga, vallutades Narva, on ta võtnud kaasa lahinguisse. Seal sattunud ta soomlaste — Ekströmi meeste kätte vang. Jäeti siin ellu ja saadeti salakuulajana venelaste poole luurekõikudele. Sattus siin uuesti venelaste kätte. Oli istunud Jamburis vangis kaks kuud. Pääses siit aga tagasi Vene väkke. Ja sõitis üle Irboskas, et meie vägedes edasi teenida. Nagu saatuse juhatusel teenis meie rongil, kuhu ta tuli, sõdur-neiu lapsepõlvesõber, mustajuukseline, lühike, tõmmuvereline madrus.

Kuid õhtupoolikul sai madrus haavata. Kuul jooksis tal kurgu tagant kaelast läbi. Ta suri suurte valudega. Paari päeva pärast lahkus rongilt ka Eva. Ta saadeti vanemate juure.

Jalamehed asusid küladesse. Kuid siia jõudnud, ei peatunud nad kuigi kaua, vaid taganesid. Kuuldavasti sai lüüa meie paremal tiival väeosa, kes taganedes oli jätnud maha isegi moonavoorid. Jäime kahe soomusrongiga. Ja kapten Jrv, selle operatsiooni ajal soomusrongide ülem, ei taganenud. Mäletan ta lühidavõitu tüsedat kuju, hall sinel seljas, valge müts peas. Ja ikka seisis ta rongi kõrval kahuri kohal, kui see pommitas, jälgides granaatide lõhkemist.

Õid läbi laveerisid rongid teel edasi-tagasi, et sildu õhku ei lasta; valvepost saadeti Irboska jaama; lähedal küladest löödi välja venelased päeval dessantide poolt. Iga päev sõitsid vaenlase soomusrongid vaatepiirile ja astusid meiega kahevõitlusse. Ka öösel käidi meid hiilimas.

Oli üldine pingulolek. See väsitas. Oli mehi, kes õid järgimööda ei saanud magada, sest et viibisime liig kriitilises situatsioonis. Oli juhtumusi, kui närvide liialt erutuse tõttu mehi saadeti haigemajja. Aga kapten Jrv ei taganenud.

Venelased tungisid peale. Koondati siia sõjavägesid ja patareisid. Pääsim nendega telefoniühendusse. Nad tahtsid meid Kashelähta jaama juures ümber haarda. Valvepostidel olles sildadel

ja jaamas puudus vähemgi kindlus, kas pääseb enam eluga, sest rongid sõitsid tagasi ja edasi mööda pikka liini. Vahepeal oleksid võinud vaenlased kõike ette võtta.

Ühel ööl jooksis ära Irboska jaamast valvepostilt ohvitser, ta järele sõdurid, ilma et oleksid suutnud valvepostilseisjaid võtta kaasa. Kuuldus küladest venelaste edasitungimist, hobustel sõitu, hurraa karjumisi. Ja äkki jaama poole läheneva kapjadeplagina hirmul jooksid need rongi peale.

Kaks tunnimeest jäi. Kõigil puudus usk nende elusleidmiseks. Kuid teisel hommikul ilmusid ka need rongile. Üks neist oli E. Viiralt, meie noor kunstnik. Nende pääsimine oli ennem juhus.

Olime jätnud maha Irboska jaama. Seisime Irboska mäe taga. Jaamas seisis neli vaenlase soomusrongi. Nad sõitsid edasi meie poole, meid nägemata. Meie rong ootas vaikides mäekäänul.

Pöördes mäe tagant seisime vaenlasega sajasammulise vahemaaga vastamisi. „Uku“ avas marutule vaenlase pihta. Kolm granaati tabasid vaenlase soomusrongi. Esimene kahurplatvormi. Vastamata ajas see tagasi. „Uku“ suudles rõõmu pärast kahursihtijat.

Vaenlane oli koondanud meie ees Irboska mäele palju väge. Ja meie sõitsime jälle edasi. Meie kahurid järelrongilt hakkasid neid pommitama. Nad tabasid kraavidesse. Meie dessandid läksid välja. Löödi välja vaenlane laskekraavidest. Võeti ära pommipildujaid ja kuulipildujaid.

Sabolotnoi ise asus juhtima siit mäetipult lehvivate kuuehõlmadega, nagu vares, kõigile nähtavalt, telefoni kaudu tuld jaama peale, kus ees seisis neli vaenlase soomusrongi. Kahurid avasid tule.

Telefoni karjub Sabolotnoi: „Andke nüüd! Tabasi!“

Kuid seal vaikib telefon. Ei vastata mäelt. Mõne aja pärast teatab Sabolotnoi telefoni kaudu, et tal sõrm ära lastud ja ta on seda sidunud. Ja nüüd juhhib tuld edasi. Vaenlase soomusrongid taganevad. Ainult üks seisab veel jaama ees. On näha, et pealt põgenevad mehed. Juba röömustatakse, et saagiks langeb vaenlase soomusrong. Rongid sõidavad edasi.

Kuid rongi vedurijuht on julgem kui mehed. Ta põgeneb eest, viies rongi Pihkvasse. Meie granaadid olid tapnud selle rongi komandandi ja paljusid meeskonnast.

Sõitsime rongil edasi, et võtta jaamast vett.

Meie teada pidi olema mägi meie. Sõites sellest mööda näeme, kuidas kilomeetri kaugusel meist väed kolonnides liiguvad mäe poole, tõmbudes ise küüru... Tahame lasta, kuid ei tea, kes on.

Meie meestel on mäel vahepeal padrunid

otsa lõppenud. Venelased tungivad peale. Võtavad tagasi kaitsekraavid. Võtavad tagasi pommipildujad ja kuulipildujad. Meie omad on sunnitud jätma maha isegi langenud.

Võtame vett. Venelased on väljas mäe äärel. Meie ei tea seda. Vaenlase patareid võtavad mäe taga ühe koha teed ägeda kahurtule alla, et meie ei saaks läbi taganeda. Lastakse meid. Kapten Irv saadab käskjalgu meile järele, kuid keegi ei julge mäe alt lahkuda, ülalt sajab mäe äärelt terasrahet kohe kaela. Kõik hädaldavad, et päästa meie rongi raske ja peaaegu juba võimatu. Jääme venelaste kätte.

Kuid sõidame juba ise tagasi. Kapten Irv seisab raudteel ja ootab meid. Jõudes ta kohta raksatavad rongi kõrval ülalt alla lastud pom-

mid. Võtame oma mehed peale. Ja algab sõit tagasi.

Kahju, et jäi maha langenud... kuuldub sõdurite ja ohvitseride suust teel.

Jõudes kilomeetreid edasi hakkas meid pommitama juba meie seljataha jõudnud vaenlase patareid.

Rongid peeti kinni. Lasti vastu mõni minut vinguvaid ja raksatavaid sõduri tervitusi. Siis sõitsime jälle. Tuli kaua sõita mägede ja metsade vahel, kui jõudsime tagasi Petserisse, õigem Petseri eelsetele positsioonidele, Washina-Gora kohal.

J. P.

Soomusrong nr. 2-ga liinil.

Vabadussõjalaste liit ja tema ülesanded.

Mõni aeg tagasi asutati Tallinnas vabadussõjalaste liit. Laiemates hulkades teatakse vähe vabadussõjalaste liidu asutamisest ja tema sihtidest ja eesmärkidest.

Kaheksa pikka aastat on möödas sellest ajaloolisest silmapilgust, kus Eesti väed, küll väikesed ja organiseerimatud, oma maa ja rahva kaitseks välja astusid. Osa sellest — parimad rahvapojad — ei tulnud enam tagasi: jäid tagatiseks kangelaslikule võidule, — kõrgele rahvuslikule aatele — vabadusele.

Osa aga võitjatest on tagasi ja on rakendanud oma jõu riigi ülesehitavale tööle. Ellukutsutud organisatsioon — vabadussõjalaste liit — ei ole endale ülesandeks võtnud poliitilisi põhimõtteid, vaid ideelised ja majanduslikud, püüdes võimalustmööda pakkuda kaasabi neile, kes tegid seda meile kaheksa aasta eest.

Aidata kaasa rahvusliku ja isamaalsuse tunde levitamisele, mälestada ilusaid silmapilke meie sõja ajaloo ja jäädvustada mälestusi, mis ehk igapäevases elus ununema kipuvad, need on sihid, millel kaugeleulatuv tähtsus.

Välisriikides aga, iseäranis nendes, missugused osa võtsid maailmasõjast, tegutsevad sarnased liidud elujõuliselt laial alusel. Missugused vajadused olid mõõduandvad vabadussõjalaste liidu asutamiseks ja missugused on liidu ülesanded, selle üle siinkohal tutvumiseks mõni rida.

Selge on, et praegusaja sõjad ei hargne enam üksikute isikute — monarhide — vahel, vaid meieaja sõjas võitleb kogu rahvas kõigi oma eluliste ja loovate jõudude ühisel jõupingutusel oma riikliku ja rahvusliku olemasolu ning majandusliku seisukoha eest. See tõsiasi nõuab, et side rahva ja kaitseväge vahel oleks alaliselt elav ja tugev. Kui see nõue on maksev suurriikidele, kus on juba asunud selle praktilisele teo-

tamisele, siis on see seda enam vajaline noorele rahvariigile, kus puuduvad sajangute kestes väljaarenenud traditsioonid, kogemused, puudub majanduslik jõud vastavaarvuliste ja nüüdseaja sõjatehnika nõuete kõrgusel seisva kaitseväge ülalpidamiseks. Demokraatlikus riigis ei ole mõeldav liigitamine või eraldumine nii kaitseväes eneses kui ka kaitseväge ja rahva vahel. Siin peab olema alaliselt elav ja tugev kontakt reservi ja tegevväe kaadrite vahel. Sellepärast on vabadussõjalaste liit, kuhu on koondunud rohkel arvul vabadussõja kandvamaid jõude, endale esimeseks ja suuremaks ülesandeks teinud alalise ja kindla sideme loomise tegevväe ja reservi kaitseväge vahel, õhutades ja elustades seda üksmeelt ja usku oma jõusse, mis kõitis võitlejaid vabadussõjas ja mis taga kihutas oma elu ja verd ohvriks tooma. Järgmiseks tähtsaks liidu ülesandeks on: alal hoida ja levitada vabadussõjaaegset vaimu, et see isamaa-armastuse leek, mis loitis vabadusvõitlejate südames sõjapäevil, püsiks ja edasi leegitseks ka rahu ajal ja tulevail katsumise ajal, kuni püsib rippumatu Eesti riik ja rahvas.

Kuid need ei ole ainukesed ülesanded, mis on vabadussõjalaste liidul tähta.

Vabadussõjas saavutasime välise, puhtfüüsilise vabaduse ja rippumatuse, kuid nii vaimlisel kui ka majanduslikul alal kestab võitlus edasi, eestkätt võitlus oma iseseisva ja rippumatu kultuurilise arenemise ja iseseisva ideoloogia eest ning võitlus majandusliku vabanemise eest võõrast ülevõimust ja mõjuvusest. Ka selles võitluses tahavad vabadussõjalased sammuda eesrinnas.

Kõigi nende ülesannete rahuldav täitmine on ainult siis võimalik, kui vabadussõjalaste liidu ümber koondub vabadussõja kandvamaid jõude ja

tegelasi, kellel ei puudu tahtmist ja vaimustust oma tööjõudu ülesseatud sihtide saavutamiseks tööle rakendada.

Oma ülesannete täitmiseks tahab liit tutvustada liikmeid uuemaaja sõjatehnika saavutustega, selgitades sõjaväelise ettevalmistuse ning kasvatuse eesmäärke, ülesandeid ja tähtsusi iseseisva rahvariigi elus, luua sidet riiklikkude, omavalitsuste ja seltskondlikkude asutuste ja organisatsioonidega, välja anda oma ideede propageerimiseks vastavaid kirjatöid, võtta osa ja anda kaasabi vabadussõja ajaloo väljaandmise töös, õhutada jäädvustama vabadussõjas langenud kangelaste mälestusi ja vabadussõja tähtsamaid momente, korraldada pidusid, klubisid, raamatu-

kogusid jne., hoolt kanda liidu liikmete majandusliku seisukorra parandamise, samuti nende vaimulise ja kultuurilise tasapinna tõstmise eest.

Nagu sellest näha, on liit enesele õige laialdased ülesanded üles seadnud. Nimetatud kava teostamisele tahab liit järkjärgult asuda, seevõrra nagu ta leiab oma liikmete seast vastavaid jõude ja võimalusi. Võib olla, et liit on esialgu sunnitud olude tõttu mõnd kavatsust edasi lükama, siiski usub ta, et oma liikmete heal tahtmisel kõigist raskustest üle saadakse. Liit loodab, et kõik vabadussõjalased üksmeelselt tema ümber koonduvad ja et igauks oma võimete ja oskusega ülesseatud sihtide teostamisele, sellega ühtlasi kodumaa ülesehitavale tööle, kaasa aitab.

Sügismanöövrid Tapa malevkonnas.

Ligi kaheaastase intensiivse töö järele sõjalise väljaõppe kui ka sisemise organiseerimise alal korraldas Järva maleva Tapa malevkond esimesed suuremad sügismanöövrid 17. oktoobril s. a. Ambla aleviku rajoonis, et saada ülevaadet malevkonna kaitsejõududest kui ka sõjalisest ettevalmistusest.

Olgu tähendatud, et Tapa malevkond on suuremaid malevkondi, kelle liikmete üldarv ulatab 500. Nii oli siis ka võimalik korraldada manöövreid oma jõududega, selleks jaotades malevkond kahte ossa: nimelt valgete ja siniste pooleks. Valge poole moodustasid Tapa ja Nõmmküla kompaniid ja siniste poole — Lehtse, Aegviidu, Jäneda, Ambla ning Albu kompaniid.

Üldolukord manöövriteks oli järgmine:

Peale ägedaid lahinguid valgete väed valdasid 16. oktoobril Tapa raudteesõlme ja 17. oktoobri hommikuks nende eelväed võtsid oma alla joone: Ambla alevik, Lehtse jaam ja Lehtse mõis. Siniste raskete kaotuste tõttu pani seisma valgete poole juht edasilükkumise, et anda vägedele puhkust ja jätkata peale täienduste järelejõudmist pealetungi Tallinna suunas. —

17. oktoobri hommikul kell 7 sai valgete eelväe juht peajõudude juhatajalt käsu asuda eelväega Ambla aleviku, Lehtse jaama ja Lehtse asunduse joonel kaitse seisukorda ja pidada seda joont oma käes.

Siniste nõrgad osad taganesid kogu aeg valgete surve all ja jõudsid 16. oktoobri õhtuks joonele: Karavete asund., Jäneda asund. ja Opliku küla. Samaks ajaks lõppes siniste jõudude koondamine Aegviidu rajooni. Siniste Aegviidu grupi ülem sai 16. oktoobril kell 20 ülemjuhatajalt käsu 17. oktoobril minna üle pealetungile ja samal päeval võtta tagasi Tapa raudteesõlm. —

Selle ülesande täitmiseks ja vastava olukorra loomiseks koondati 17. oktoobriks kell 7 homm. valgete pataljon Ambla alevikku ja samaks ajaks siniste pataljon Karavete asundusse.

Tapa kompanii, astudes välja oma asukohast, Tapa linnast, oli varustunud väljakõõgiga, mis liikus kogu aeg kompaniiga kaasas ja milles naismalevlastel juba teel keetsid kohvi valmis, nii et Amblasse jõudmisel terve valgepoole malevlastel lahingolukorras endile võisid lubada hommikuse kohvijoomise.

Ka siniste pataljoni eest oli kantud hoolt. Nimelt valmistas Karavete mõisa valitsus neile hommikuse kohvi ja võileivad.

Manöövritest oli malevlasi ilmunud võtma osa erilisel rohkel arvul, nii et mõnest kompaniist kõik mehed — 100% — olid tulnud välja. Keskmine osavõtjate % oli aga 90.

Eriolukorra põhjal valgetele pidid need kaitsepositsioonid Amblas võtma sisse kell 9 homm. Nii asuti ka siis peale kohvijoomist kohe määratud kohtadele ja hakati korraldama luuret, et saada teateid vaenlastest. — Saadeti välja luureosad, seati üles telefonid ja juba enne kell 9 olid tehtud kõik tarvisminevad korraldused.

Sinistele antud ülesande järele pidid need algama pealetungi homm. kl. 9, mil ka luurekompanii saadeti välja. Luuresse määrati siniste juhi poolt Albu kompanii, kes vaenlase asukoha ja jõudude suuruse pidi tegema kindlaks kui ka tooma teateid vaenlase eelpositsiooni ja peavastupanu positsiooni kohta. — Peale ülesande täitmist pidi luurekompanii jääma pataljoni varusse, mis ka sündis hiljem.

Esimesse järku määrati Lehtse, Aegviidu ja Ambla kompaniid, kuna Jäneda jäeti varusse. Esimese järgu kompaniidele tehti ülesandeks peale luurelt teadetesamist pealetungi joonele, mis näidati vastavas käsus, jõuda välja kl. 12 ja jääda ootama pealetungi käsku. Välja jõudnud määratud joonele anti Ambla kompaniile, kes asetatud vasaktiivale, käsk alata pealetungi, et vaenlase peajõude koondada enda vastu, kuna peahoopi kavatseti anda paremtiival, milleks tehti Lehtse kompaniile vastav korraldus. Samuti hoiti ka varud paremtiiva toetamiseks.

Alanud pealetungi selgus Ambla kompanii rindel, et seal oli edu ja vaenlane tõmbas tagasi oma eelpositsiooni; veel enam, selgus, et tal läheb korda vaenlase peapositsioonist murda läbi ja haarda selle paremtiiba. Et seda viia läbi, saadeti varust üks kompanii, nimelt Jäneda kompanii, Ambla kompaniile toetuseks, ja ühiselt murdsid nad läbi vaenlase peavastupanu positsioonist, võtsid ette pealetungi vaenlase paremtiivale, mille tõttu see oli sunnitud tõmbuma tagasi tagavarapositsioonile. Sellega lõppesidki manöövrid, milleks manöövrite üldjuhataja vastava signaali läbi andis märku.

„Sõda“ oli lõppenud ja nii sinised kui ka valged kogunesid Ambla alevikku manöövrite tegevuse läbiarutamiseks. E-imesena võttis sõna Järva maleva pealik — manöövrite üldjuhataja, kes kõigepealt tänas malevlasi rohke osavõtu eest.

Ka tutvustas ta malevlasi manöövrite ülesannetega. — Selle järele selgitasid poolte juhid nende poolt tehtud korraldusi, viimaste tähtsust ja tarvidust nii pealetungil kui ka kaitsmisel. Vanem vahekohtunik, soomusrong „kapten Irve“ ülem kapten Parts, andis ülevaate lahingu käigust, tunnistades ühtlasi manöövrid hästi korraldänuks. — Sama otsuse andis ka I soomusrongide rügemendi ülem, kol ltn. Tallo, tuletades sütitavas kõnes malevlastele meele kaitseliidu tähtsust ja ülesandeid.

Siukohal ei saa jätta alla kriipsutamata ka I soomusrongi rügemendi ohvitserkonna heatahtlikku vastutulekut ja kaasabi, mille tõttu ka manöövrid õnnestusid sedavõrd hästi. Samuti aitasid kaasa rühma- ja jaopealikutele nimetatud rügemendi allohvitserid. On näha, et on loodud kaitseliidu ja kaitseväe vahel tugev side, nii tugev, et need mõlemad lähemal ajal ühiseks isamaakaitsete pereks liitumas, kui nad aga näüdkü juba ei ole liitunud. — Seda asjaolu tuleb kõigiti tervitada.

Möödunud manöövrid näitasid, et hoolas ja järjekindel töö nii organiseerimise kui ka sõjalise väljajõppe alal Tapa malevkonnas on annud kõigiti häid tagajärgi. Kuigi tehti vigu, kuigi ei olnud kõik nii, nagu seda nõuab moodne sõjapdamise viis, siiski selgus, et kõik tehtud vead on

kergestikõrvaldatavad ja malevkonna kui sõjalise üksuse hindamine on lähema aja küsimus. — Pealegi näitasid manöövrid kõik suuremad kui ka väiksemad vead kätte, nii et nende kõrvaldamine ei tee suuri raskusi.

Mis puutub seltskonna vastutulekusse manöövrite korraldamiseks kaasaitamisel, siis peab tunnistama lausa, et malevkond seltskonnalt ei julgenud loota nii palju kui viimane seda näitas üles. See olgu veel kord tõenduseks, et on loodud sarnane vahekord malevkonna ja seltskonna vahel, mis enam ei jäta soovida midagi. —

Ja naismalevlased! Millise innu ja armastusega aitavad nad kaasa, kõrvaldavad kõik takistused ja lahendavad küsimusi, millede juures mehed ehk jäävad mõtlema. Ühisel jõul suudetakse palju saata korda. Seda näitasid ka Tapa, Ambla ja Lehtse naismalevlased, toites ligi 500 manöövrist osavõtjat, ilma et millestki oleks tulnud puudus või tekkinud arusaamatusi.

Kõike kokku võttes peab tunnustama, et Tapa malevkond on kujunenud välja tugevaks ja võimsaks kodukaitse organisatsiooniks ja esimese tuleproovi — manöövrid — on teinud hästi läbi.

Poolte juhtideks manöövritel olid: siniste poole juhiks malevkonna pealik A. Nurm ja valgete poole juhiks tema abi K. Joost. A.

Kindral E. Põdderi lahkumise puhul 2. diviisi ülema kohalt.

Teatavasti juba läinud kuu algul otsustas vabariigi valitsus kaitseministri ettepanekul määrata senise 2. diviisi ülema kindral-major E. Põdderi sõjanõukogu alaliseks liikmeks ja tema asemele 2. diviisi ülemaks senise kindralstaabi ülema kindral-major N. Reek'i, arvates 1. novembrist s. a.

Tartu seltskond, omavalitsused, kaitseliit ja tuletõrje, kellel oli sagedane kokkupuutumine kindral E. Põdderiga, võttis tema lahkumisteate 2. diviisi ülema kohalt teatava kahetsustundega vastu, sest ta oli suutnud Tartus 2. diviisi ülema kohal olemise kestvusel nii seltskonna kui kohalise omavalitsuse täielise lugupidamise ja poolehoidu võita.

Iseäralise tänu ja austusetundega tuleb tema teeneid kriipsutada alla, olgu see missugusel seltskondlikel eluavaldusel tahes, või jällegi kaitseliidu organiseerimisel, kuski ei ole tema oma heatahtlikku vastutulekut, nõu ja kaasabi keelanud, millega on seletatav ka see suure lugupidamise avaldus tema lahkumise puhul oma seniselt kohalt.

Tema lahkumise puhul Tartust korraldas malev ühes tuletõrjega pühapäeval, 31. oktoobril s. a., lugupidamise avalduseks paraadi raekojaplatsil, mille vastu võttis kindral E. Põdder. Selle järele tervitab kindralit maleva pealik kapten V. Sarsen, kriipsutades alla tema suuri teeneid, nõu ja kaasabi maleva organiseerimise alal ja teeb teatavaks maleva juhatuse otsuse tema Tartu maleva auhikmeks valimise üle, ühtlasi kinnitab kindral E. Põdderi varukalle maleva embleemiga varustatud kaelindi. Sellele järgneb kohalise vabatahtliku tuletõrje esimehe h-ra O. Alliku tänukõne. Mõlemale vastab kindral E. Põdder südamekõnede sõnadega ja avaldab soojemat tänu malevale ja tu-

letõrjele selle suure austuse ja lugupidamise avaldamise eest, tähendades muuseas järgmist:

„Meie oleme saavutanud vabaduse, mis on ülim võit. Selle vabaduse oleme aga saavutanud kindla usuga, mis tugeneb rahva jõu peale.

Ka täna lahkume siin usuga oma tulevikku. Usku oma tulevikku ja oma jõusse ärge kaotage kunagi. Samuti ärge kaotage usku meie rahva kultuurilisse ja vaimilisse jõusse. Siis ei kao kunagi ka meie vabadus.

Surmani tuksub minu rinnus eestlase süda. Ja see süda ütleb teile ka tänasel lahkumise silmapilgul: Kaitske meie vabariiki, kaitske meie vabadust!

Selleks soovin teile raugemata jõudu ja edu edaspidises töös.“

Paraadil olid esitatud ka maleva naisrühmad.

Õhtul kell 4,30 oli Naisseltsi ruumes Tartu maleva naisrühmade kaasabil korraldatud teeõhtu, kus maleva nimel maleva pealik kapten V. Sarsen üle andis kindral E. Põdderile auaadressi järgmise sisuga:

„Kodumaa armastusest kantud ennastsalgava tööga olete Teie jäädvustanud oma nime meie rahva ja kaitseväe ajaloo.

Suuri ohvreid nõudnud vabadussõda tunneb Teie isikus vankumata tahtejõuga juhti, kes on lahingväljadel võitudele viinud vapramaid isamaa kaitsjaid.

Lõppenud sõja järele olete Teie annud väsimata püüdeid vabadussõja kangelastele vääriliste järeלטulijate kasvatamiseks.

Ja kui kodumaa üle uuesti kogus tumedaid pilvi, seisite Teie esimeste keskel, kelle algatusel ja juhtumisel on kasvanud meie kaitseliit.

Tartu malev eriti, kes oma sünnipäevast tänaseni Teilt nii palju hoolt ja heatahtlikku abi on

Tartu maleva ja tuletõrje ühine paraad, 31. okt. 1926. a. kindral E. Pödder'i lahkumise puhul Tartust. Maleva pealik kapten V. Sarsen kinnitab kindral E. Pödder'i varukale maleva embleemiga käelindi, tema valimise puhul Tartu maleva auliikmeks.

näinud, tunnistab ja kannab oma mälestuses Teie isiku kõrget eeskuju.

Pole olnud raskusi meie kodulinna maleva arenemisteel, kuhu ei oleks ulatanud Teie kogunud ja nõuandev käsi.

Et Tartu malev väärilisena võib seista oma naabrite peres, siis on ta selle eest tänuvõlglane oma diviisi ülemale.

Elava huviga olete Teie jälginud kaks aastat meie maleva tegevust, temaga jagades mure- ja rõõmupäevi.

Kustumata tänutundes toob malev täna Teile, härra kindral, oma kõrgema lugupidamise kinnituse maleva esimese auliikme nimetuse ja märki, mis meid ühise lipu alla koondab vaba Eesti kaitseks!

Jäägu see nimetus elavaks lülleks Teie ja ma-

leva vahel Teie edaspidises kaitsetöös, milleks malev Teile soovib edu ja õnne!

Peale selle veel tervitab maleva juhatuse liige ja annab kindralile üle mälestuseks maleva lipu vähendatud kujul, mis kinnitatud graniitalusele. 4-s malevkond omaltpoolt annetas kauni hõbekarika.

Õhtul kell 20 oli Tartu „Sõdurite Kodus“ lahkumiseõhtu korraldatud kindral E. Pödderi auks kohaliste kaitseväe osade, omavalitsuste ja seltskondlike organisatsioonide poolt, kus peeti rohkesti kõnesid ja anti üle mitmed väärtuslikud kingitused.

Omaltpoolt soovime kindral E. Pödderile sama edu ja sitkust ka uuel kohal meie kodukaitse alal.

K.

Eelteade.

Järgmine „Kaitse Kodu!“ nr. 23

ilmub 19. novembril. Sisuks on:

Võrumaa maleva aastapäev, 1. diviis vabadussõjas j. m. Hulk huvitavaid pilte vabadussõjast, Võrumaa maastikest; ilukirjanduse osas palju jutte, luuletusi j. m.

„Kaitse Kodu!“ nr. 24 ilmub 3. dets. Tartu ja Tartumaa malevate aastapäeva numbrina.

„Kaitse Kodu!“ nr. 25 ilmub detsembri keskkohas jõulu albumina jõulukohase ilukirjandusliku sisuga mitmekordses suuruses.

Tartu püstitab mälestussamba vabadussõjas langenuile

peale mitmekordseid mälestussamba kavandite võistlusi ja otsekoheseid tellimisi Eesti paremailt kunstnikelt, milleks kulunud ära terve kolm pikka aastat, kuid kohase ja vastuvõetava kavandi saamiseks ei ole olnud õnne.

Alles käesoleval suvel läks Eesti vabadussõjas langenud kangelasi mälestaval Tartumaa komiteel siiski korda prof. A. Adamsonilt esitatud kavandist peale mitmekordseid täiendusi ja parandusi leida kavand, mis üldiselt esitatud kavanditest komitee poolt tunnustati kõige vastuvõetavamaks. Uus kavand kujutab „Kalevi poega“ kaljusel alusel. Kuju kõrgus on üksi 4,5 mtr., kuna alus, mis tuleb graniidist, konstrueeritakse vastavalt sellele. Peale selle tueb aluse ühele küljele rümkuju — kaks sõdurit — kõrgusega 2,5 mtr. Kujud valmistatakse välismaal (Itaalias) ja peab komiteele üle antama hiljemalt 1. augustiks 1927. a. Vastav leping sõlmiti prof. Adamsoniga 27. oktoobril s. a., mille järel ta kohe välismaale sõitis, et töödega kiiresti algust teha.

Mälestussamba aluse valmistamine, mille maapealne osa tuleb graniidist, antakse lähemal päevil ettevõtjale välja, kuna betoonist aluse valmistamisest loobuti täieliselt, kuigi see tuleks ehk palju odavam.

Mälestussammas püstitatakse Vabadus- ja Kivisilla vahelisse puistikku, milleks ka linnavolikogu luba olemas. Koht ei ole küll veel täpselt kindlaks määratud, kuid see enam mingeid takistusi ei sünnita. Ühes sellega tuleb planeerida ümber ja korraldada nimetatud puistik, mida loodetavasti teeb Tartu linnavalitsus.

Mälestussammas läheb üldiselt maksma 3,5 miljonit marka, missugusest summast läheb prof. A. Adamsonile töötasuks üks miljon marka, kujude valamiseks 74.000 Itaalia liiri (üle miljoni Emk.), aluse valmistamiseks üks miljon marka, kuna ülejäänud summa läheb kujude veo, tolli, kinnituse ja muude vähemate kulude katteks. Raha on praegu koos juba ligi 3 miljonit marka.

Mälestussamba töödega loodetakse jõuda lõpule tuleva aasta sügiseks, millele järgneb kohe ka samba avamine. Samba pealkirjaks tuleb „1918—1920 vabadussõjas langenuile“.

Ühes sellega on eelpoolnimetatud komiteel veel kindel kavatsus püstitada väikest meeletuletus- või mälestusmärki vabadussõjas langenute ühiskalmule, mis asub Pauluse surnuaial (Võru

tee ääres) ja kuhu on maetud 254 tublimat kodumaa poega. Nende ühiskalmu ehib ainult lihtne puurist. Sellega on osalt seletatav ka komitee

Vabadussõjas langenute Tartu mälestussamba kavand. Valmistanud prof. Adamson.

eitav seisukoht hiljuti avatud „Lõuna Eesti vabastajate“ mälestuseks püstitatud mälestusmärgi suhtes, mis asub Tartu garnisoni surnuaial ja kuhu ei ole maetud ühtki vabadussõjas langenut, mis jätab järele teatud kibedustunde, ja sellega oleksid pidanud asjaosalised arvestama. K.

EESTI PANK

Osakonnad kõigis maakonna linnades.

Arvete seis 31. oktoobril 1926. a.

Aktiiva.		Passiva.	
Riigikassatähed, vahetus- raha jne.	386.555.918.50	Põhikapital	250.000.000.—
Kuld kangides	504.224.374.50	Tagavarakapital	250.000.000.—
Välisvaluuta	26.865.371.50	Kustutuskapital	6.852.676.50
Väliskorrespondendid	167.209.630.—	Pangatähed liikvel	1.926.150.900.
Välisvekslid	113.985.719.—	Hoiusummad	210.812.047.—
Sisevekslid	1.788.028.384.—	Riigikassa erihoiusumm.	2.377.110.387.—
Konto-korrent laenud	3.589.007.574.—	Riigik.jook- sev arve 468.148.972.50	
Mitmesugused kindlusta- tud laenud	651.272.475.—	Riigiasut. jooksv.ar- ved j.dep. 864.032.987.50	1.332.181.960.—
Akkreditiivide ja garan- tiide deebitorid	499.422.838.—	Jooksvad arved	559.540.519.50
Väärtpaberid	147.710.853.—	Kohustused välisvaluutas	55.029.137.50
Muud aktivad	385.259.271.50	Akkreditiivide ja garan- tiide kreditorid.	502.455.367.—
	<hr/>	Muud passivad	789.409.414.50
	<hr/>		<hr/>
	8.259.542.409.—		8.259.542.409.—
Väärtused depoos	2.532.199.718.50		
Inkasso dokumendid	323.012.332.50		

JUHATUS.

Kaitseliiduga peab sammuma kaasa kogu rahvas. Kaitseliiflased, kandke hoolt, et kõikide kõrva ulatuks kaitseliidu elav sõna; et kõik loeksid „Kaitse Kodu!“

„Kaitse Kodu!“ majanduslik seisukord.

„Kaitse Kodu!“ talituse poolt seati kokku 1. septembriks k. a. meie ajakirja majanduslik aruanne ja bilanss, mis näitavad 1925. a. kohta Mk. 121.069,75-list ja 1926. a. 8 esim. kuu kohta Mk. 238.922,75-list puudujääki. Samuti seati kokku tabel, milles võrreldakse „Kaitse Kodu!“ 1925. a. ja 1926. a. eelarveid sama aja kohta käiva aruandega. Tähtendatud aruannet, bilanssi ja võrdlevat tabelit kui ka „Kaitse Kodu!“ raamatupidamist kontroleeris kaitseliidu revisjoni komisjon 1.—20. oktoobrini s. a. ja seadis kokku vastava revisjoni akti; samuti kalkuleeris ta iga üksiku ilmunud „Kaitse Kodu!“ numbri

keskmised tulud ja kulud ja seadis sel alusel kokku „Kaitse Kodu!“ eelarve 1927. a. kohta, mis lõpeb tasakaalus.

Kuna kogu see materjal meie ajakirja lugejaskonda kõigiti huvitada võib, siis avaldame selle siinkohal lootes, et tutvunedes tähtendatud materjaliga, meie ajakirja lugupeetud lugejad lõpulikule veendumusele jõuavad, et meie kaitseliidu häälekandja iseseisvuse kaotamiseks majanduslikust seisukohast välja minnes mingisugust kaaluvat põhjust olemas ei ole.

„Kaitse Kodu!“ toimetuse.

„KAITSE KODU“

tulud ja kulud ta ilmumise algusest kuni 1. sept. 1926. a. võrreldes sama aja kohta kokkuseatud eelarvetes ettenähtud tulu- ja kulusummadega.

A. T U L U D.

TULUDE NIMETUS.	Ilmumise algusest — 31. XII. 1925. a.			1. jaanuarist — 1. sept. 1926. a.		Kogu ilmumise ajal kuni 1. sept. 1926. a.	
	1925. a. eelarves ettenähtud summadest rohk. või vähem.	Tulused 1925. a. aruandepõhjal.	1926. a. eelarves ettenähtud summadest rohk. või vähem.	Tulused 1926. a. aruandepõhjal.	Eelarvetes kuni 1. IX. 1926. a. ette nähtud.	Rohkem või vähem eelarvetes ettenähtud summadest.	Aruannete põhjal kuni 1. IX. 1926. a. faktil. olnud.
Tellimised	120.000.—	143.153,75	—	529.165,25	840.000.—	—	672.319.—
Üksiknumbrite müük	99.750.—	97.160,50	+	357.736.—	291.750.—	+	454.896,50
Kuulutused	54.000.—	216.000.—	+	363.000.—	294.000.—	+	579.000.—
Liikuv vara:							
Klischeed	—	4.048.—	+	13.279,50	—	+	17.327,50
Makulatuur	—	10.000.—	+	22.000.—	—	+	32.000.—
Annetused ja toetused:							
Eesti Paberi A.-S.-lt päberi arvel	—	199.750.—	+	97.590.—	—	+	297.340.—
Kaitseleitudstaabilt aastapäeva erinumbri väljandmiseks	—	—	+	100.000.—	—	+	100.000.—
Kokku tulused	273.750.—	670.112,25	+	330.770,75	1.425.750.—	+	2.152.883.—
Puudu jääk	62.250.—	121.059,75	+	57.587,75	243.585.—	+	359.982,50
	336.000.—	791.172.—	+	388.358,50	1.721.693,50	+	2.512.865,50

B. K U L U D.

KULUDE NIMETUS.	Ilmumise algusest — 31. XII. 1925. a.			1. jaanuarist — 1. sept. 1926. a.		Kogu ilmumise ajal kuni 1. sept. 1926. a.	
	1925. a. eelarves ettenähtud summadest rohk. või vähem.	Faktillised kulud 1925. a. aruandepõhjal.	1926. a. eelarves ettenähtud summadest rohk. või vähem.	Faktillised kulud 1926. a. aruandepõhjal.	Eelarvetes kuni 1. IX. 1926. a. ette nähtud.	Rohkem või vähem eelarvetes ettenähtud summadest.	Faktillised kulud kuni 1. IX. 1926. a. aruannete põhjal.
Trükk, korrektuur, ekspedeerimine, talitus ja arvepidamine	105.000.—	274.810.—	+	129.450.—	662.785.—	+	937.595.—
Klischeed	60.000.—	89.540.—	+	107.076.—	347.076.—	+	436.616.—
Paber	—	182.240.—	+	325.302.—	325.302.—	+	507.542.—
Toimetused	54.000.—	72.000.—	+	43.000.—	117.000.—	+	199.000.—
Kaastöö	72.000.—	52.542.—	+	19.139.—	220.861.—	+	273.403.—
Reklaam	—	64.383.—	+	—	26.797,50	—	91.180,50
Ärikulud	45.000.—	46.306.—	+	111.330,50	19.990.—	—	66.296.—
Posti- ja transpordikulud	—	9.351.—	+	—	1.882.—	—	11.233.—
Kantseleikulud	—	—	+	—	—	—	—
Kokku kulused	336.000.—	791.172.—	+	388.358,50	1.721.693,50	+	2.512.865,50

Revisjoniakt.

„Kaitse Kodu“ majandusliku külje revideerimisest Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuses 1. — 20. oktoobrini 1926. a., mida toimetab kaitseliidu revisjonikomisjon, koosseisus: kapten L. Tõnson, maj. E. Saulep ja maj. K. Soo, „Kaitse Kodu!“ vastutava toimetaja, kaitseliidu staabi II jaosk. pealiku V. Negro juuresolekul.

1. Võrreldes Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse raamatupidajalt esitatud „Kaitse Kodu!“ aruannet ja bilanssi, mis olid seatud kokku 1. jaan. ja 1. septembrini 1926. a. peale j. näitasid puudujääki 1925. a. kohta 121.059 mk. 75 pn. ja 1927. a. 8 esimese kuu kohta 238.922 m. 75 p. kogusummas 359.982 m. 50 p. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuses peetavate „Kaitse Kodu!“ raamatute, kassa saldo ja neile vastavate dokumentidega, leidis revisjonikomisjon need olevat kokkukõlas ja kõik tehtud kulud kuludokumentidega tõestatud.

Märkus: Dokumendid, mis revisjonikomisjonile esitati, olid seni peetud lahtiselt, mis mitteotstarbekohane, kuna mõni neist selkombel kergesti võib minna kaotsi. Neid peaks hoitama kas registratoris või jälle kokku õmmeldama.

2. Kõik ühekordseks raamatupidamiseks tarvisminevad raamatud: kassaraamat, memoriaal, reskontod, tellimis-, ekspeditsiooni-, lao- ja postiraamatud olid peetud nõuetelevastavalt ja kokkukõlas üksteisega.

Märkus: Mõnes kohas oli raamatutes võetud ette arvude parandamisi musta tindiga, mis ei ole soovitatav, kuna see võib kutsuda esile eksiarvamisi. Seepärast peaksid parandused arvudes tehtama kõik punase tindiga.

3. Võttes kaalumisele „Kaitse Kodu!“ majanduslikku seisukorra seisukohalt, kas ta on majanduslikult küllalt tugev, et iseseisvalt oma ilimumist jätkata, seadis revisjonikomisjon esitatud andmete põhjal kokku:

a) „Kaitse Kodu!“ ühe numbriga keskiste tulude ja kulude tabeli, võttes arvesse aja ajakirja ilmumise algusest kuni 1. septembrini 1926. a. ja b) „Kaitse Kodu!“ eelarve 1927. a. peale, missugused ta ühes seletuskirjaga siis sellele aktile juure lisab, ja leidis: a) et senine „Kaitse Kodu!“ 1926. a. eelarve oli seatud kokku kaalutlusel, et Eesti Paberi Aktsia Selts möödunud aasta eeskujul ajakirja trükkimiseks tarvismineva paberi ka käesoleval aastal annab hoopis hinnata, mis sugune kaalutus aga ei osutunud õigeks, kuna nimetatud aktsiaselts käesoleva aasta kevadel teatas, et ta paberit võib anda ainult 30%-lise hinnaalandusega, mitte aga hoopis hinnata. Seega tekkis kuni 1. septembrini 1926. a. ettenägematu kulu 210.202.— mk. suuruses; b) „Kaitse Kodu!“ pidi 1925. a. ja 1926. a. eelarvete põhjal ilmuma 3.000 tiraazi juures möödunud aastal 24- ja käesoleva aastal 40-leheküljelisena, on aga, kui jääme sama tiraazi alusele, kogu aja ilmunud keskmiselt 60-leheküljelisena, mis loomulikult suurendas ta trükkikuluseid eelarvetes ettenähtud kuludest 289.260.— mk. võrra; c) samuti on ka klišeetid valmistatud 136.616.— mk. eest rohkem

kui seda nägid ette 1925. ja 1926. aastate eelarved; d) lõpuks on ka tellimiste arvel eelarvetes ettenähtud summadest 167.681.— mk. võrra vähem sisse tulnud. Puudujääk, mis seetõttu eelarvetes ettenähtud puudujäägist 560.174.— mk. võrra suuremaks pidi kasvama, ei ole seda siiski sel määral, kui seda eelpoolavaldatud andmete põhjal peaks arvama, sest on hoitud kokku eelarves toimetuse kaastöö ja üldkulude peale ettenähtud summadest 89.387 m. 50 p. ja üksiknumbrite müük ja kuulutused on annud eelarvetes ettenähtud summadest ületulu 448.146 m. 50 p. ja lõpuks ei olnud eelarvetesse tulude hulka võetud üles kaitseliidu staabi poolt kaitseliidu aastapäeva puhul väljaantava „Kaitse Kodu!“ erinumbri väljaandmise toetuseks määratud 100.000.— margalist toetussummat ja liikuva vara näol tekkivat tulu 49.327 mk. 50 pn. suuruses, mistõttu puudujääk osutus ainult 116.397 m. 50 p. võrra suuremaks 1925. ja 26. aastate eelarvetes kuni 1. septembrini 1927. a. ettenähtud kogupuudujäägist. II. Seades kokku „Kaitse Kodu!“ eelarve 1927. a. kohta seniste faktiliste andmete põhjal ja minnes välja seisukohast, et seni kuni „Kaitse Kodu!“ tiraaž ei tõuse üle 3000, peaks piirdutama keskmiselt

Nõudke teed
W. Perloff ja pojad
 Asut. Moskvaa 1787 a.

iga numbriga kohta 40-leheküljelise kaust ja 6 lehekülje klišeedega, leidis revisjonikomisjon, et „Kaitse Kodu!“, tähendatud alustel ja raamides töötades 1927. a. enam puudujääki anda ei tohiks, vaid vähemalt otsotsaga koos tegutseda võiks. On see aga nii, siis ei leia revisjonikomisjon vähematki majanduslikku põhjust „Kaitse Kodu!“ iseseisva ilmumise lõpetamiseks või ta ühendamiseks ajakirja „Sõduriga“.

4. Kaaludes ka küsimust, kas ehk peale majanduslikkude põhjuste, missuguseid ei ole olemas, leidub vast teisi põhjusi, mis sunnivad „Kaitse Kodu!“ oma iseseisvat ilimumist lõpetama ja ühinema ajakirja „Sõduriga“, nagu seda möödunud kevadel väljendas eelmine, II riigikogu, oma soovivalduses, leidis revisjonikomisjon, et ka seesuguseid ei ole, kuna ajakirjad „Sõdur“ ja „Kaitse Kodu!“ on määratud kumbki sootuks oma lugejaringkonnale, esimene ohvitserkonnale ja üleajateenijatele, teine kaitseväelastele, sõduritele ja rahvale. Nende ülesandedki on seetõttu täiesti lahkuminevad. Esimene tahab olla ja peabki olema sõjateaduslik ja tehniline ajakiri, kuna teise peamiseks ülesandeks on rahvuslik ja isamaaline propaganda. Neid kaht ülesannet nõnda siduda, et neist üksteisele ei muutuks kammitšaks, on raske, peaaegu isegi võimatu. Lõpuks asub aga revisjonikomisjon ka veel seisukohal, et seesugune rohkearvuline ja seesuguste tähtsate ülesannetega organisatsioon nagu seda on kaitseliit, ei saa olla ilma iseseisva häälekandjata, vääriiselt täita oma ülesandeid, ega rahuldada oma liigete nõudeid, vaid et tal peaks olema ilmingimata iseseisev häälekandja, ka siis kui selle väljaandmine oleks seotud teatud otsekohese ainelise kahjuga. Ta ilmumise kaudne tulu ta suks selle mitmekordselt.

Kroonika.

Näitekursused Jõeletme kompaniis.

Ilusaks näiteks sellest, et kaitseleit mitte ainult sõjalisi ülesandeid ei taotle ja sõjalise kasvatus eest ei hoolitse, vaid ka rahva vaimlisi huve silmas peab, on Harju maleva Jõeletme kompanii poolt korraldatud näitemängukursused.

Maapidude eeskavade tähtsaks osaks on olnud ja vist jääbki — näitemäng. Sõjaajal ja pärast sõda on mängitavate näitemängude üldine tasapind küll õige alla langenud. Mängitakse peamiselt kergeid farsse ja jante ning neidki lohakalt, ilma ettevalmistamiseta. Selle pahe kõrvaldamiseks otsustasid Jõeletme kompanii ümber koondunud noored kompanii pealiku hr. Jõgi aganal ettevõttel korraldada näitemängukursused.

Pöörati teiste kohalikkude organisatsioonide poole kursuste ühiseks korraldamiseks, need aga ütlesid ära.

Haridusliidu poolt tuldi lahkesti vastu, saates kohale instruktoriks hr. Kuljus'e.

Kursused kestsid kaks nädalat, töötati igal õhtul 4—6 tundi. Alalisi osavõtjaid oli ligi 30, kes kõik suure huviga osavõtsid kursuse tööst. Peale selle ilmus pea igal õhtul koolimajja hulk rahvast pealt kuulama. Kursuse kestvusel suutsid osavõtjad omandada hulga kasulikke teadmisi

mitte üksi näitemängu, kehatehnika ja liikumise alal, vaid ka üldse meie seltskondliku elu arengus. Tänu hr. Kuljus'e, kes oskas teha oma töö igakülgseks huvitavaks ja mitmekesiseks. Kursuste lõpupidu oli 17. oktoobril. Mängiti H. Anto 5-vaat. draamat „Kui torm vaikib“, mis sugune hoogsalt ette kanti. Rahva osavõtt pidust oli rohkearvuline. Kord pidul — eeskujulik.

Nõudke teed
W. Perloff ja pojad
Asut. Moskvaa 1787 a.

Selle ettevõttega näitasid Jõeletme noored, et meil võib edu olla nii mõneski asjas, tarvis ainult õigest otsast peale hakata. Jääb ainult soovida, et hea algatus ei jääks viimaseks ja teised kl. üksused võtaksid sellest eeskujut. Kaitseleit peab ka meie kultuuriliste ettevõtete eesotsas seisma, siis suudab ta ennast väärihelt maksma panna.

R—M.

Reaalpoliitik.

Õpetaja: Kes ütles need ilusad sõnad: „Mis on minu, see on ka sinu?“

Õpilane: Üks neist, kel endal midagi ei olnud, härra õpetaja.

Sõdur (raporteerib): Kapten! Sõdur Ploom on täitnud kapteni käsu.

Kapten: „Kas ma pole ütelnud, et minuga rääkides tuleb tarvitada sõna härra? Minge välja ja silmapilgu pärast tulge oma ettekandega uuesti.“

Silmapilgu möödudes astub Ploom uuesti sisse:

„Kapten! Härra Ploom on täitnud kapteni käsu.“

„Kaitse Kodu!“ on kõige suurema lugejate arvuga ja kõige laialisematesse rahva hulkadesse tungiv ajakiri Eestis.

Iga teadlik eestlane loeb „Kaitse Kodu!“.

Ainult need kodud, kus leidub lugemiseks „Kaitse Kodu!“, omavad kultuurilise ilme.

Ärid, kes kuulutavad „Kaitse Kodu!“s on võitnud omale suure hulga alalisi ärisõpru, sest kaitseleitlased ostavad ainult neist äridest, kes kuulutavad „Kaitse Kodu!“s.

Sellega on „Kaitse Kodu!“ kõige kasulikum kuulutamiskoht ettevõtetele ja äridele.

Toimetusele saadetud raamatud.

Eesti käsipalliliidu põhikiri ja kodukord. Korv- ja võrkpalli määrustik. Tallinna N. M. K. Ü. kirjastus.

Selle käsiraamatu järele on meie kaitseliidu spordiklubides, nooremates provintsi spordiseltsides kui ka muudes spordiga tegutsevates ühingutes tuntud suurt vajadust. Käesoleva raamatu ilmumisega on see puudus õnnelikult kõrvaldatud.

Võitlus elamise õiguse eest. Lehekülgi demobil. sõdurite liikumisest Pärnumaal ja E. D. S. L. Pärnu osak. tegevusest. Kogunud ja korraldanud J. And. E. D. S. L. Pärnu osak. kirjastus, Pärnus 1926.

Sisaldab ülevaateid E. D. S. L. Pärnu osak. tegevusest.

Male.

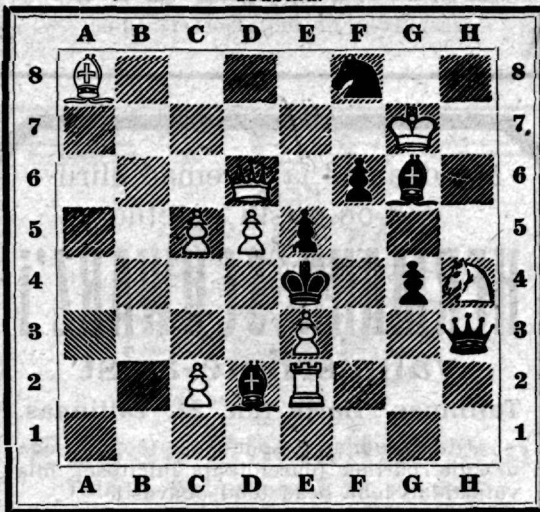
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 27.

Kokku seadnud L. Kuijers (Amsterdamis). Kauniduse auhind Budapesti maleseltsi turniiril.

„Kaitse Kodu!“ originaal.

Mustad.

Valged.

Valged: K g7, L d6, V e2, O a8, R h4, E c2, c5, d5 ja e3.
Mustad: K e4, L h3, O d2 ja g6, R f8, E e5, f6 ja g4.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Ülesande nr. 23 lahendus.

1. Rb7-d8, Kd4-c5,
2. Od3-e3+, Ke5-d6,
3. Rd8-f7 annab matt.

1. (Rb7-d8), Kd4-e5,
2. Od2-c3+, Ke5-d6,
3. Rd8-b7 annab matt.

1. (Rb7-d8), Lf1-e1,
2. Rd8-e6+ jne.

1. (Rb7-d8), ükskõik,
2. Rd8-c6+ jne.

Õiged lahendused saatsid: B. Kerner, V. Mike-nas ja An. Jakobson (Tallinnast), stud. jur. R. Pärnpuu (Tartust), M. Villemson (Pärnust).

Partii nr. 7.

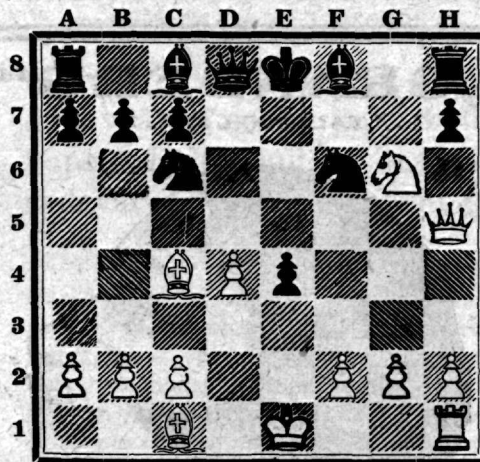
Kolme ratsamehe avang.

Valged. Mustad.
Dr. Michelson N. N.
(film vantrita ar):

1. e2-e4, e7-e5,
2. Rg1-f3, Rb8-c6,
3. Rb1-c3, f7-f5?,
4. d2-d4, f5:e4,
5. Rf3:e5, Rg8-f6,
6. Of1-c4, d7-d5,
7. Rc3:d5, Rf6:d5,
8. Ld1-h5+, g7-g6,
9. Re5:g6, Rd5-f6.

Seis peale 9. mustade sammu:

Mustad.

Valged.

10. Oc4-f7+, Ke8:f7.

Valged annavad matt kolme sammuga: 11. Rg6-e5+, Kf7-e6, 12. Lh5-f7+, Ke6-d6, 13. Re5-c4 annab matt.

**Ärge unustage osta
toitvalmat vahendit**

„Banania“

I Tallinna
plekisepa-
töökoda

E. HURWITSCH

Asut. 1880. a.

Tallinn, Lai 4.
Kõnetr. 32-43; 2-83.

Tuntud headuses
saada igal pool

„GRANBERG“
TALLINN, LAI T. 7

POISIPEA

Moodsamad ja paremad ülirii-
ded on siiski ostetud

HERMANN SCHWARZ'i
valmisriiete-ärast

Tallinnas, Harju tän. 24, Tallinnas.

Olen seadnud sisse moodsa tööjaotusega
töökoja parima juureloikaja juhatusel, mis
võimaldab teha head tööd odavasti.

Olen saanud Inglise ülrikonna- ja palitu-
riiet, niisama ka naisteriiet, mis hinna kui
headusegi poolest võistlemata.

SOOVITAN:

naisterahvastele	meesterahvastele
nahk - kotikmant-	palituid , karakul-,
leid, nahkjakke,	kotik- ja kangru-
kõigis sortides ka-	kraega, spordijopesid,
rusnahku, plüüs-	ülikondi paljudes
siid-, rips- ja kale-	mustrites, smokin-
vist mantleid.	geid, kupongpükse.

Tulge ja vaadake, siis otsustage.

Palun aadressi tähele panna.

Kasukanahakauplus

Asutatud Miiitavis 1888. a.

**Karl
Behrsing**

Pikk tän. 29.
Kõnetr. 7-64.

Tänavaastastel sood-
satel sisseostutingi-
mustel soovitab suu-
res valikus kõiksugu-
seid Siberi ja Ameerika

**karusnahku,
nahkvoodreid, kraesid, muhve
ja mütse**

õige vastuvõetava hinna eest.

Müük suurel ja väikesel arvil. Karusnaha-
kauba sisseostmine on usaldusasi.

== T E E ==

Eugen Christiansen

Tallinn, Kaupmehe t. 11, tel. 6-50.

Tallinna

Mehaaniline Kudumisvabrik,

asut. 1910. a.,

vabrik Veerenni tän. 21, kõnetr. 19-21,
kontor ja vabrikuladu Kinga tän. 3. Kõnetr. 19-19,

soovitab:

prima kaamelkarvust ja puuvillast
masinarihmu, ele vaatori-rihmu,
kõiksuguseid kergeid rihmu, vee-
voolkuid (lõdviseid), spindlinõõri,
villast lõnga, 1- ja 2-kordist, va-
tiini paremas headuses j. n. e.

Kõiksuguseid vilditööstuse saadusi, nagu;
vilti tahvlites, uksevilti, vildist jalanõusid, vil-
dist vaipu j. n. e.

K./Ü.

MEY ja LANDESEN

Tallinn, Viru tän. nr. 9.

Kõnetraat 14-36.

Soovitab suurel ja väikesel arvil:

**Kõiksuguseid apteegirohte, kemi-
kaale, drooge, patentaaineid, sidu-
mismaterjali, mineraalveseid, mak-
simaal-termomeetreid, Rekord-
Lueri ja Pravatsi pritse j.n.e.**

Masina-, tsilindri- ja kastoorõli, kalaõli,
provanksõli, bensiini, karbiiti.

Seebikivi, I-a inglise, ja kam-
poli, väävli-, soola- ja karboli-
hapet. Heitmanni ja Braunsi
riidevärve. Linnu-, mooni ja
sinepiseemneid.

Maali-õlivärve, nagu I-a inglise tinaval-
get, I-a tsinkvalget, prantsuse ookrit,
pruunpunast, raudmenningit, j. n. e., ani-
liinvärve, klaaspaberit, smirglit ja smir-
gelriiet. Emailvärve, värnitsat, terpen-
tiini, pimsskivi, pintsleid, hollandi ja
inglise lakke ja oma tööstuse õlis
hõõrutud värve paremas headuses.
Ameerika „Effecto“ auto emailvärve.

Ülemaailma kuulsa Rootsi **S. Barnekowi**
keemialaboratooriumi juustulaabi-
ekstrakt, pulbris ja vedelat, juustuvärvi,
kultuurkoorehapet. Võivärvi.

38/42% prätspiteeritud vosvorhapu-
toidulupja loomadele.

**Rootsi kalosse
ja moodsaid kingi.**

Suur valik.
Odavad hinnad.

Aug. Malter

S. Karja uul. nr. 2. Tallinnas.

Mütsikauplus

„Odav“

Suur Pärnu mnt. nr. 8, Tallinnas.

Soovib valmismüttil
kaitseliidu vormimütse jala- ja
ratsaväele.

Hinnad: jalaväele 300 mk. tk. ja
ratsaväele 400 mk. tk.

Raadio

„Standard Electric“

RAADIO-TARBEASJADE kauplus ja ladu

Valli tän. 4, tel. 27-90, Tallinn.

Schokolaadi-,
kompveki- ja
biskviiditehas

A. Brandmann

Tallinnas, V. Tartu mnt. 4-6.

Kõnetr. 15-94.

**MEIE
SIIDISUKAD**
DAAMIDELE ON KÕIGE
ELEGANTSEMAD JA
VASTUPIIDAVAMAD

O. KILGAS
TRIKOO JA SUKAVABRIK
TALLINN PRII T. 3
KÕNETRAAT 2-23

Moodi-, pesu- ja
pudukaubaladu

H. HIRSCHMANN

Estoonia p. 11, TALLINN. Kõnetr. 25-36.

Müük suurel arvul.

Elegantseid
teatri- ja
ballikingi,
samuti kõiki seitsi

jalanõusid
rikkalikus, valikus

KÖÖSEL & KÖTSL

Tallinnas, MÜÜRIVAHE 9. V. Kalamaja 26 (oma tööst.)

O.-ü. „ESTO“

TALLINN, Pikk t. 47. Kõnetr. 10-02.

Soovitab suures valikus:

Eesti, Soome ja Rootsi suuski, suusakeppe, määtret, saapaid, sokke, sidemeid, kelke, tõuke-, juhitavaid ja spordi-; lastesaane, liuraudu: Nurmis-sport, ilusõidu rennereid, jääpalli- ja kiirsõiduvuiskes; ilusõidu-, kiiruisutamise- ja jääpallisaapaid; jääpalle, keppe ja kepiotsi; kampsone, mütsi, kindaid, sukasääri ja spordiveste, spordikujusid ja -kari-kaid, auhindu ja diploome, spordikirjandust. Soome pusse, laste jalgrattaid, ping-pong-mänge ja palle; laua-kroketmänge, õhupalle. Tulivärke ja tõrvikuid.

Välisellimiste korralik täitmine.

O.-Ü. „CALORICA“

Rootsi punschitehas.

Soovitame oma tehase kõrgeväärtuslikke saadusi:

Svenska Punsh 28% kange.
Caloric Punsh 35% kange.
Prima Punsh 40% kange.
Kloostri Liköör (Benedictine).
Konjak (X. X. X.).
Konjak V. O. Konjak V. O. S.
Chartreuse kollane.
Curaçao pruun.
Kristall Kümmel.
Scotch Whisky.
Pomerants.
Allasch-Kümmel.
Riia Balsam.
Kirsi liköör.
Cherry Brandy.
Samiten.
Valge viin (vodka).

Kroonitud näitustel ainult kõrgemate auhindadega.

Tallinn, Rütli t. 13. Telef. 15-53.

Eesti karusnahkade-kauplus

TALLINNAS,

Aia ja Viru tän. nurgal nr. 2.

Soovitab algavaks hooajaks nüüdsama välismaalt saadud igasugu karusnahku:

Daamidele — kotik-, närtsnahka ja m. mantleid; valmistatakse ka tellimise peale.

Härradele — schallkraesid kopra-, saar- ja kotiknahast; kodumaa tuhrunahkseid kasukaid, kotikmütse j. n. e. j. n. e.

Kaup on ostetud otsekohesest allikast, mis võimaldab teiste äridega hinna poolest võistelda.

Tulge vaatama ja otsustage ise!

Montekristopadruneid 6 m.-m.
ja 9 m.-m. terava ja ümmarguse kuuliga ja haavlitega,

Montekristopadruneid „Bosquette“
6 m.-m terava kuuliga,

Winchesterpadroneid kal. 22
(6 m.-m) 4-jas pikkuses,

laetud jahipadruneid suitsuta ja suitsuga püssirohuga kõigis nr.nr. haavlitega, uus saadetis kohale jõudnud, suuremal ja vähemal arvul mõõdukate hindadega soovitab

Axel Musso, Tallinnas,

Pikk tän. 13, kõnetraat 21-49.

KÕIGE KASULIKUM JA
MAITSEVAM ON SIISKI

TEE

POPOFF

MÜÜGIL
PAREMATES ÄRIDES

Soovitame
oma ladust kõige soodsamail maksutingimusil
maailmakuulsaid

ALFA **ASTRA**

koorelahutajaid piimatalitusmasinaid
ja

piimaveokanne.

Valmistame aastakümnete jooksul saadud
kogemuste põhjal tasuta piimatalituste sisse-
seadete eelarveid ja plaane.

LADUS:

REHEPEKSUGARNITUURE

Soome „Kullervo“ ja teisi Inglise, Rootsi ja
Saksamaa vabrikuid.

VICKSTRÖM MOOTOREID

Rootsi, Ameerika, Saksamaa rohu- ning vilja-
niitjaid, hobuserahasid, kõikide koristamis-
masinate osasid; igasuguseid atru, äkkeid,
külvimasinaid jne.

Kunstväetisaineid,

loomajõutoite masinarihmu, masinaõli, veski-
kivi valamise materjali, rauda, naelu jne.

Tallinna Eesti Majandusühisus

TALLINNAS, Estoonia puistee 21.

ILUDUSE ja TERVISE

saavutate siis, kui tarvitate kõige
paremaid kosmeetikaaineid

Seesuguseid aineid on saada suures
valikus ja kõige odavama hinnaga

EPHAGI juures

Harju t. 41 ja Narva m. 42.

Iseäranis soovitame:

„Ephag'i“ lilleodekolonni.

„Ephag'i“ lõhnaõlisid.

U U D I S I

„Ephag'i“ „I S I S“ puudrit.

„Ephag'i“ „I S I S“ kreemi.

„Ephag'i“ „I S I S“ seepi.

O. PALLAS & Ko.

Kaubandus-tööstus-ühisus

Tallinn, Maakri 6.

Telef. 16-80. Asut. 1901. a. Telegr. „Pallasko“

TÖÖRIISTAD,

EHITUSTARBED,

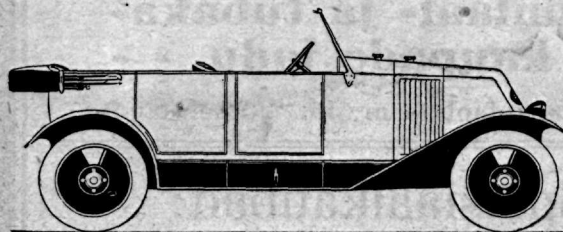
RAUD- ja TERASKAUBAD

EMAILNÕUD.

OMA TÖÖSTUS: ukse-, akna-
ja kapihinged, ukسلukud ja
muud.

Soodsam ostukoht kaupmeestele!

RENAULT

Kõige vastupidavam ja seepärast kõige kohasem auto meie teede jaoks.

A.-S. „KONZENTRA”

Tallinn, Pikk t. 39.

Kõnetraat 8-62.

MÖÖBLIKAUPLUS N. SOKOL

Pikk tän. 30, Tallinnas.

Kõnetraat 32-69.

Soovitab rikkalises valikus

saali- ja klubimööblit, söögi-
toa garnituure, magamis-
toa sisseseadeid, trümoosid,
tualettlaudu, Türgi diivane,
kuschette, viini toole, riide-
peegel- ja raamatukappe,
voodeid, madratseid, laste-
vankreid, kelke, vaipu, ka-
sest aknaeesriiete-hoidjaid

j. n. e., j. n. e.

**Delikatess- ja koloniaal-
kauplus**

E. ROMANN

Tallinnas,

Kullasepa tän. 9, tel. 16-26.

Abikauplus S. Tatari tän. 10.

ERIKAUBAD:

Juust, või, kilud, sprotid, sar-
diinid, heeringad jne.

Suhkur, riis, manna, jahu, kohv,
kakao, tee, schokolaad,
kompvekid, biskviidid

ja palju muid maitseaineid suuremal
ja vähemal arvul alati müügil.

Või- ja juustueksport.

E. Günther

Tallinn, Kuninga t. 8.

Kõnetr. 15-99.

Tartu, Kaubahoov 28.

Diljandi, Tartu tän. 9.

Keemikaupu:

Maalri- ja tiseritarbeid.

Riidevärve isevärvimiseks.

Kõiki majapidamistarbe-
aineid.

Kosmeetikakaupu:

Naha, juuste, küünite, ham-
maste ravitsemiseks j. n. e.

**Hinnaväärilist kaupa
kõrges häduses.**

Oma tüdidetud:

Piparkoogi- ja kiluvürtse.

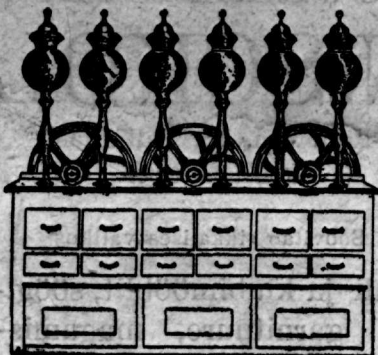
Saapakreemi.

Metallipuhastusaineid.

Poonimisvaha jne.

En gros

En detail

H. O. Valdmann

koloniaal- ja tubaka- - - kaupade ladu - -

Tallinn, Raekojaplats nr. 16. Kõnetraat 9-11.

Spetsiaalkaubad:

Kohvi — kõik tarvitatavad sordid — toores ja kõrvetatud. kauaaegse vilumusega asjatundja poolt

Tee — vanema ja suurema Moskva ühisuse „Vassili Perlov ja Pojad“ kõik sordid

Paberossid ja tubak — kõikide suuremate tehaste saadused — vabriku hindadega.

Peale selle:

suhkrut, jahu, riisi, kakaod, kompvekke, schokolaadi, kõikisugu maitseaineid, veini- ja likööri-ekstrakte ja seepe

En gros

Tarviduse korral palun mind oma tellimisega austada.

En detail

TALLINNA KREDIIT PANK A.-S.

Äriseis 30. septembril 1926. a.

Aktiva.

Passiva

Kassa ja arved teistes pankades	21.233.884.50
Väärtpaberid	3.158.832.—
Välismaa raha ja vekslid välisvaluutas	82.216.799.50
Laenud	555.729.589.—
Korrespondendid:	
„Loro“	10.108.398.—
„Nostro“	22.747.664.50
Osakonnad	6.754.466.90
Garantiid ja akkreditiiivid	190.069.148.—
Liikumata varandus	112.900.000.—
Teraskamber	3.000.000.—
Makstud 0/0 ja komisjon	15.770.237.—
Kulud	11.385.153.—
Muud aktivad	8.098.332.50
1.043.172.504.90	

Aktiakapital	120.000.000.—
Tagavarakapitalid	25.900.000.—
Amortisatsioonikapital	24.500.000.—
Ametnikkude abiandmise kassa kapital	1.701.747.50
Hoiusummad	365.114.591.20
Korrespondendid:	
„Loro“	31.448.756.—
„Nostro“	10.175.886.50
Osakonnad	6.725.624.90
Aval-kreeditorid	190.069.148.—
Rediskont ja laenud teistes pankades	195.693.582.—
Saadud 0,0/0 ja komisjon	53.108.319.78
Muud passivad	18.734.849.02
1.043.172.504.90	

JUHATUS.